

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

УРОКИ З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО. 4 КЛАС»

(Навчально-методичний посібник для вчителів)

Частина II

**м. Черкаси
2012**

АВТОРИ:

Гловацький С.В., методист Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради;

Щербенко С.К., методист Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради;

Баранова Т.В., учитель музичного мистецтва Шевченківської школи-інтернату з поглибленим вивченням предметів гуманітарно-естетичного профілю Черкаської обласної ради;

Гаврильченко Т.В., учитель образотворчого мистецтва Шевченківської школи-інтернату з поглибленим вивченням предметів гуманітарно-естетичного профілю Черкаської обласної ради.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Волошенко О. В., доцент, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради;

Колесник А.Ю., заступник директора з навчально-виховної роботи Черкаської спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 20 Черкаської міської ради.

Рекомендовано до друку вченою радою ЧОПОПП
Протокол № 1 від 28.02.2012 року

ЗМІСТ

Передмова.	5
Орієнтовне календарно-тематичне планування уроків Інтегрованого курсу «Мистецтво», 4 клас.	6
Тема – 3: «Подорож країнами і континентами»	
П-17	
Урок-17 (Музичне мистецтво) Франція – батьківщина класичного танцювального мистецтва. Французькі менуети, галопи.	10
Урок-17(Образотворче мистецтво). Мандруємо вулицями Парижа – архітектурний пейзаж.	16
П-18.	
Урок-18 (Музичне мистецтво) Італійські народні пісні, танці.	19
Урок - 18 (Образотворче мистецтво) Пісня гондольєра (морський пейзаж)	26
П-19.	
Урок-19 (Музичне мистецтво) На екскурсію до Німеччини та Австрії.	29
Урок-19 (Образотворче мистецтво) Вальс квітів (довільна композиція за мотивами вальсів Й. Штрауса)	34
П-20.	
Урок-20 (Музичне мистецтво) Музичний фольклор Іспанії – запальні мелодії, характерні ритми.	38
Урок-20 (Образотворче мистецтво) Запальний іспанський танок.	42
П-21.	
Урок-21 (Музичне мистецтво) Помандруємо до Англії та Америки	44
Урок-21(Образотворче мистецтво) Портрет вождя. Лінія як засіб виразності для створення іміджу вождя племені.	50
П-22.	
Урок-22 (Музичне мистецтво) Мистецтво суворої Півночі.	53
Урок-22 (Образотворче мистецтво) Скульптурний портрет. Двофігурна композиція.	59
П-23.	
Урок-23 (Музичне мистецтво) Своєрідність і неповторність мистецтва народів арабського Сходу.	61
Урок-23 (Образотворче мистецтво) Графіка. Архітектурний пейзаж. Ескіз архітектурного декору за мотивами східних казок.	68
П-24.	
Урок-24 (Музичне мистецтво) Мистецтво Індії – музика, спів, танець.	70
Урок-24(Образотворче мистецтво) Живопис. Таємниця індійської печери (монохромна композиція).	75
П-25.	
Урок-25 (Музичне мистецтво) Загадковий Далекий Схід.	78
Урок-25 (Образотворче мистецтво) Скульптура, пропорції. Ніжність (ліплення двофігурної композиції «слон і слоненя», «жирафа і жирафеня» і т.д.).	84
П-26.	
Урок-26 (Музичне мистецтво) Самобутня культура африканського континенту.	86
Урок-26 (Образотворче мистецтво) Дизайн. Орігамі. Гілка квітучої сакури.	91
П-27.	
Урок-27(Музичне мистецтво) Урок-концерт «Країнами і континентами».	94
Урок-27(Образотворче мистецтво) Урок-підсумок уявної подорожі. Ознайомлення з національними особливостями світового дитячого малярства.	97
Тема-4: «Дзвони минулого, шляхи майбутнього»	
П-28.	

Урок-28 (Музичне мистецтво) Слов'янські обряди як відображення єдності Природи і Людини у Всесвіті.	98
Урок-28(Образотворче мистецтво) Писанкарство. Зображення на писанках різних прадавніх знаків.	103
П-29.	
Урок-29 (Музичне мистецтво) Веснянки та гаївки. Дерево життя.	106
Урок-29 (Образотворче мистецтво) «Ми діти твої, рідна земле!» (колективна витинанка)	110
П-30	
Урок-30 (Музичне мистецтво) Музичне мистецтво минулого.	112
Урок-30 (Образотворче мистецтво) Архітектурний пейзаж. Рідне місто у минулому. Зображення храмових споруд.	118
П-31.	
Урок-31 (Музичного мистецтва) Людина – головний образ мистецтва. Танець у музиці.	120
Урок-31 (Образотворчого мистецтва) Про що розповів старовинний портрет?	123
П-32.	
Урок-32 (Музичне мистецтво) Речі навколо нас. Від шарманки до комп'ютера.	125
Урок-32 (Образотворче мистецтво) Натюрморт з фруктами.	131
П-33.	
Урок-33 (Музичне мистецтво) Музика Космосу.	133
Урок-33 (Образотворче мистецтво) Уявна подорож у майбутнє нашої планети. Дивовижні машини.	136
П-34.	
Урок-34 (Музичне мистецтво) Дзвони минулого, шляхи майбутнього.	139
Урок-34 (Образотворче мистецтво) Коровай, коровай, кого хочеш вибирай!	143
Список використаних джерел.	146

Передмова

Методичний посібник укладено відповідно до чинної програми інтегрованого курсу «Мистецтво» для 1-4 класів, що ґрунтується на положеннях Концепції загальної середньої освіти

Цей курс спрямований на забезпечення учнями відмінних і споріднених рис у відображенні навколишнього світу засобами образних мов різних видів мистецтва, усвідомлення взаємозв'язків між ними, вміння застосовувати набуті знання і вміння у практичній художньо-творчій діяльності.

Методичний посібник має на меті сприяти розвитку естетичного почуття, смаку, вміння слухати, виконувати, аналізувати музичні твори, розвивати образне мислення, уяву, фантазію учнів; вміння виконувати творчі роботи в техніці витинанки, ліплення, аплікації; вдосконалювати роботу учнів в техніках акварельними та гуашевими фарбами; ознайомити з різними матеріалами, їхніми властивостями.

З метою сприяння розвитку творчого потенціалу особистості в посібнику розроблені різноманітні види роботи, застосовуються індивідуальні та колективні форми виконання завдань, здійснюються міжпредметні зв'язки, реалізуються дидактичні принципи послідовності, наступності та неперервності змісту загальної мистецької освіти.

Сучасний світ не стоїть на місці, розвиток комп'ютерних технологій спонукає вчителя до нових форм подачі матеріалу, тому в цьому посібнику використано відеоматеріали, музичний супровід, ігри та кросворди, цікава інформація для кращого засвоєння навчального матеріалу. Посібник створений для того, щоб допомогти вчителю підготуватися до змістовного уроку інтегрованого курсу «Мистецтво», щоб маленька людина вміла висловлювати свої почуття, думки та враження в практичній діяльності засобами мистецтва.

**ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО - ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
УРОКІВ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО»
4 КЛАС**

№ ПО Р.	Музичне мистецтво	Поняття	Візуальне(образотворче) мистецтво
3. ПОДОРОЖІ КРАЇНАМИ І КОНТИНЕНТАМИ			
Формування уявлень про національні особливості мистецтва різних країн світу з опорою на фольклорні джерела (пісні й танці, національні костюми тощо). Формування уявлень про взаємовпливи, взаємопроникнення українського народного і професійного мистецтва (використання характерних (автентичних) національних мелодій, мотивів у творах різних митців). Виховання шанобливого ставлення до культури різних народів світу.			
17	Франція – батьківщина класичного танцювального мистецтва. Французькі менуети, галопи. ХТД: Французька народна пісня, Пастух. СММ: Г.Ф. Гендель, Менуети (на вибір) СВМ: Ілюстрації виконавців – танцівників.	Архітектурний пейзаж. Менует. Діафільм.	Навички порівняння м'яких окреслень природних форм з пластикою архітектурних будівель. ХТД: Мандруємо вулицями Парижа – архітектурний пейзаж (комбіновані техніки) СВМ: Фотографії Ейфелевої вежі, інших архітектурних споруд, вулиць Парижа. СМ: Діафільми про мистецький Париж.
18	Італійські народні пісні (серенада), танці (тарантела). Старовинний народний інструмент – мандоліна. СММ: Гаврилін, Тарантела з балету Анюта, Ф.Шуберт, Серенада. СВМ: Ілюстрації народних костюмів, зразків декоративно-ужиткового мистецтва.	Архітектурна Серенада Марина	Особливості написання марин. Поєднання техніки акварель «по мокрому» та графіки. ХТД: Пісня гондольєра (морський пейзаж). СВМ: Архітектура італійських міст (Колізей). Венеціанські краєвиди. СММ: Звучання мандоліни
19	На екскурсію до Німеччини та Австрії. Народні танці (лендлер), пісні. Особливості музичної мови. ХТД: Австрійська народна пісня Про Віденський ліс; німецька народна пісня Весна. СММ: Л. Бетховен, Лендлер, Й. Штраус, Вальс. СВМ: Ілюстрації народних костюмів, краєвидів, пам'яток архітектури та побуту.	Лендлер. Рух.	Кольорова пляма, лінія як мова виразності для створення візуального руху на площині. ХТД: Вальс квітів (довільна композиція за мотивами вальсів Й. Штрауса). СВМ: Австрія (Собор святого Стефана), Німеччина (Рейнський Собор), мистецькі твори в стилі модерн. СММ: Й. Штраус, фрагменти вальсів.
20	Музичний фольклор Іспанії – запальні мелодії, характерні ритми. Розмаїття народних танців. Розмаїття народних танців. Національні музичні інструменти –	Динаміка. Контраст.	Порівняльний аналіз між фіксацією миті руху та його зображенням на площині. ХТД: Запальний іспанський танок (динамічна композиція,

	гітара, кастаньети. ХТД: Імпровізація ритмів іспанських танців. СММ: Ж. Бізе – Р. Щедрін, Кармен – сюїта, П. Чайковський, Танець Шоколад з балету Лускунчик. СКМ: К/ф К. Саурі – Іспанський танець фламенко. СВМ: Ілюстрації народних костюмів.		комбінована техніка). СВМ: Традиційні іспанські костюми. Архітектура (Храм святого Сімейства – Церква Сарграда. Фамілія у Барселоні, А. Гауді). СММ: Звучання кастаньет.
21	Помандруємо до Англії та Америки. Англійський народний інструмент – волинка. ХТД: Англійська пісня – гра Row? Row! СММ: Англійський народний танець Жига. К. Дебюссі, Ляльковий кек-уок. СВМ: фото Оркестр волинка рів.	Графіка. Портрет.	Лінія як засіб виразності для створення іміджу вождя племені. ХТД: Портрет вождя (головний убір, розпис обличчя). СМВ: Декоративно-прикладні вироби: сомбреро, пончо, ляльки в національних костюмах і т. ін.. СМ: Х/ф (фрагмент) Чингачгук – Великий змії.
22	Мистецтво суворої Півночі. ХТД: Е. Гріг, Пісня Сольвейг (фрагмент). СММ: Е. Гріг, Танець Анітри, У печері гірського короля та ін.. з сюїти Пер Гюнт.	Скульптурний портрет. Форма. Ілюстрація.	Фіксація руху в статичній формі. ХТД: Завдання на вибір; ілюстрації до казок Г.Х. Андерсена. Олов'яний солдатик та балерина (ліплення двофігурної композиції). СМВ: Порцелянові скульптурки.
23	Сверідність і неповторність мистецтва народів арабського Сходу. Музична орнаментика. ХТД: М. Гусейнлі, Курчатка. СММ: П. Чайковський, Арабський танець. Кава з балету Лускунчик, М. Римський-Корсаков, тема Шехерезади. СВМ: Ілюстрація народних костюмів, народного декоративно-ужиткового мистецтва, пам'яток культури та побуту, казки Шехерезади (фрагмент).	Графіка. Архітектурний декор.	Особливості графічного начерку в орнаментальності арабської в'язі. Порівняння з українським бігунком. ХТД: Ескіз архітектурного декору за мотивами східних казок. СМВ: Ілюстрації орнаментів архітектурних споруд арабського Сходу, оздоблення книжок з казками.
24	Органічне поєднання музики, співу, танцю (пластики) в індійському мистецтві. Мова рухів в індійських танцях. СКМ: К/ф (фрагменти). СВМ: Ілюстрації народних костюмів, народного декоративно-ужиткового мистецтва	Живопис.	Сутність уявлень індійського народу про внутрішній світ людини. ХТД: Таємниця індійської печери (монохромна композиція). СВМ: Індія – Тадж Махал; Р. Кіплінг, Мауглі (ілюстрації). Фотографії національних індійських костюмів, ювелірних виробів. СММ: Пісні з індійських к/ф. СМ: М/ф (фрагмент) Мауглі, реж.

			Р. Давидов; Рікі-Тікі-Таві, реж. А. Згуріді.
25	Загадковий Далекий Схід. СММ: П. Чайковський, Китайський танець. (Чай) з балету Лускунчик. ХТД: Китайська народна пісня Дошові краплі; Сугубу Сасаки, Джан Кен Пон (яп.). СВМ: Ілюстрації народних костюмів, народного декоративно-ужиткового мистецтва.	Графіка. Дизайн. Оригамі.	Мистецтво Японії. Значення ліхтаря, журавля та сакури в національній культурі Японії. Особливості техніки оригамі, Прийоми виготовлення об'ємних виробів у техніці паперопластики. ХТД: Завдання на вибір: Півонієвий ліхтар (дизайн), Журавлик (ори гамі), Гілочка квітучої сакури (туш на тканині). СВМ: оригамі, японські ліхтарики. Живопис японських і китайських художників..
26	Самобутня культура африканського континенту. Магічні танці аборигенів (синтез танцю, музики, співу та костюма в обрядах), специфічність танцювального та пісенного мистецтва. Розмаїття ударних інструментів. Африканські там-тами. ХТД: Створення шумових ансамблів. Складання сценарію свята африканських аборигенів. Орієнтовна тематика: «Радіймо сонцю!» або «Перед полюванням».	Скульптура. Пропорції	Передача характерних особливостей поведінки тварин засобами пластичних матеріалів. ХТД: Ніжність (ліплення двофігурної композиції: кенгуру і кенгуреня; коала і коаленя, слон і слоненя жирафа і жерафеня та ін..). СВМ: Африканські та австралійські скульптурки. СММ: Звуки там-тамів. СМ: Д/ф Природа Африки та Австралії.
27	Урок – концерт «Країнами і континентами». Музична вікторина «Впізнай мелодію».		Урок-підсумок уявної подорожі. Ознайомлення з національними особливостями світового дитячого малярства. Спільне та відмінне у художньому відтворенні навколишнього світу дітьми зарубіжних країн. Сприйняття творчих робіт дітей.
4. ДЗВОНИ МИНУЛОГО, ШЛЯХИ МАЙБУТНЬОГО			
Формування уявлень про розвиток музичного мистецтва в різні історичні епохи, осмислення понять «старовинне мистецтво» і «сучасне мистецтво».			
28	Відображення у слов'янських обрядах єдності природи, людини у Всесвіті. ХТД: Пісні весняно-літнього циклу (великодні, купальські). Створення варіації на тему улюбленої веснянки. СММ: К. Чілі, Язичницькі пісні співи, Руслана, Коломийки. Веснянки та гаївки у виконанні фольклорних колективів.	Писанкарство. Варіації.	Зображення на писанках прадавніх знаків та символів життя. ХТД: Завдання на вибір: Розміщення орнаменту на поверхні яйця; Варіації на тему писанок у техніці витинанки. СВМ: Писанки за стародавніми (трипільськими) мотивами. Зразки писанок різних регіонів України.

29	СВМ: Символи землі, води, сонця, берегині роду та ін., що використовуються у декоративно-ужитковому мистецтві українців.	Декоративно-прикладне мистецтво (повторення) Симетрія	Сприймання образу Дерева Житт в народних орнаментах, живопису, скульптурі, оздоблені культових споруд, кінематографі тощо. ХТД: МИ діти твої, рідна земле! (Колективна вिति нанкова композиція із зображенням квітучого дерева життя, у центрі кожної квіточки – фото дитини, над деревом – сонце). СМ: К/ф (фрагмент) Володар кілець (Повернення короля), реж. Р. Джексон.
30	Музичне мистецтво минулого. Свтська та духовна музика. Старовинні світські танці, Старовинні інструменти (клавесин). ХТД: Многая літа. СММ: М. Лисенко, Сюїта у формі старовинних танців. Й.С. Бах, Прелюдії до-мажор і до-мінор 1 т. ДТК (у виконанні на клавесині В. Ландовської). СВМ: Ілюстрації храмових споруд, старовинних світських будівель.	Архітектурний пейзаж. Фотомистецтво. Сюїта.	Формування уявлень про єдність законів світобудови, відтворених у різноманітних мистецтвах. Уявна гра-подорож у минуле нашої планети. ХТД: Рідне місто у минулому (графіка). Робота у групах. Зображення храмових споруд, палаців. СВМ: Художні фотографії із зображенням архітектурних пейзажів із старовинними будівлями.
31	Формування уявлень про особливості музичного мистецтва у різні часи. Порівняння музичних засобів виразності для вираження танцювальних образів. ХТД: Сучасна пісня танцювального характеру. СММ: Вальс (на вибір), рок-н-ролл, сучасна танцювальна композиція (на вибір). Романс (на вибір).	Портрет.	Порівняльна характеристика зображення обличчя людини в стилі реалізму та модерну (кубізм). ХТД: Про що розповів старовинний портрет. Довільний вибір техніки та матеріалів для візуального відтворення власних фантазій. СВМ: Леонардо да Вінчі, Пікассо, С. Далі та ін..
32	Від шарманки до комп'ютера. Подорож етапами розвитку технічних пристроїв. Шарманки, музичні скриньки, грамофони, магнітофони, комп'ютерні музичні програми. ХТД: В. Бистряков, Давайте розбудимо радість. СММ: Д. Шостакович, Шарманка; Б. Барток, Мікрокосмос (п'єси на вибір); показ можливостей комп'ютерних програм (різноманітна обробка звуків як інструментальних так і вокальних).	Натюрморт.	Розвиток здатності інтерпретувати візуальні зображення, уявлення та фантазії. Ознайомлення з класичним і сучасним натюрмортом у порівнянні. ХТД: Натюрморт з фруктами (техніка на вибір). СВМ: Мистецькі твори класичні та сучасні у жанрі натюрморту.
33	Музика Космосу.	Кіноми	Уявна гра-подорож у майбутнє

	<p>СММ: Ю. Щуровський, Хода роботів; Інструментальні твори на електронних інструментах. СПВ: В. Бистряков, Давайте розбудимо радість. СКМ: К/ф Гостя з майбутнього (участь у виконанні пісні).</p>	<p>стецтво. Скульптура.</p>	<p>нашої планети. Формування уявлень про мистецтво майбутнього. Розвиток відчуття пластичної маси, здібності цільного просторового мислення. ХТД: Дивовижні машини (ліплення роботів-машин). СВМ: Композиції комп'ютерної графіки. СММ: Музика на вибір учителя. СМ: М/ф (фрагмент) Тайна третьої планети, к/ф (фрагмент) Гостя з майбутнього.</p>
<p>34 - 35</p>	<p>Підсумкові узагальнюючі уроки. Вікторина «Мистецькі подорожі планетою Земля».</p>	<p>Витинанка. Імпровізація.</p>	<p>Активний розвиток варіативності мислення, творчого потенціалу. Урок – бієнале (виставка кращих творчих робіт за навчальний рік, демонстрація виробів, привітання та нагородження з музичним оформленням, імпровізація на тему колективної композиції Коровай, коровай...) ХТД: Коровай, коровай, кого хочеш вибирай! (колективна композиція, вирізання фігорок хлопчиків та дівчаток по типу фризної витинанки з паперу кольорової гами веселки). СВМ: Зразки витинанок народних майстрів. СММ: Пісні у виконанні дитячих колективів.</p>

**РОЗРОБКИ УРОКІВ
З ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО».
4 КЛАС**

ТЕМА 3: «ПОДОРОЖ КРАЇНАМИ І КОНТИНЕНТАМИ»

П-17

УРОК-17 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)

**ФРАНЦІЯ – БАТЬКІВЩИНА КЛАСИЧНОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА.
ФРАНЦУЗЬКІ МЕНУЕТИ, ГАЛОПИ**

Мета:

1. Навчальна: формувати уявлення про національні особливості мистецтва французів.
2. Виховна: виховувати шанобливе ставлення до культури Франції.
3. Розвиваюча: розвивати уявлення про взаємопроникнення народного і професійного мистецтва (використання автентичних національних мелодій у творах різних митців).

Тип уроку: урок введення в тему.

Обладнання: портрети композиторів – С. Прокоф'єва, В. Моцарта, французьких письменників – Ш. Перро, О. Дюма;

наочності – поетичного тексту М. Лапісової до ритмічної гри нотного та поетичного тексту французької народної пісні «Пастух»;

аудіозаписи – французька народна пісня «Пастух», варіації для фортепіано В.А. Моцарта, менуетів Л. Боккеріні, Л. Моцарта, Й.Баха;

відеозаписи – фрагментів балету С.Прокоф'єва «Попелюшка» та кінофільму «Три мушкетери»;

ілюстрації бальних костюмів та бальних танців, зображення Ейфелевої вежі, стенд до словесної гри «Перекладач».

Методи і засоби роботи: вербальний, наочний, ретроспективи, пояснювально-ілюстративний, розповідь, коментар, дослідницький.

Види діяльності учнів на уроці: участь у бесіді, пізнавальна, виконання, слухання, рухи під музику.

Терміни і поняття: менует, галоп, гавот, варіації, сюїта.

Структура уроку

1. Вхід у супроводі звучання менуету Л. Боккеріні.
2. Музичне вітання, оголошення загальної теми («Подорожі країнами і континентами»), теми та мети уроку.
3. Перегляд фрагменту балету С. Прокоф'єва «Попелюшка».
4. Вступна бесіда. Відомості про бал.
5. В. Косенко, гавот h-moll; Ж. Оффенбах «Паризький балет», галоп – слухання.
6. Л. Моцарт, менует (виконання вчителем) – слухання аналізування.
7. Й. Бах, менует – двоголосна ритмічна вправа та рухи під музику.
8. Французька народна пісня «Пастух» - показ, аналіз та розучування пісні.
9. Кінофільм «Три мушкетери» - перегляд фрагменту.
10. Словесна гра «Перекладач».
11. Висновки і оцінювання.
12. Домашнє завдання: створити ескізи костюмів для Принца та Попелюшки.
13. Вихід у супроводі звучання менуету Л. Боккеріні.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Під звучання менуету Л. Боккеріні учні стримано заходять до класу і займають свої робочі місця.

Музичне вітання «Добрий день».

Оголошення загальної теми та теми уроку.

Учитель.

Озветься в музиці душа –
Її тривоги і бентежність,
Її солодких мрій безмежність
І відгук широкого вірша...
Озветься, звуками злетить,
У незорий світ полине,
І звуків тих живі краплини
Колись таки почувеш ти...

- Любі учні, ми подорожували Україною, були на гостинах у найближчих сусідів – угорців, поляків, білорусів і росіян. А сьогодні помандруємо далі – до далеких країн та континентів.

Упізнайте автора та літературного героя за уривком: «... Вона поїхала до королівського палацу, не тямлячи себе від щастя. Принц, якому доповіли, що приїхала незнайома принцеса, вийшов її зустріти. Він подав їй руку і повів до зали, де зібралися гості. Запала тиша. Гості, перестали танцювати, музики – грати: так вразила їх краса незнайомої дівчини...»

Учень 1.

- Це фрагмент відомої казки «Попелюшка» (показ ілюстрації до казки).

Учень 2.

- Її автором є французький письменник Шарль Перро (показ портрету письменника).

Учитель.

- Отже, сьогодні ми помандруємо до Франції... Попелюшка вперше в житті потрапила на бал, про який вона довго мріяла. Погляньте, як це відбувалось.

II. СВМ (перегляд фрагмента балету С. Прокоф'єва «Попелюшка»).

III. Вступна бесіда. Відомості про бал.

Учитель.

- Розкажіть про виконавців танців, їх рухи та костюми.

Учень 1.

- Бал із французької *bal* означає «танцювати». Батьківщиною балу є Франція. При дворах французьких королів та інших знатних осіб колись проводили бали – урочисті танцювальні вечори. Вони вражали розкішшю костюмів (*показ ілюстрацій костюмів*).

Учень 2.

- Під час балів часто давали балетні вистави, в яких виступали знамениті співаки і танцюристи. На ці розкішні святкування приходили в дорогому парадному одязі (*розгляд учнями ілюстрацій виконавців-танцівників*).

Учитель.

- Стриманість і підкресленість поз зумовлені кроєм одягу: сукні там шили з важкої матерії, вони мали довгі шлейфи, а чоловіки були одягнуті в трико, що обтягували ноги, і вузькі черевики з довгими носками. Такий одяг обмежував рухи танцюристів.

Учень 1.

- існувала велика кількість бальних танців. Наприклад гавот – це танець французького походження, який згодом став дуже популярним в країнах Європи в XVII – XVIII ст..

Учитель.

- Цей колективний танець мав піднесений характер та виконувався у помірному темпі, граційно, дещо манірно. Гавот починається характерним затактом – «розбігом».

♪ В. Косенко, гавот h-moll – *аудіозапис*.

Учень 2.

- А от ще один танець французького походження, що набув поширення в XIX ст. Назва походить від французького слова gallop – бігти, стрибати. Темп стрімкий, розмір 2/4. Надалі галоп набув поширення як окремий танець, особливо в фіналах балетів та оперет.

♪ Ж. Оффенбах «Паризький балет», галоп – *аудіозапис*.

- Проте найбільш поширеним танцем французьких балів звичайно був – менует.

IV. СММ (Л. Моцарт, менует – учитель акапельно виконує мелодію менуету на текст поезії М. Ланісової).

Учитель.

Нежно играет нам кларнет,
В зале танцуют все менует.

- Раз, два, три,-

Наш танцмейстер так:

- Раз, два, три, -

Отбивает такт.

- Раз, два, три, -

Знаем он подскажет нам
каждый шаг!...

Учень 1.

- Майже всі танці супроводжували нескінченні реверанси та поклони. Під час балів їм приділяли особливу увагу.

Учень 2.

- Вони були не лише придворним привітанням, а й танцювальними фігурами, що надавали бальній хореографії урочистості та вишуканості.

Учитель.

- Часто на балах розпорядник давав своїм жезлом вказівку: помінятися місцями, зробити реверанс. Отже, варто записати до наших словничків «реверанс – шанобливий уклін». (*учні записують, учитель продовжує акапельно співати*).

Слышно, как платья шуршат,
В зале, мерцают, свечи горят,
Стройно и в лад флейты звучат.
О, как прекрасен сказочный бал!

- Раз, два, три, -

Дам благодарить –

- Раз, два, три, -

Я прошу всех вас,
- Раз, два, три,-
И прощальный сделать всем реверанс!..

- Менует – це старовинний французький танець. Слово «менует» перекладається з французької як «дрібні рухи». Менуети у XVIII ст. танцювали парами, плавно і церемонно, граціозними маленькими кроками, виписуючи красиву фігуру S. Цей помірно рухливий галантний танець складався з поклонів – вітань та манірних присідань, які називалися реверансами. В музиці менуета ми можемо почути м'які закінчення фраз.

♪ Л. Моцарт менует – виконання вчителем на фортепіано.

V. ХТД

1. Двоголосна ритмічна вправа та рухи під музику.

Учитель.

- Прочитайте ритм кожного голосу. Прокрокуйте ритм нижнього голосу і проплескайте ритм верхнього. Під цей ритмічний супровід спробуйте потанцювати:

Крок, крок, уклін/

Крок, крок, уклін/

Крок, крок, уклін/

Довгий реверанс...

(учні виконують танець під музику Й. Баха «Менует»).

2. Показ французької народної пісні «Пастух».

Учитель.

- Молодці! Дякую за танець. А тепер послухайте французьку народну пісню «Пастух». Зверніть увагу на музичну форму (звучить аудіозапис пісні).

Учень.

- Ця пісня одночастинна, адже вона відтворює один музичний образ, один характер.

4. Розучування пісні «Пастух».

Учитель:

- Діти, спробуємо розучити мелодію пісні, але спочатку виразно прочитайте текст, зверніть увагу на кількість фраз, їх подібність і відмінність. (учні виконують завдання)

Учень 1.

- Ця пісня має строфічну будову.

Учень 2.

- Мажорний лад та розмір 2/4 надають мелодії пружності, бадьорого характеру.

Учитель:

- Так, це все вірно. Але чи помітили ви, як саме розвивалася музична думка?

Учень 1.

- Всього тут є три музичні речення, серед яких перша і третя – абсолютно однакові, а середина – це речення повторної будови (учні проспівують мелодію зі словами).

Учитель:

- Молодці! Далі ми послухаємо музичний твір австрійського композитора В.А. Моцарта. На створення цієї композиції його надихнула французька народна пісня, яку ми щойно слухали та розучували.

5. Слухання музики. В.А. Моцарт. Варіації на тему французької народної пісні «Пастух» (аудіозапис)

Аналіз прослуханого твору.

Учитель :

- Діти, як ви думаєте, що відбулося з народною піснею у творі В. Моцарта?

Учень.

- Мелодія пісні набула нового звучання.

Учитель:

- Назвіть форму музичного твору, в якій основна тема з'являється в новому варіанті, не втрачаючи істотних рис, завдяки різним змінам.

Учні (хором)

- Варіації!

Учитель:

- Добре, діти! Ви гарно попрацювали, а тепер настав час відпочинку. Пропоную до вашої уваги перегляд фрагменту к/ф «Три мушкетери» за романом французького письменника О. Дюма.

6. СКМ : перегляд фрагменту к/ф «Три мушкетери».**Запитання:**

- Які французькі образи відомі нам завдяки літературі та музиці?
- Які старовинні французькі танці ви знаєте?
- Що таке варіації? *(відповіді учнів)*

Учитель:

- Дякую, діти! Мені приємно, що ви так захопилися нашою віртуальною подорожжю до однієї із найвишуканіших країн Європи Франції.

Щоб краще запам'ятати нові терміни і поняття, пропоную гру.

7. Словесна гра «Перекладач» (учитель умовно ділить учнів класу на дві ланки, які по черзі намагаються якомога точніше зробити усний переклад французьких термінів, написаних на стенді. Перемагає та ланка, яка відповідає остання):

Шансон – пісня
Менует – дрібні рухи
Галоп – бігти, стрибати
Жанр – вид
Ансамбль – разом
Марш – процесія
Куплет – строфа
Реприза – повторення
Рондо – коло, хоровод
Увертюра – початок, відкриття
Етюд – вправа вивчення
Сюїта – послідовність
Попурі – змішана страва
Бюджет – гроші
Оревуар – до побачення

VIII. Висновки та оцінювання.**Учитель:**

- Ось і завершилася наша музична подорож до Франції. Ми вчилися слухати і аналізувати французькі танцювальні та пісенні мелодії, ознайомилися з новими термінами – бал, реверанс, менует; мали спробу, в процесі виконання ритмічної вправи, імітувати рухи старовинних французьких танців; милувалися неповторними національними костюмами, активно грали в словесну гру «Перекладач». Отже, маємо такі оцінки *(оголошує оцінки учням, обґрунтовуючи їх індивідуально)*.

Художнє мистецтво Франції не менш цікаве, ніж музична спадщина французів. Зокрема, Ейфелева вежа відома в усьому світі... Домашнє завдання буде творчим.

IX. Домашнє завдання.

Учитель:

- Створіть ескізи костюмів для Принца та Попелюшки.

X. Вихід.

Під звучання менуету Л. Боккеріні (*аудіозапис*) учні виходять із класу.

УРОК-17(ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО).

ТЕМА: МАНДРУЄМО ВУЛИЦЯМИ ПАРИЖА – АРХІТЕКТУРНИЙ ПЕЙЗАЖ

Мета:

Навчальна: дати учням поняття про архітектурний пейзаж, здійснити уявну подорож до Франції, ознайомити з історичними пам'ятками, навчити малювати вулиці міст.

Розвивальна: розвивати зацікавленість дітей до пізнання нового.

Виховна: виховувати повагу до народів різних країн.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: відеоряд «Вулицями Парижа», політична карта світу.

Музичний ряд: французькі народні пісні.

Матеріали та інструменти: олівці, фарби, фломастери.

Методи і засоби роботи: інформаційно-рецептивний, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Архітектурний пейзаж – вид пейзажу, що зображає архітектурний комплекс.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Привітання та підготовка матеріалів до уроку.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми розпочинаємо вивчення нової теми: «Мандруємо країнами і континентами». Разом з вами будемо подорожувати різними країнами нашої планети, вивчати їхню культуру, знайомитися з історичними та архітектурними пам'ятками, особливостями, музикою, танцями кожної із них. Першу свою подорож ми здійснимо до Франції (демонстрація на карті).

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Франція – одна з високорозвинених країн, розташована на західному узбережжі європейського материка. Її столиця – Париж – одне з найбільших міст світу, розташоване по обидва боки річки Сена. Населення Парижа становить близько 6млн. чоловік. Чим же відомий Париж? Найвідомішими є багаточисельні «будинки мод», які займаються пошиттям одягу. Розвинуте виробництво взуття, дорогих меблів, парфюмо-косметичних і галантерейних виробів, ювелірна справа. У Парижі працюють багато відомих всьому світу модельєрів, в Парижі виготовляють косметику і духи, які знає весь світ. А от візиткою Парижа, його гордістю є знаменита Ейфелева вежа. Ось вже більше сотні років Ейфелева вежа залишається емблемою Парижу, витончено і гордовито підносячи до неба свій ажурний силует. 1884 року інженер Гюстав Ейфель очолив проект будівництва вежі висотою близько 300м. у горизонтальній проекції Ейфелева вежа спирається на квадрат, площею 1,6 га. Разом з антеною її висота становить 320 м, вона важить 8600 т. В спорудження вежі було заклепано 2,5 млн. заклепок, 12000 деталей вежі виготовлялися за найточнішими кресленнями, 250 робітників монтували її 26 місяців. На першій платформі вежі був відкритий ресторан, на другій – редакція газети «Фігаро». З Ейфелевої вежі, на якій

споруджено оглядовий майданчик, можна побачити весь Париж. А як красиво вона світиться різноманітними вогнями вночі.

У самому центрі Парижа, вздовж правого берега Сени, розкинувся комплекс стародавніх будівель. Колись тут був середньовічний замок, потім королівські палаци, зараз тут зберігається одна з найбільших художніх колекцій світу. Історія Лувра не віддільна від історії Парижа, Франції. Лувр або так званий квадратний двір Лувра складається з «Малої» і «Великої галереї», в яких колись жили художники, майстри-ювеліри, були килимові майстерні та друкарні, що обслуговували королівський двір. В 1624 році відомим архітектором Лемерсьє було побудовано «Павільйон часу». Будівництво Лувру розпочалося в 1527 році і завершилося в 1810. З перших років історії Лувра тут зберігалися твори мистецтва (картини відомих художників, скульптури). Славиться Париж і своїм знаменитим собором Нотр-Дам («нашій дорогій господині»), збудованим у XII-XIII століттях, і Триумфальною аркою на площі Зірки, збудованою в 1806, і будівлею Гранд-Опера, і Вандомською колоною та безліччю великих і малих архітектурних пам'яток.

2. Перегляд відеоряду «Вулицями Парижа».

IV. Практична робота.

1. Бесіда з учнями.

Отже, сьогодні ми ознайомились з вулицями Парижа, подивились його визначні архітектурні споруди і спробуємо намалювати вулицю великого міста. Давайте пригадаємо, як називається жанр образотворчого мистецтва, коли зображається природа? (Пейзаж). Виявляється, що цей жанр за зображенням можна поділити на кілька підрозділів. Це – сільський пейзаж, міський, морський і т.д., а сьогодні ви ознайомитеся із архітектурним пейзажем. Архітектурний пейзаж – вид пейзажу, що зображає архітектурний комплекс. Тож спробуємо його намалювати.

Фізкультхвилинка.

2. Педагогічний малюнок на дошці.

- Намічаємо умовну лінію горизонту.
- Проводимо вертикальну вісь симетрії для зображення Ейфелевої вежі.
- Створюємо ескіз композиції (Ейфелева вежа, дороги, будинки та дерева).
- Уточнюємо деталі.
- Виконуємо роботу в кольорі, використовуючи різні художні техніки.

3. Самостійна робота учнів під музичний супровід.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

- З якою країною ви сьогодні ознайомилися? Назвіть столицю Франції?
- Яка архітектурна споруда є візиткою країни?
- Який новий вид пейзажу ви сьогодні вивчили?

VI. Підсумок уроку.

Виставка учнівських робіт, їх оцінювання.

VII. Домашнє завдання.

Наступну подорож ми здійснимо до Італії, підготуйте короткі повідомлення про цю країну.

П-18.

УРОК 18 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) ІТАЛІЙСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ, ТАНЦІ

Мета.

- 1) Навчальна: ознайомити учнів з основними жанрами італійської народної музики – серенадою, тарантелю та старовинним народним інструментом – мандоліною.
- 2) Виховна: через зацікавленість та толерантне відношення до італійської народної музики формувати національну свідомість школярів.
- 3) Розвиваюча: спонукати дітей до пізнавальної діяльності.

Тип уроку: пізнавальний.

Обладнання: музичний центр, мультимедійну дошка, аудіо записи – італійська народна пісня «Санта Лючія», Ф.Шуберт «Серенада», А.Вівальді –концерт для мандоліни з оркестром, П.Чайковський «Баркарола», М.Лисенко «Баркарола», Дж.Верді «Тарантела»; тексти пісень «Санта Лючія», «Пастух»; ілюстрації карнавалу у м.Флоренції, народних та карнавальних костюмів; ілюстрація для гри «Що? Де? Коли?»; портрети композиторів - Ф.Шуберта, А.Вівальді, П.Чайковського, М.Лисенка, Дж.Верді та співака Р.Лоретті.

Методи і засоби роботи: евристична бесіда, організація сприймання музичного твору, коментар, стимулювання ігрової та виконавської діяльності.

Види діяльності учнів на уроці: слухання, участь у бесіді, інтелектуальна та словесна гра, імітація гри на музичних інструментах.

Терміни та поняття: серенада, тарантела, мандоліна.

Структура уроку:

1. Вхід під звучання п'єси П. Чайковського «Неаполітанська пісенька».
2. Музичне вітання.
3. Повідомлення теми уроку. Словесна гра «Асоціативне гроно».
4. Вступна бесіда про музичну культуру Італії.
5. Перевірка домашнього завдання.
6. Італійська народна пісня «Санта Лючія» (аудіо запис у виконанні П. Лоретті) – слухання, аналізування.
7. Італійська народна пісня «Санта Лючія» - розучування першого куплету.
8. Ф. Шуберт «Серенада» - слухання, аналізування; А. Вівальді концерт для мандоліни з оркестром.
9. Французька народна пісня «Пастух» - виконання (канон).
10. Інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?».
11. П. Чайковський «Пори року» - «Баркарола» та М. Лисенка – «Баркарола» - слухання аналізування.
12. Д. Верді «Тарантела» - слухання, виконання ритмічної вправи.
13. Підсумки та оцінювання.
14. Домашнє завдання: наведіть приклади картин відомих художників, які на вашу думку найвдаліше відтворюють зміст «Баркароли» М. Лисенка.
15. Вихід під звучання «Баркароли» М. Лисенка.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Вхід дітей до класу під звучання «Неаполітанської пісеньки» П. Чайковського (*гра вчителя на фортепіано*).
2. Музичне вітання.

II. Повідомлення теми уроку.

Учитель:

- Любі діти! Сьогодні ми помандруємо до берегів чарівної країни Південної Європи – Італії. А поки наш мистецький корабель в дорозі, спробуємо разом створити уявний колективний «портрет» «Італія – це...».

Словесна гра «Асоціативне гроно» (учні згадують знайомі італійські терміни, а вчитель занотовує їх на дошці): піца, спагетті, море, Рим, Венеція, Неаполь, півострів Флоренція, водяні канали, човнярі, пісні, опера.

Учитель:

- Так, дякую діти! Ви нібито все назвали вірно... Але Італія – це передусім батьківщина опери. Там здавна влаштовували пишні вуличні святкування, яскраві карнавали. На вулицях міст хори співаків розповідали історії персонажів, які їздили на величезних колісницях, оточені строкатими натовпом масок (показ ілюстрацій карнавалу).

-

У Флоренції були вигадані «кінні балети», на яких кавалерія переміщувалася по різних фігурах і малюнках, створених режисерами турніру. Здається на минулому уроці ми згадували балетні вистави на балах у Франції. Хто пригадає домашнє завдання?

Учень:

- Нам було задано створити ескізи костюмів Принца та Попелюшки.

III. Перевірка домашнього завдання.

Учитель: (попередньо переглянувши роботи учнів на стенді)

- Я уважно розглянула всі варіанти створені вашою фантазією ескізів цих казкових героїв. Вельми вдячна вам, оскільки отримала велику насолоду. А зараз пропоную до вашої уваги зображення народних та карнавальних костюмів італійців (перегляд учнями ілюстрацій на мультимедійній дошці).

Учень:

- Я зрозумів! Італія – це не тільки спагетті та піца. Це фантастична країна з багатою культурною спадщиною. Чого варті лише їхні карнавали!

Учитель:

- Так. Це надзвичайне, вражаюче дійство! А там, де танці та веселощі, мають бути пісні. Сьогодні послухаємо знамениту італійську народну пісню «Санта Лючія».

IV. СММ. Показ пісні «Санта Лючія» (аудіозапис).

Учень:

- Пісня «Санта Лючія» виразно відтворює колорит музики італійського народу, а саме: помірний темп, м'яке звучання, наспівна щира мелодія...

Учитель:

- Можливо вам знайоме ім'я одного із кращих виконавців цієї пісні... Ось що про нього відомо: народився в Римі в численній родині штукатура Орландо Лоретті. З раннього дитинства захоплювався музикою, його голос чарував своєю чистотою. Слава про маленького співака, виконавця італійських пісень облітала весь світ... Через рік, півтори настане перехідний вік і хлопчик не зможе співати. Тому необхідно поспішати: адже на зароблені гроші в Римі утримується велика родина: батько, мати, семеро братів і сестер... І він співає, співає без утоми не шкодуючи сил...

Учень:

- Здається я здогадався! Ім'я цього всесвітньовідомого італійського співака – Робертіно Лоретті.

Учитель:

- Так. Це дійсно – Робертіно Лоретті, голосом якого ми були щойно зачаровані, слухаючи у його виконанні італійську народну пісню «Санта Лючія». А тепер настав час співу.

V. Виконання музики .

Розучування італійської народної пісні «Санта Лючія» (*першого куплету*).

Учитель:

- Діти, спочатку виразно прочитайте текст першого куплету. При розучуванні мелодії зверніть увагу на кількість фраз, їх подібність та відмінність:
- учні слухають мелодію пісні у виконанні вчителя під супровід фортепіано;
- аналіз нотного тексту (тональності, розмір, ритмічні особливості). Учні називають ноти в ритмі, виразно сольмізують нотний текст всього першого куплету;
- розспівування на вправах, що побудовані з окремих фраз пісні, де є «важкі місця»;
- після настроювання в тональності за допомогою камертона, учитель допомагає дітям проспівати текст пісні нотами (а'capella);
- виконання вчителем 1-го куплету пісні словами (учні уважно слухають мелодію);
- самостійне виконання учнями 1-го куплету пісні під супровід вчителя.

Учитель:

От Севильи до Гренады
В тихом сумраке ночей
Раздаются серенады
Раздаётся стук мечей...

І відразу уявляємо собі закоханого кавалера, який співає пісню на честь своєї симпатії.

Учень 1:

- «Серено» - таким словом називали теплу вечірню погоду, і саме цієї пори під вікнами прекрасних дам лунали пісні закоханих.

Учитель:

- Зародилася серенада на півдні Європи, під теплим синім небом Італії та Іспанії. Там вона була невід'ємною частиною життя міста.

Надзвичайної популярності набула «Серенада» Франца Шуберта, що звучить до вашої уваги (*аудіозапис*).

Учень 1:

- То з однієї, то з іншої вулиці майже весь час лунали звуки музики – частіше всього дзвін лютні або гітари спів.

Учень 2:

- Я чув, що у італійців є неповторний народний струнний інструмент... Тільки забув його назву.

Учитель:

- Так. Колись італійці часто супроводжували спів грою на мандоліні (*показ ілюстрації*). Цей інструмент довгий час був дуже популярним, але сьогодні нажаль майже вийшов з ужитку. 400 років тому для мандоліни композитори складали музику. Наприклад, відомий італійський композитор Антоніо Вівальді (*учитель показує портрет композитора*) написав концерт для мандоліни з оркестром.

Учень:

- Я знаю, що «концерт» - це італійське слово, і означає воно «змагання».

Учитель:

- Так, вірно. Концерт – це великий музичний твір для соліста з оркестром. У концерті А. Вівальді оркестр і мандоліна змагаються, хто краще виконає основну мелодію. Послухайте, як вона переходить з партії оркестру до партії мандоліни. Коли ви почуєте, що звучить мандоліна, спробуйте зімітувати гру на цьому інструменті.

♪ Слухання музики. А. Вівальді. Концерт для мандоліни з оркестром (*учні уважно слухають та імітують гру на мандоліні*).

Учень 1:

- Концерт – незвичайне змагання. У ньому переможених немає, але є один переможець – музика!

Учень 2:

- Заради її злагодженого звучання різні інструменти не тільки змагалися, а й допомагали один одному.

Учитель:

- Дякую, діти. Мені сподобалися ваші вислови про концерт, як оркестровий жанр музики. А тепер на вас чекає дуже цікаве завдання! Щоб виконати його, пригадайте, що таке канон.

Учень:

- Це прийом виконання музики, в якому голоси, вступаючи один за одним, повторюють мелодію першого голосу точно, або з іншого ступеня гами.

Учитель:

- Вірно. Разом із друзями виконайте канонем французьку народну пісню «Пастух», яку ми розучили на минулому уроці. Уважно прислухайтеся до співу товаришів, адже всі голоси мають звучати злагоджено і струнко.

Виконання музики французької народної пісні «Пастух»(канон).

VI. Інтелектуальна гра «Що? Де? Коли?».**Учитель:**

- Діти, від знатоків із телевізійної гри «Що? Де? Коли?» вам прийшов загадковий лист, у якому я знайшла ось таку ілюстрацію (*учитель показує учням художню ілюстрацію із зображенням човна на воді*). Запитання звучить так «Чому дане зображення виправдовує назву одного з музичних жанрів?». На обдумування – 1 хвилина. (*учні ведуть обговорення та обґрунтовують свою думку*).

Учень 1:

- Італійське місто Венеція має незвичні вулиці, а канали.

Учень 2:

- Здавна люди пересуваються цими вулицями не в каретах, а у човнах.

Учень 3:

- Човнами правили «візники», які складали пісні такі ж мрійливі і ліричні, як вода.

Учень 4:

- «Човен» в перекладі з італійської barca. Отже, назва такої пісні баркарола.

Учитель:

- Ну, молодці! Справжні затоки. Вмієте логічно мислити, тому змогли за 1 хвилину блискуче впоратись з завданням.
- Італійці – співучий народ і Венеція з давніх часів була не тільки наповнена шумом морського прибою, а й дзвеніла піснями човнярів (*учні розглядають види Венеції на мультимедійній дошці*).

Баркароли спокійні, мелодійні, плавні; в акомпанементі – розміщене погойдування у своєрідному ритмі, наче хвилі набігають одна на одну.

Композитори полюбили м'який пісенний ритм баркароли – і слідом за цими венеціанськими народними піснями з'явилися баркароли, створенні композиторами різних країн.

Учень 1:

- Чарівні баркароли, які прославили Венецію не менш, ніж інші її дива, запали в серце російського композитора П. І. Чайковського, що не раз бував в Італії.

С.М.М. П. Чайковський «Пори року». «Червень. Баркарола» (аудіозапис).

Учень 2:

- А видатний український композитор Микола Лисенко під впливом італійських народних пісень створив власну баркаролу. У музиці він передав враження водного простору, спокійне погойдування річкових хвиль.

С.М.М. М. Лисенко. П'єса «Баркарола» (аудіозапис).

Учитель:

- Цікаве те, що написана ця баркарола в народному стилі. Коли композитор використав мелодію з українською народною піснею. Якою?

Учень:

- Здається, це пісня «Пливе човен».

Учитель:

- Так. Вірно... Поки тихенько відлунює баркарола, ми тримаємо курс до півдня Італії; туди де знаходиться місто Таран то. Саме від його назви походить ім'я національного їхнього танцю – тарантела.

Тарантела розповсюджена на всьому півдні Італії. Особливо її люблять в Неаполі та Сицилії. Стрімкий, веселий танець, що виконується під гітару та кастаньєта (учні розглядають зображення інструментів), яскраво відтворює характер темпераментних жителів півдня. Розмір тарантели 3/8 або 6/8 з безперервним невимушеним рухом тріолі. Життєрадісний ритм тарантели приваблював до себе багатьох композиторів різних країн – Ф. Ліста, Ф. Шопена, П. Чайковського, С.Прокоф'єва.

Італійський композитор Дж. Россіні створив в ритмі тарантели пісню, яка є дуже популярною, а відомий італійський композитор Дж. Верді використав тарантелу в опері.

СММ. Дж. Верді «Тарантела».

До вашої уваги цей запальний італійський танець, але пропоную вам активно долучитись до сприймання музики (учитель акцентує увагу учнів на відтворення пальчиками рук ритму *ostinato*, який вони можуть бачити з дошки): 6/8

VII. Ритмічна вправа «Наслідуй правильно.»

VIII. Підсумки та оцінювання.

Запитання:

- Батьківщиною якого музичного жанру є Італія?
- Яких італійських композиторів ви знаєте?
- Як називаються пісні, що виконувалися на свіжому повітрі?
- Звідки походить назва «баркарола» та «тарантела»?

Учитель:

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомились з національними особливостями музичного мистецтва італійців: грали в словесну гру «Асоціативне гроно», віртуально відвідали італійський карнавал у Флоренції, ознайомилися та розучували італійську народну пісню «Санта Лючія», повторювали французьку народну пісню «Пастух» та співали її на 2 голоси канонем, милувалися звучанням серенади баркароли, концерту для мандоліни з оркестром;

відтворювали ритм-ostinato тарантели, імітували гру на мандоліні та кастан'єтах, засобами інтелектуальної гри «Що? Де? Коли?» з'ясували походження терміну «баркарола».

Отже, оцінки такі... (*учитель індивідуально обгрунтовує оцінки учнів*).

IX. Домашнє завдання.

Наведіть приклади картин відомих художників, які на вашу думку, найвдаліше відтворюють зміст «Баркароли» М. Лисенка.

X. Вихід.

Під звучання «Баркароли» М. Лисенка учнів виходять із класу.

УРОК 18 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ПІСНЯ ГОНДОЛЬЄРА (МОРСЬКИЙ ПЕЙЗАЖ)

Мета:

Навчальна: ознайомити учнів з поняттям «марина», здійснити уявну подорож до Італії, у Венецію, познайомити з історією міста, розглянути картини художників з морським пейзажем.

Розвивальна: вдосконалювати навички роботи учнів у техніці аквареллю «по-мокрому».

Виховна: виховувати почуття прекрасного.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: політична карта, відеоряд, учнівські малюнки, картини художників-мариністів.

Музичний ряд: звучання мандоліни.

Матеріали та інструменти: акварельні фарби, олівці.

Методи і засоби роботи: дослідницький, розповідь, сприйняття та аналіз творів мистецтва.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Марина – картина із зображенням морського пейзажу.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Добрий день, я всіх вітаю

І до праці закликаю.

Фарби й пензлі приготуємо,

Бо по світу ми мандруємо.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Ми продовжуємо вивчення теми «Мандруємо країнами і континентами». Пригадайте, де ми побували на минулому уроці? Вулицями якого міста ми мандрували? Що вам найбільше запам'яталось? Як називається пейзаж, який зображає місто?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні я познайомлю вас із морським пейзажем, що називається «марина», а художники, які його створюють – мариністами. А помандруємо ми до сонячної Італії. Вона розташована на європейському континенті і формою нагадує чобіток (вчитель показує на карті Італію). Як бачите, більша частина Італії омивається теплим Середземним морем.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда з учнями.

Вашим домашнім завданням було підготувати короткі повідомлення про Італію. Хто з вас бував в цій країні? Що цікавого знаєте про неї? (Відповіді учнів).

2. Розповідь учителя з переглядом відеоряду.

Можливо, вам доводилося чути вислів: «Всі дороги ведуть до Риму». Рим – столиця Італії. Це вічне місто, яке створило велику культуру. Римляни першими створили мережу доріг, кам'яні мости, басейни, бані-терми, бібліотеки і тріумфальні арки. Вони першими винайшли бетон – це була справжня революція в будівельній справі. Найвизначнішим

римським винаходом став амфітеатр. Він складався з арени еліптичної форми, оточеної ярусами рядів сидячих трибун. Колізей – найбільший з них, довжина його кола сягає майже 500 метрів, у висоту – 48,5 метра. Відмітна особливість цієї споруди – велике число ярусів. Її архітектура показує, як геніально просто можна упорядити і направити рух незліченних людських сполучень. Складна система сходових маршів і проходів забезпечувала безперешкодний і легкий доступ на трибуни до сидячих місць. І це при тому, що трибуни Колізею вміщали приблизно 50000 глядачів.

Є в Італії місто, якого, мабуть, немає в жодній країні світу. Це Венеція. Чим же воно таке відоме? Виявляється, що в цьому місті майже немає доріг, а замість них – канали з водою. Будинки збудовані прямо на воді. Як таке можливе, скажете ви?

Венеція – дуже давнє місто, відоме ще з 568 року. Колись тут, на невеликих острівцях стояли хатини бідних рибалок, мисливців на птахів та людей, що добували сіль. Але в період раннього Середньовіччя, про яке ви будете вивчати з історії в старших класах, коли навколо точилися бої із загарбанням території, сюди збігалося багато людей, оселилися тут, почали будувати місто.

Острови були невеликими і тоді люди придумали будувати будинки прямо з води. Із далекої Росії, із Сибіру привозили велетенські сосни та кедрові дерева-колоди, закопували їх у річкове дно, створюючи фундамент, якому не страшна була вода, адже кедрові колоди чим довше стояли у воді, тим більше кам'яніли, перетворюючись на міцні опори. Ось так і створилось місто Венеція, в якому вулиці – річки-канали, з'єднані між собою мостами.

Ще однією особливістю Венеції є те, що коли немає вулиць – немає машин. Але як люди пересуваються з одного кінця міста в інший? Раз вулиці наповнені водою, то й рухатися по ній можна човнами. Сьогодні у Венеції є багато моторних човнів. А коли їх ще не було, то човнами управляли човнярі – гондольєри. Це були великі човни для перевезення пасажирів (ніби таксі, лише по воді), і звалися ці човни – гондоли. Сьогодні у Венеції також можна помилуватися містом, пливучи його вулицями, особливо коли проводиться знаменитий венеціанський карнавал.

3. Бесіда з учнями за картинами художників-мариністів.

Вдивляючись в картину, спробуймо уявити почуття, що охоплювали її автора під час створення образу. Кожен стан моря є настільки надзвичайним і неповторним, що викликає в нас найрізноманітніші почуття.

- Що ви відчуваєте, коли бачите штормове море?

Так, в нас виникає почуття страху, незахищеності. Ми уявляємо себе крихітними і самотніми серед вируючої стихії.

- Яке почуття вас охоплює під час перегляду картин, що зображають море на світанку? Під час заходу сонця? Вдень?

- Чи бачимо ми в картинах настрої моря?

Фізкультхвилинка.

V. Практична робота.

Ваше завдання – намалювати морський пейзаж – марину, на основі побаченого матеріалу про Венецію та зобразити човняра в морській затоці або на вулицях Венеції в будь-яку пору доби. Працювати сьогодні будемо акварельними фарбами в техніці «помокрому».

1. Виконайте ескіз композиції простим олівцем (намітьте лінію горизонту, вулиці Венеції, намалюйте гондольєра в човні або учасників карнавалу).
2. Змочіть водою ту частину малюнка, де ви зображуєте небо та воду.

3. Широким пензликом чи паралоном нанесіть колір, змінюючи тони та додаючи відтінків.
4. Промалуйте в техніці «по-сухому» учасників карнавалу та гондольєра в човні.

Самостійна робота учнів під музичний супровід.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- До якої країни ми мандрували?
- Що нагадує форма цієї країни?
- Вулиці якого міста ви бачили на відеоряді?
- Як пересуваються жителі Венеції?
- Що зображали сьогодні на уроці?
- Як називається морський пейзаж?
- В якій техніці виконані ваші малюнки?

VII. Підсумок уроку.

Аналіз та оцінювання учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Враженнями про урок поділіться зі своїми рідними.

П-19.

УРОК 19 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)

ТЕМА: НА ЕКСКУРСІЮ ДО НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ

Мета:

1. Навчальна – формувати уявлення про національні особливості музичного мистецтва Німеччини та Австрії з опорою на фольклорні джерела (пісні, танці);
2. Виховна - виховувати естетичне та емоційно ціннісне ставлення учнів до іноземного мистецтва;
3. Розвиваюча – розвивати музичну пам'ять та спостережливість, вміння мислити аналітично.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: музичний центр, аудіо записи – австрійських народних пісень «Про Віденський ліс», «О, мій милий Августин», німецька народна пісня «Весна», італійська народна пісня «Санта Лючія» (караоке); Л. Бетховен «Лендлер», Й. Штраус «Вальс», В. Моцарт «Маленька нічна серенада», нотний текст французької народної пісні «Пастух», поезія Л. Шевчука для творчого завдання; мультимедійна дошка, ілюстрації пам'яток архітектури та побуту, народних костюмів та краєвидів, портрети композиторів – Л. Бетховена, Й. Штрауса, В. Моцарта; наочність кросворду «Серенада».

Методи і засоби роботи: організація сприймання музичного твору, евристична бесіда, вербальний, ілюстративний порівняльний аналіз, стимулювання виконавської та творчої діяльності.

Види діяльності учнів на уроці: слухання, участь у бесіді, виконання музичних творів, пісенна імпровізація на заданий текст, аналіз музичних творів, розгадування кросворду.

Терміни і поняття: лендлер, рух, вальс.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання «Німецької пісеньки» із «Дитячого альбому» П. Чайковського.
2. Музичне вітання.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Творче завдання – створення пісні на поетичний текст Л. Шевчука.
5. Австрійська народна пісня «О, мій милий Августин» - слухання.
6. Виконання музики – італійської народної пісні «Санта Лючія» - продовження розучування, французької народної пісні «Пастух» - повторення спів канонічними італійської народної пісні «Санта Лючія» - караоке.

7. Відомості про вальс, лендлер – Л. Бетховен «Лендлер», Й. Штраус «Вальс» - аналіз прослуханих творів.
8. Німецька народна пісня «Вальс», австрійська народна пісня «Про Віденський ліс» - ознайомлення.
9. Гра «Кросворд».
10. В.А. Моцарт «Мала нічна серенада» - ознайомлення, узагальнення.
11. Підсумки та оцінювання.
12. Домашнє завдання – придумайте власний варіант кросворду, використовуючи нові вивчені терміни.
13. Вихід під звучання «Малої нічної серенади» В.А. Моцарта.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання «Німецької пісеньки» із «Дитячого альбому» П. Чайковського діти заходять до класу.
2. Музичне вітання (*під супровід вчителя*) «Всім, всім добрий день».

II. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель:

- Друзі, куди ж нам сьогодні помандрувати: до Німеччини чи до Австрії?... Вибір нелегкий, оскільки народи цих країн – австрійці та німці історично жили разом, часто ділили одну територію. Тому ми ознайомимося з культурою обох держав – і Німеччини, і Австрії.

III. Творче завдання.

Учитель:

- Я знаю минулих уроків, що вам дуже сподобалися танці Франції та Італії, а в Німеччині та Австралії нас чекає не менш захопливий танок. Послухайте вірш – підказку – і ви відразу здогадаєтеся, який саме.

Він пропливає, як листя осіннє,
 Як білий птах у задумливій сині,
 Він пролітає бентежно і стрімко,
 Наче гортає життєві сторінки.
 Раз-два-три,
 Раз-два-три,
 Раз... Зупиніться!
 В кожному вальсі живе таємниця,
 В кожному – доля, легка чи трагічна,
 Колом пройшлась...
 І лишилась навічно.

Учні (*хором*).

- Цей танець – вальс!

Учитель:

- Молодці! Ваша відповідь влучна. Отож наступне завдання для вас буде дитячою забавкою.

Спробуйте створити пісеньку на поданий текст (*учні ознайомлюються з текстом на мультимедійній дошці*):

Завітав в зимовий сад,
 Вітер взяв в помічники
 Та й до танцю залюбки.

Під повільне «Раз, два, три»
Сніжок падає з гори.
Як маленькі балеринки
Вальс танцюють всі сніжинки.
(Л. Шевчук)

Учитель:

- Діти, перш ніж виконувати це завдання давайте разом порадимось якого характеру музику можна підібрати до цього вірша.

Учні:

- Спокійну, мрійливу, ліричну.

Учитель:

- Правильно. Ви вірно зрозуміли настрій даної поезії. Отже за 1-2 хвилини чекаємо варіанти вдалих мелодій ваших пісеньок на заданий текст. *(учні виконують завдання)*

Учитель:

- Прекрасні мелодії! Дякую! Мені приємно, що ви відчули радість творчості.
А колись давним-давно жив у Відні веселий чоловік на ім'я Августин, який також славився на все місто своїми піснями.

Але якось у Відень прийшло страшне лихо – чума, від якого вимирали цілі вулиці...

Проте Августин продовжував співати свою веселу пісеньку скрізь, і мешканці міста, котре гинуло, із захопленням і надією слухали його вірячи, що пісня може врятувати людину від загибелі.

СММ. «О, мій милий Августин» *(аудіозапис)*.

Разом з Августином цю пісню заспівав увесь Відень. І врешті-решт страшна хвороба відступила.

Відтоді стоїть на майдані Відня пам'ятник Августину, і звучить донині весела пісенька-вальс «О, мій милий Августин».

Учень:

- Як! Пам'ятник пісні? Ми ще такого не чули.

Учитель:

- Так. Пам'ятник Августину у столиці Австрії Відні весь світ вважає пам'ятником пісні. Щоб достойно вшанувати пісню, давайте пригадаємо, що ми співали на минулих уроках.

IV. Виконання музики.

1. Італійська народна пісня «Санта Лючія».
2. Французька народна пісня «Пастух» - повторення, спів канонем.
3. Караоке.

Учитель:

- Дякую, діти. Мені сподобався ваш спів. А як ви думаєте, чим схожа італійська народна пісня «Санті Лючія» на танець *(відповіді учнів – м'який звук, тридольний розмір, плавність, кружляння)*.

Учитель:

- Так, це все вірно. Термін «вальс» з німецької «той, що крутиться, кружляє».

Учень 1:

- Вальс – це парний бальний танець, який виник на основі народних танців Австрії, Німеччини та Чехії.

Учитель:

- Вальс є всесвітньовідомим, його танцюють понад 200 років.

Учень 2:

- Але хто ж є геніальним «винахідником» вальсу, який завоював серця людей?

V. Відомості про вальс, лендлер.

Учитель:

- Все не так просто. У вальсу був старший «брат - попередник» - австрійський танець лендлер.

Цікава його доля. Маленькі міста Німеччини називались словом «ландль», тобто провінція. *(на мультимедійній дошці учнів розглядають ілюстрації із зображенням народних костюмів та краєвидів).*

- На галявині збирались парубки і дівчата, і під звуки сільської скрипки почалось кружляння і підстрибування: «раз-два-три! раз-два-три!...» - гучно стукають землю дерев'яні черевики, розвиваються строкаті спідниці... Послухайте старовинний танець лендлер, який німецький композитор Л. Бетховен написав у стилі.

♪ СММ.

1. Л. Бетховен «Лендлер».

Учень:

- Отже, лендлер – це тридольний німецький і австрійський народний танець, в основі якого лежить кружляння пар по колу.

Учитель:

- Так. Саме від лендлера взяв початок прекрасний вальс. Як це сталося? Мешканці Відня дуже любили народні пісні й танці. На початку XIX ст. лендлер привезли із провінції до міста.

Учень:

- Але в місті його не можливо було танцювати так, як на галявині; жваво і з такими високими стрибками.

Учитель:

- Так! Тому довелося змінити деякі рухи селянського танцю, зробити його «міськими» - плавним і ковзним з невисокими підстрибуваннями. Музика також стала більш плавною, мелодійною.

Час танцювати! Запрошую всіх виконати вальс! Оскільки місця у класі небагато, виділяйте першу вальсу нахилом то вліво, то вправо, плеском рук.

2. Й. Штраус «Вальс» *(слухання, виконання рухів, аналізування).*

Учень:

- Я чув, що когось із композиторів називають «Королем вальсів»?

Учитель:

- Дійсно. Перш за все новий танець полонив Відень. Вальси Йогана Штрауса- батька було чути в столиці Австрії скрізь. А от вальси Йогана Штрауса-сина підкорили не лише Відень, але й увесь світ. Штраус-молодший прославив вальс, а той в свою чергу надав композиторові неповторної слави «короля вальсів» - поетичних, вичурних, з прекрасними мелодіями, що вільно линуть та чарують слух.

VI. Аналіз прослуханих творів.

Учитель:

- Опишіть *(усно)* свої враження від побаченого і почутого.
- Яка музична форма вальсу? У чому її особливість?
- Порівняйте танці лендлер і вальс.*(учні аналізують прослухані твори - усно)*

Учень:

- Я чув, що місто Відень називають музичною столицею світу.

Учитель:

- Так. Це тому, що жителі цього міста, як загалом і всі австрійці та німці, дуже любляють співати. Пропоную до вашої уваги ознайомитись з німецькою народною піснею «Весна» та австрійською народною піснею «Про Віденський ліс» -

(аудіозапис) – ознайомлення (учні слухають звучання пісень та розглядають на мультимедійній дошці зображення пам'яток архітектури та побуту).

Учитель:

- В Австрії та Німеччині відбувалися літні, вечірні чи нічні концерти. Багаті родини влаштували їх у садах. Потрапити туди нам допоможе музика австрійського композитора В.А. Моцарта. Але спочатку пропоную розгадати кросворд, у якому ключове слово приховує назву жанру твору, що ми маємо послухати.

VIII. Гра «Кросворд».

1. Парний бальний танець австрійського походження в розмірі $\frac{3}{4}$ з акцентом на 1 -шу долю.
2. Німецький композитор автор танцю – попередника вальсу.
3. Пісня на воді.
4. Французький танець – «дрібні рухи».
5. Музичне змагання.
6. Італійський народний танець назва якого походить від назви міста.
7. Сільський танець австрійців та німців.
8. Французький танець, назва якого означає – бігти, стрибати.

1. ВАЛЬС
2. БЕТХОВЕН
3. БАРКАРОЛА
4. МЕНУЕТ
5. КОНЦЕРТ
6. ТАРАНТЕЛА
7. ЛЕНДЛЕР
8. ГАЛОП

Учитель:

- Правильно, це – серенада, точніше його назва «Маленька нічна серенада». Твір невеликий, але скільки в ньому радості, краси та святковості!

Отже, хлопці, поправляйте свої краватки, а ви, дівчатка, причепурюйтесь! Запрошуємо всіх на нічний концерт під відкритим небом!

♪ **В.А. Моцарт «Маленька нічна серенада»** - ознайомлення

(під час слухання аудіо запису на мультимедійній дошці учні можуть прочитати запитання):

- Яких австрійських і німецьких композиторів ви знаєте?
- Який танець є попередником вальсу?
- Що таке канон, серенада?

IX. Підсумки та оцінювання.

Учитель:

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомились з національними особливостями музичної культури двох держав Австрії та Німеччини: слухали народну німецьку пісню «Весна» та австрійську народну пісню «Про Віденський ліс», а також завдяки пісні «О, мій милий Августин» дізналися про пам'ятник пісні у Відні, виконуючи творче завдання та співаючи пісні «Пастух» і «Санта Лючія», виявили типові ознаки вальсу; в процесі бесіди отримали відомості про танець попередник вальсу – лендлер; аналізуючи прослухані твори, визначали особливості цих двох танців. Гра «Кросворд» допомогла вам пригледити терміни, що вивчалися на минулих уроках.

Отже, оцінки такі... (учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів).

X. Вихід.

Під звучання «Малої нічної серенади» В.А. Моцарта (аудіозапис) учні виходять із класу.

УРОК-19 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ВАЛЬС КВІТІВ (ДОВІЛЬНА КОМПОЗИЦІЯ ЗА МОТИВАМИ ВАЛЬСІВ Й. ШТРАУСА)

Мета:

Навчальна: перевірити і закріпити вивчений учнями матеріал про Францію й Італію, здійснити подорож до Австрії, ознайомити учнів з відомим австрійським композитором Й.Штраусом, навчити малювати творчу композицію за уявою «Вальс квітів».

Розвивальна: розвивати творчу фантазію, мислення, уяву.

Виховна: виховувати любов до мистецтва.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації на тему: «Вальс», політична карта, картки із зображенням квітів.

Музичний ряд: вальси Й.Штрауса.

Матеріали та інструменти: олівці, фломастери.

Методи і засоби роботи: розповідь, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Лендлер - народний німецький танець, попередник вальсу.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

У світ краси полинемо сьогодні,
Бо там, де квіти, повно там краси,
Полинемо в край квіткової безодні,
Де чути їхні подих, їхні голоси.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Мозковий штурм

- До яких країн ми здійснювали заочні мандрівки? (Франція, Італія).
- Чим запам'яталися вам ці країни?
- Які визначні споруди, архітектурні будівлі ви можете назвати?
- Який настрій, яке враження у вас після заочної подорожі?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми продовжуємо мандрувати Європою і зупинимося в Австрії.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Це невелика за площею держава розташована в центрі Європи. Відень - столиця Австрії. Зі сходу на захід його перетинають гірські хребти - Альпи. Високо, у снігових вершин, народжуються сотні гірських річок та водоспадів. Схили гір покриті лісом, в основному ялиною та ялицею. Вище розкинулися гірські луки з соковитою травою. Кажуть, що повітря Відня наповнене музикою. У літні вихідні це дійсно так. У незліченних концертних залах, у парках і на вулицях звучать вальси Штрауса і серенади Моцарта. Відень – батьківщина вальсу і короля вальсів Штрауса – віддавна й донині зберігає за собою титул світової столиці балів. Щороку в бальний сезон у Відні відбувається більше двохсот різних балів.

У першій половині XIX століття у Відні в період масляної, тобто з першого січня і до кінця свята, щовечора (!) давали до 250 балів. Аристократична верхівка вальсувала в розкішних закладах і величезних залах, число яких росло, як гриби після дощу, вже під час наполеонівських воєн (деякі зали вміщали до 8000 відвідувачів), у театрах і при дворі. Тисячі свічок у величезних кришталевих люстрах освітлювали розкішні зали, прикрашені квітами і

пальмами, на численних прекрасно обставлених столах у сусідніх приміщеннях гості їли, пили, жартували і сміялися. Танцювали і прості городяни, що бажали забути буденність і зануритися у чарівний світ вальсу в приватних будинках і кав'ярнях на околиці міста. Вальс на довгі роки, а краще сказати - десятиліття, став візитною карткою столиці австрійської монархії. Дотепер слово “вальс” одразу асоціюється з Віднем і Штраусом. Маючи поважний – більш ніж двохсотлітній вік – вальс дотепер зберіг свіжість і молодість, його з задоволенням танцює і молодь, і пенсіонери, а любов до вальсу не залежить від соціального стану.

Бал відкривається танцем, який виконують 200 молодих пар. І кожного останнього четверга масляної о 10 годині вечора серця двох сотень молодих дівчат, обраних для відкриття балу, що приїхали у Відень з багатьох країн світу, б'ються по-особливому. Для того, аби дівчина змогла потрапити до списку заповітного числа запрошених, не допоможуть ні зв'язки, ні гроші. Бальний комітет непідкупний. Щоб стати дебютанткою, треба подати заяву і пройти суворе випробування перед членами Комітету. Лише в тому випадку, коли дівчина може відмінно танцювати не тільки правосторонній, але і лівосторонній вальс, у неї є шанс потрапити в коло обраних. Ті ж, хто успішно виконав усі вправи під пильним поглядом шанованих віденських учителів танців, зможе прикрасити свою зачіску короною - традиційною прикрасою дебютанток балу. Щороку взірці корон змінюються, вони проходять ретельний відбір і затвердження Бального Комітету. Комітет переважно складається з трьох (іноді п'яти) осіб, зазвичай це відомі широкій публіці жінки з вищого суспільства.

Тепер, заглянемо, нарешті, у залу. Звучить чудесна музика. Це грає віденський філармонійний оркестр – один із найкращих оркестрів світу, і оркестр Державної Опери. Молоді дівчата в прекрасних бальних платтях з маленькими букетами квітів у стилі бідермайер (так робили букети 200 років тому) входять у залу, під руку з кавалерами в чорних фраках чи святкових мундирах військової академії. В цей момент у напруженій тиші залу можна почути лише важко стримувані схлипування батьків, які хвилюються за своїх дітей і згадують власний дебют. Хвилювання зрозуміле, тому що кожен неправильний крок відразу фіксують критичні погляди декількох тисяч гостей Балю, а в останні десятиліття завдяки телебаченню за молодими парами спостерігає увесь світ. Пари відкривають бал полонезом. Напруга поступово проходить і обличчя тієї чи іншої дебютантки спалахує посмішкою, очі шукають ложи, у якій завмерли від хвилювання батьки. Після полонезу пари поступаються місцем балетному колективу Опери.

Після оплесків для балету до танцю знову йдуть молоді пари і починають танцювати лівосторонній вальс. Під пильними поглядами міжнародного комітету, людей мистецтва, політиків, фінансових акул, еліти європейської аристократії молоді пари кружляють в яскраво освітленій і прикрашеній найкращими квітникарями залі та щасливо посміхаються до батьківських лож. Для них це воістину зоряний час.

Нарешті лунає довгоочікуваний вигук “вальсують усі”, і численні гості починають кружляти у вальсі. Бал входить у кульмінацію, але бальна ніч тільки починається. Вони будуть вальсувати, їсти, пити, спілкуватись, сміятись, фліртувати. У декількох залах грають найкращі національні оркестри, у ложах нагорі злітають корки з пляшок із шампанським, у барах і в ресторанах найкращі кухарі країни намагаються задовольнити гастрономічні смаки гостей, в казино крутиться рулетка. Армія на 1000 осіб – саме така кількість людей обслуговує бал – вони в цю “ніч усіх ночей” роблять усе для гарного настрою гостей. Що б не сталось з кожним із п'яти тисяч відвідувачів, вони спробують розв'язати проблему. Є навіть взуттєвий майстер, який повинен піклуватися про загублені закаблуки і зламані дамські запиначки. На балу також є кравці на випадок, якщо станеться пригода з фраком чи платтям. Так, як і багато років тому, центр уваги преси – вечірні вбрання дам. У чому була одягнена Софі Лорен чи Фей Данауей? У заголовки найперших газет йтиметься тільки про бал.

Оперний бал не втратив своєї принадності і досі популярний. В останні роки по всьому світові з'явилися наслідування знаменитого Віденського балу. У Бангкоку та Токію, у Дубаї та Нью-Йорку, в Стамбулі та Римі гостей запрошують місцеві оперні бали. Такі ж бали проходять у столицях колишньої австрійської монархії – Будапешті, Празі, Братиславі, а також у нас у Києві.

Уявіть себе в країні квітів. В дзвінкоголосу літню пору день за днем ллються на землю золоті сонячні промені, розпускаються все нові і нові квіти, одні кращі за інші. Кожен раз луки зустрічають нас розмаїттям квітів, п'янкими, духмяними ароматами.

Виявляється, що у квітів є свій квітковий годинник. Давайте спробуємо уявити собі ранкову літню прогулянку. Ще дуже рано, і, лише почне сходити сонце, першими розкриються на городах червоні вогники маку, сонячні кошики кульбабки і осоту городнього. Трошки пізніше обабіч доріг відкривають свої голубі очі квіти цикорію. І ось вже весь куц шипшини горить яскраво-рожевим цвітом. До шести годин ранку прокидаються голубі поля льону, біло-фіолетовими квітами манить картопляне поле, яскраво біліють квіти берізки польової, червоними краплинами розсипаються по луках гвоздики.

До дев'яти годин ранку, коли сонце заливає своїм промінням луки, поля, сади і ліси, розкриває свої ніжні пелюстки кисличка в лісі, жовтогарячі нагідки і чорнобривці на клумбах, а на ставках і ріках прокидається лотос півночі – прекрасна біла лілія. До середини сонячного дня все цвіте кольоровим різнобарв'ям. Після полудня ті квіти, що раніше прокинулися, зазвичай, починають закриватися. Після сімнадцяти годин пірнає під воду водяна лілія, зеленіють поля льону, а земля під рослинами покривається голубими пелюстками, що опали. З початком вечора розкриває свої великі білі квіти пахучий тютюн, який сильним ароматом притягує комах-запилувачів. Матіола розкривається і пахне лише після заходу сонця.

Фізкультхвилинка.

V. Практична робота.

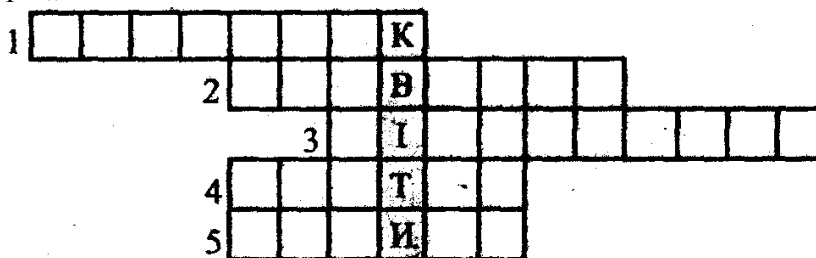
Сьогодні ми з вами намалюємо вальс, в якому кружлятимуть квіти. Пригадайте фрагмент відеофільму «Лускунчик», де звучить «Вальс квітів». Створіть композицію за уявою, в якій квіти танцюють вальс (демонстрація таблиць зображення квітів).

1. Оберіть квіти, які ви будете малювати.
2. Намітьте основні лінії зображення руху квітів у вальсі (начерк).
3. Уточніть та деталізуйте зображення танцюючої пари.
4. Виконайте роботу в кольорі.

Самостійна робота учнів під музичний супровід.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

Кросворд „Квіти”.

1. На сонечко я схожий і сонце я люблю. До сонця повертаю голівоньку свою. Стою стрункий, високий, в зелених штанях я, І золотом убрана голівонька моя.

2. Блакитна квітка з народних пісень.

3. Перша квітка весни.

4. Квітка, яка цвіте наприкінці літа.

5. Куц — символ України.

Відповіді: 1. Соняшник. 2. Барвінок. 3. Підсніжник. 4. Айстра. 5. Калина.

VII. Підсумок уроку.

Аналіз та оцінювання учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Придумайте казку про вальс у королівстві квітів.

II-20.

УРОК 20 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР ІСПАНІЇ – ЗАПАЛЬНІ МЕЛОДІЇ, ХАРАКТЕРНІ РИТМИ

Мета:

1. Навчальна – формувати уявлення про національні особливості музичного мистецтва народу Іспанії з опорою на фольклорні джерела (пісні, танці);
2. Виховна – виховувати вміння сприймати, інтерпретувати та оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки;
3. Розвиваюча – сприяти збагаченню емоційно-почуттєвої сфери, розвитку саморегуляції художньої діяльності.

Тип уроку: поглиблення теми.

Обладнання: портрети М. де Фалья, П. Чайковського, Ж. Бізе; музичний центр, диски аудіо записів – М. де Фалья іспанський танець П. Чайковський балет «Лускунчик», «Шоколад» Ж. Бізе опера «Кармен», «Хабанера» - у вокальному та інструментальному виконанні; DVD – фрагмент к/ф К. Саура «Іспанський танець фламенко», поетичний текст О. Пушкіна цитата «Я здесь, Инезилья», ілюстрації гітари, кастаньєт; тексти пісень «Санта Лючія», «О, мій милий Августин», серенади; фотоілюстрація до балету «Кармен»; наочність кастаньєт та нотного тексту серенади, кросвордів.

Методи і засоби роботи: наочний, вербальний, спостереження, пояснювально-ілюстративний, організація сприймання музичного твору та твору кіно мистецтва, показ засобів стимулювання виконавської діяльності учнів.

Види діяльності учнів на уроці: слухання, участь у бесіді, імітація гри на музичних інструментах, розв'язання кросворду, порівняльний аналіз.

Терміни і поняття: динаміка, контраст, гітара, кастаньєти.

Структура уроку:

1. Вхід під звучання танцю «Шоколад» балет «Лускунчик» П. Чайковського.
2. Музичне вітання.
3. Актуалізація опорних знань.
4. Опитування домашнього завдання.
5. Оголошення теми і мети уроку (*відомості про гітару*).
6. М. де Фалья «Іспанський танець фламенко» слухання, аналіз.
7. Спів з нот – серенада, італійська народна пісня «Санта Лючія» (*караоке*), австрійська народна пісня «О, мій милий Августин» - повторення.
8. К. Саури к/ф «Іспанський танець фламенко» - відомості про хабанеру.
9. Виконання вправи з пунктирним ритмом.
10. Ж. Бізе опера «Кармен», «Хабанера» - слухання, аналіз.
11. Підсумки й оцінювання.
12. Домашнє завдання – Придумайте питання для усної вікторини «Що ти знаєш про Іспанію?»
13. Вихід. Під звучання «Хабанери» Ж. Бізе учні виходять із класу.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання танцю «Шоколад» з балету «Лускунчик» П. Чайковського (*аудіозапис*) учні заходять до класу.

2. Музичне вітання.

II. Актуалізація опорних знань.

Учитель:

- Діти, а хто може пригадати загальну тему наших занять?

Учень:

- Наша загальна тема «Подорожі країнами і континентами».

Учитель:

- Дякую. На минулому уроці ми здійснили подорож одночасно до двох держав - Німеччини та Австрії. Що нового ми дізнались?

Учень 1:

- Знайомство з народною німецькою піснею «Весна» та австрійською народною піснею «Про Віденський ліс» допомогло нам виявити колорит і особливості пісенної культури цих двох братніх народів.

Учень 2:

- На уроці ми мали спробу пісенної імпровізації, отримали незабутні враження від слухання та перегляду ілюстрацій танців – лендлера та вальсу.

Учень 3:

- Виконуючи завдання кросворду, ми згадали багато термінів.

Учитель:

- Дякую, дітки, молодці! Пригадаймо домашнє завдання.

Учень:

- Нам потрібно було придумати власний варіант кросворду по темі уроку, використовуючи нові вивчені терміни.

III. Опитування домашнього завдання.

Учитель:

- Діти, уважно розглянемо декілька варіантів відповідей та одночасно пригадаємо терміни що нам знайомі з минулих уроків (*відповіді учнів*).

- Молодці! Ви гарно зрозуміли тему та зміст минулого заняття.

IV. Оголошення теми і мети уроку.

Учитель:

- Сьогодні ми помандруємо до Іспанії – батьківщини гітари, серенади та запальних і яскравих танців.

Відомості про гітару, її походження.

Учень 1:

- Я чув, що слово «гітара» походить від злиття двох слів «сангіта» - музика та «тар» - струна.

Учень 2:

- Гітари бувають шести – і семиструнні.

Учень 3:

- Отже, гітара (*показ ілюстрації*) – це струнний щипковий інструмент.

Учитель:

- Гітара для іспанця, як бандура для українця – не просто музичний інструмент, а народний символ. Протягом багатьох віків цей музичний інструмент був невід'ємною частиною побуту іспанців, без нього важко уявити їх життя. Можливо, цей музичний інструмент прийшов до нас із Давньої Греції, але його другою батьківщиною стала саме Іспанія. З Іспанії гітара поширилася по всій Європі. Її полюбили в Італії, Німеччині, Франції та Росії.

Іспанська гітара шестиструнна. Послухаємо її звучання!

V. СММ. М. де Фалья «Іспанський танець» (*слухання, аналіз*).

- Який характер іспанської музики?
- Які особливості мелодії танцю ви помітили?
- Опишіть особливості ритму прослуханого твору (усні відповіді учнів).

Учитель:

- Пам'ятаєте поезію О. Пушкіна?

Я здесь, Инезилья,
Я здесь под окном,
Объята Севилья
И мраком и сном.
Исполнен отвагой,
Окутан плащом,
С гитарой и шпагой
Я здесь под окном.

- Саме так і було: з гітарою та шпагою! Тому що серенада, яку співав кавалер під балконом дами свого серця, нерідко закінчувалася дуеллю із суперником.

Уявіть собі теплу іспанську ніч і ми, під супровід гітари, співаємо ліричну вітальну пісню – серенаду.

VI. Спів з нот:

1. Ознайомлення з серенадою.
 - Назвіть ноти в ритмі.
 - Просольфеджуйте.
 - Проспівайте мелодію на склад «ля».
2. Пісня «Санта Лючія». *Караоке*.
3. Народна австрійська пісня «О, мій милий Августин» - *повторення*.

Учитель:

- Іспанія славиться особливим видом музичного мистецтва – фламенко. Воно поєднує спів, танці та сольну гітарну музику. Ця музика має яскравий і запальний характер, як і самі іспанці! Зараз ми в цьому переконуємось. Перегляньте фрагмент з к/ф іспанського режисера Карлоса Саури «Фламенко».

VII. СКМ. К. Саура к/ф «Іспанський танець фламенко» - перегляд фрагменту.

Учитель:

- Мистецтво фламенко не може не підкорити! Існує ще багато інших народних іспанських танців. Серед найвідоміших – хабанера.

Відомості про хабанеру.

Учень (зачитує в голос визначення з мультимедійної дошки):

- Хабанера – це пісня – танець у повільно темпі з особливим пунктирним ритмом.

Учень 1:

- А що таке пунктир у музиці?

Учитель:

- Ну, це коли звук ллється не суцільно, як одна лінія, а з перервами, ніби підскакуючи. А записується пунктирний ритм ось так (*учитель робить запис на дошці*).

Щоб опанувати цей ритмічний малюнок, повторюйте за мною хором слово «Ам-стердам» (*праву руку тримайте під нижньою щелепою*). Ну як? Відчули?!

А тепер спробуйте відтворити ритм хабанери.

VIII. Ритмічна вправа (*учитель записує необхідний ритмічний малюнок на дошці та грає початок твору Ж. Бізе на фортепіано; учні виконують ритмічну вправу*).

Чудово! Уявіть себе справжніми іспанцями, ніби ви не просто виконуєте ритм хабанери, а допомагаєте артистам танцювати, граючи на кастаньєтах (*учитель показує інструмент дітям*).

Учень 1:

- Це своєрідний музичний інструмент, що походить із Іспанії.

Учень 2:

- Під бадьоре клацання кастаньєт іспанці танцюють болеро, сегідилью, хоту.

Учитель:

- Кастаньєти належать до ударних інструментів симфонічного оркестру. Їх доволі часто застосовують в танцювальних епізодах: в іспанських увертюрах М. Глінки та в іспанських танцях із балетів П. Чайковського.

Учень:

Я пам'ятаю, що в балеті П. Чайковського «Лускунчик» є прекрасний іспанський танець «Шоколад», в якому один із епізодів також озвучують кастаньєти.

Учитель:

- Молодець! Маєш гарну пам'ять та нам варто згадати про іспанський танець хабанеру.

Учень 1:

- До жанру хабанери з її особливим ритмом і запальною мелодикою звернувся французький композитор Жорж Бізе.

Учень 2:

- Він створив оперу на іспанський сюжет.

Учитель:

- Так. Цей танець виконує прекрасна іспанка Кармен – головна героїня однойменної опери (*учитель показує учням фотоілюстрації опери*).

Давайте підтримаємо Кармен, імітуючи пальчиками рук гру на кастаньєтах.

ІХ. Слухання. Ж. Бізе. Опера «Кармен». Хабанера. (*аудіо запис – учитель відтворює ритм хабанери на кастаньєтах, а учні лише імітують цей ритм клацаючи пальчиками*).

X. Аналіз прослуханого твору.

- Який характер хабанери? (грайливий, блискучий, запальний)
- Які ознаки народної хабанери використав Ж. Бізе? (яскраву мелодію, виразні інтонації, запальний темп, чіткий ритм, різноманітну динаміку)

XI. Підсумки та оцінювання.**Учитель:**

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомились з національними особливостями музичної культури Іспанії: слухали «Іспанський танець» М. де Фалья (гітара), ознайомились з серенадою – співали з нот; переглянули відеозаписи фрагменту к/ф К. Саурі «Іспанський танець фламенко», опанували пунктирний ритм під час виконання ритмічної вправи; слухали та аналізували типові ознаки, ритмічні особливості іспанського танцю хабанера – Ж. Бізе опера «Кармен». Хабанера – в ігровій формі імітували гру на кастаньєтах. Отже, оцінки такі... (*учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів*).

XII. Домашнє завдання.

Придумайте питання для усної вікторини «Що ти знаєш про Іспанію?»

XIII. Вихід.

Під звучання «Хабанери» Ж. Бізе (*аудіозапис – інструментальний варіант*) учні виходять із класу.

УРОК-20 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ЗАПАЛЬНИЙ ІСПАНСЬКИЙ ТАНОК

Мета:

Навчальна: здійснити заочну мандрівку до Іспанії, визначити поняття «динаміка», «контраст», навчити учнів малювати елементи, фрагменти танцю, повторити пропорції зображення фігури людини.

Розвивальна: розвивати вміння виражати динаміку та контраст в художньому образі.

Виховна: виховувати почуття прекрасного.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації із журналів, педагогічний малюнок, глобус.

Музичний ряд: іспанський танець – фламенко.

Матеріали та інструменти: олівці, фломастери, фарби.

Методи і засоби роботи: порівняльний аналіз, наочний, розповідь.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Динаміка – це зорове сприйняття руху, спрямованості форми.

Контраст – поєднання двох протилежних кольорів.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Чистий аркуш ви дістали,
Глобус в клас вже принесли,
Всі за парти тихо сіли
Й працювати почали.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні наша подорож проляже до сонячних берегів Іспанії (демонстрація на глобусі). Ми познайомимося із поняттями «динаміка», «контраст» і навчимося малювати запальний іспанський танок.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Іспанія – дивовижна країна, що поєднує на своїй території і засніжені вершини Піренеїв, і поля розквітлого червоного маку, і жарке та разом з тим надзвичайно сприятливе для відпочинку узбережжя. Столиця Іспанії – місто Мадрид розкинулося на берегах річки Мансапаре. З 1561 року Мадрид став офіційною столицею країни. До цього часу це було невелике містечко із населенням 20 тис. жителів, але його уподобала королівська родина і з того часу він почав розбудовуватися. Поряд із вузькими середньовічними вуличками у Мадриді можна побачити багато палаців, близько 40 парків, фонтанів.

В перекладі з арабської Мадрид – джерело повних вод. Символом столиці є ведмідь та суничне дерево, а править країною – король. У Мадриді найбільше сонячних днів у році, тому сюди у 17-18 ст. приїздили багато принцес та королев, щоб народжувати дітей, тому що тут найсприятливіший клімат. Українці допитливий і дружний народ, який любить подорожувати, пізнавати світ, дізнаватися як живуть люди інших країнах, знайомитися з їхньою культурою. Сьогодні, щоб зафіксувати пейзаж, предмети

Чим відома Іспанія у світі? Своїми добрими винами, запальним іспанським танком фламенко та коридою.

Ще в 17 ст., потім у 1954 р. в Іспанії було побудовано величезну арену, великий стадіон, де збиралися на свято майже всі жителі міста і споглядали бої тореадорів з биками. Своєю неповторною красою славиться і величезний собор у місті Севілья, побудований у готичному стилі в впереміж із мавританськими завитками і решітками.

А найспекотніша частина Іспанії – Андалусія – це батьківщина фламенко. Непосидючий, запальний, вибуховий іспанський темперамент і характер передається у цьому танку, перейнятому від місцевих циган. Гітара, віяла, кастаньєти, червона троянда у чорному волоссі – цей танок танцюють по всій Іспанії, але лише тут, в Андалусії його можна побачити просто так, на вулицях міста.

Фізхвилинка.

IV. Практична робота.

1. Робота за таблицею «Зображення постаті людини».

2. Інструктаж учителя.

Сьогодні ми спробуємо намалювати фрагменти цього танцю. Яскравий, швидкий, запальний. У своєму малюнку ви спробуєте передати саме ці якості. У мистецтві рух, як і в музиці, називається динамікою, адже ми сьогодні намалюємо динамічну композицію. Зверніть увагу на яскравий, колоритний іспанський народний одяг. Поєднання чорного і червоного створює контраст кольорів. Контраст – поєднання двох протилежних кольорів. Тому в своїх малюнках ви покажете і контраст, і динаміку, і темперамент іспанського танцю.

4. Педагогічний малюнок на дошці.

- Продумуємо композицію малюнка.
- Обераємо відповідний формат листа.
- Робимо начерк основних ліній учасників танцю.
- Детально промальовуємо одяг, обличчя, руки.
- Виконуємо роботу в кольорі.

5. Самостійна робота учнів під музичний супровід.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

- З якими поняттями ви сьогодні ознайомились?
- Як називається іспанський народний танець, який сьогодні ви малювали?
- Що є візитною картою Іспанії?

VI. Підсумок уроку.

Аналіз та оцінювання учнівських робіт.

VII. Домашнє завдання.

Переглянути художній фільм «Чингачук – Великий змій».

П-21.

УРОК 21 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) ПОМАНДРУЄМО ДО АНГЛІЇ ТА АМЕРИКИ

Мета:

1. **Навчальна:** формувати уявлення про національні особливості музичного мистецтва американців та народу Англії. З опорою на фольклорні джерела.
2. **Виховна:** виховувати здатність сприймати, інтерпретувати та оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументувати свої думки;
3. **Розвиваюча:** сприяти збагаченню емоційно-чуттєвої сфери, розвитку саморегуляції художньої діяльності.

Тип уроку: пізнавальний.

Обладнання: музичний центр, мультимедійну дошка, DVD – приставка, аудіо записи – «Волинка» Й. Баха, англійська колядка «Star Carol», англійські пісні.

Методи і засоби роботи: вербальний, ретроспективи, узагальнення, порівняльний аналіз, пояснювально-ілюстративний, організація сприймання музичного твору.

Терміни й поняття: волинка, жига.

Структура уроку:

1. Вхід під звучання п'єси Й. Баха «Волинка» (*гра вчителя*).
2. Музичне вітання.
3. Опитування домашнього завдання.
4. Повідомлення теми і мети уроку.
5. Англійська колядка «Star Carol» - слухання.
6. Англійська пісня-гра «Row? Row!» - показ, розучування спів канонем.
7. Е. Еллан марш «Земля надії і слави» - слухання, аналіз.
8. Відомості про жигу – Й. Бах. Жига. «Французька сюїта» - слухання.
9. Відомості про волинку – перегляд фрагменту концерту «Лондонського симфонічного оркестру» - DVD, рухи під музику.
10. Дж. Гершвіна «Колискова Клари» із опери «Поргі та Бесс» - слухання, порівняльний аналіз.
11. Відомості про п'єсу К. Дебюссі «Ляльковий » - слухання, виконання ритмічної вправи.
12. Творче завдання – К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок » - імпровізація танцю.
13. Узагальнення.
14. Підсумки та оцінювання.
15. Домашнє завдання.
16. Вихід під звучання «Волинок» Й. Бах (*аудіозапис*).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання п'єси «Волинка» Й. Баха (*гра вчителя*) діти заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Опитування домашнього завдання.

Учитель:

- Діти, послухаємо декілька усних питань, які ви підготували для вікторини «Що ти знаєш про Іспанію?» (*відповіді учнів*).
- Молодці!

III. Повідомлення теми та мети уроку.

Учитель:

- Молодці! А сьогодні на уроці нам знадобиться знання англійської мови та англомовних пісень, адже ми вирушаємо до Англії та Америки.

Англійська мова – найпоширеніша у світі. Батьківщина цієї мови країна з подібною назвою – Англія. Там народилися Мері Поппінс, Пітер Пен та Гаррі Поттер... Там є справжня королева, принцеса і принци (*на мультимедійній дошці учні розглядають ілюстрації із зображенням народних костюмів, краєвидів, пам'яток архітектури та побуту*).

IV. Слухання англійської колядки «Star Carol».

Учитель:

- Музика Англії представлена величезною кількістю народних пісень, балад, різдвяних керол, тобто колядка, а також хоровими матроськими піснями, іграми-піснями та народними танцями.

Учень 1:

- З глибини віків Англія зберігає традиції співу, але не сольного, а хорового, оскільки всі англійці відвідували церкву і брали участь у співі псалмів.

Учень 2:

- При королівському дворі також завжди були хори.

Учитель:

- Так. Послухаймо англійську колядку «Star Carol».

1. ♪ Англійська колядка « Star Carol» (аудіозапис), (паралельно учні переглядають на DVD фрагмент к/ф «Пригоди Т. Соєра та Г. Фінна»).

V. Показ англійської пісні-гри «Row? Row!»

Учитель:

- Хори в Англії настільки популярні, що кожен колектив - учнівський клас, студентська група, бригада робітників або селян – обов’язково мав свій хор.

Послухаємо та вивчимо англійську народну пісню «Row? Row!». Її особливість у тому, що голоси вступають один за одним. Це пісня-канон, але в Англії це називають «кетчем».

VI. Розучування англійської пісні-гри «Row? Row!».

Учитель:

- Спершу звернемось до нотного стану зі скрипковим ключем. Це написаний перший голос. Зверніть увагу: пісня записана у два рядки. Перший рядок нехай співають дівчата, а другий – хлопці. Уважно поглянувши в ноти, ви побачите, що обидва рядки – однакові.

Учень 1:

- Я здогадався, секрет цієї пісні в тому, що два голоси співають не одночасно, а один за одним.

Учень 2:

- Голоси напливають один на одного, як хвилі на берег річки...

Отже, це пісня – канон.

Учитель:

- Так, вірно. Виконайте пісню каноном, дотримуючись правил співу в ансамблі (*спів учнів каноном*).

VII. Слухання.

1. Е.Елгар. Марш «Земля надії та слави».

Учитель:

- Церемоніальна музика написана спеціально для королівських церемоній: коронації, прийомів, балів. Таку музику писав англійський композитор Едгард Елгар. На початку ХХ ст. він написав марш «Земля надії і слави» для коронації. Цей твір і донині звучить у королівському палаці! І в нас на уроці він теж пролунає! Отже, станемо по-королівськи й увійдемо до королівського палацу!

Аналіз прослуханого твору:

- Який характер музики маршу?
- Чому марш має назву «Земля надії та слави»? (*відповіді учнів*)

Учень:

- На минулих уроках ми знайомились з різноманітними бальними танцями. А чи існують бальні танці англійського походження?

Учитель:

- Так. Давайте запишемо його назву до нашого словничка (*учитель зачитує визначення танцю з мультимедійної дошки*).

Жига – танець англійських матросів: швидкий, веселий, невимушений. Характерна риса – рух тріолями. Розмір тридольний. Був основною частиною в танцювальних сюїтах Г. Генделя та Й. Баха.

2. ♪ Й. Бах. Жига «Французька сюїта» (*аудіозапис*).

Учень 2:

- А чи є у англійців якийсь особливий національний музичний інструмент?

Учитель:

- Так. В Англії є навіть цілі оркестри таких інструментів, а в Україні цей інструмент називається козою (*учні розглядають ілюстрації із зображенням волинка та волинщика*).

Учень 1:

- Це дуже своєрідний духовий інструмент. Його відмінна риса: міх – це повітряний резервуар із шкіри, в який вставлено декілька трубочок. Одна з них – для мелодії, інші для нагнітання повітря та утримування незмінного супроводу.

Учень 2:

- Звук цього інструменту сильний, пронизливий, тому грають на ньому, як правило, на відкритому повітрі, супроводжуючи народні танці.

Учитель:

- І називається він (*учні хором читають назву на ілюстрації*) ВОЛИНКА.
- Уявіть, що ви граєте на волинках. Зімітуйте рухи волинка рів під музику (*учні імітують гру на фоні перегляду на DVD фрагменту концерту «Лондонського симфонічного оркестру»*). Слухання та перегляд фрагменту концерту на DVD.

♪ 3. Волинка. Рухи під музику.

Учитель.

- Америка... Так склалося історично, що раніше в Америці було багато темношкірих робітників, які принесли до далекого континенту своє мистецтво – пісні й танці. Вони важко працювали, ще й господарів розважали незвичайною музикою. Один з найвідоміших американських композиторів Джордж Гершвін використовував у своїх творах мелодії і ритми американських негрів.

До вашої уваги «Колискова Клари» з опери Дж. Гершвіна «Поргі та Бесс».

♪ 4. Слухання – Дж. Гершвін «Колискова Клари» із опери «Поргі та Бесс».

- Який характер музики? Порівняйте українську колискову із прослуханою музикою (*відповіді учнів*).

Відомості про п'єсу «Ляльковий кек-уок» із сюїти «Дитячий куточок».

Учитель.

- Якось французький композитор Клод Дебюссі написав інструментальну сюїту «Дитячий куточок». Він присвятив її своїй улюбленій донечці. Танець із цієї сюїти «Ляльковий кек-уок» написаний у стилі популярних американських танців початку ХХ століття.

♪ 5. Слухання. К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок» (*аудіозапис*), перегляд ілюстрацій до танцю.

Учень.

- Кек-уок у перекладі з англійської мови означає «хода з пирогом».

Учитель.

- Так. Музика цього танцю гостра, ритмічна, з акцентами. Колись кек-уок був танцювальним змаганням серед темношкірих робітників, а нагородою був кукурудзяний пиріг.

Ритмічна вправа.

Учитель.

- Виконайте ритм кек-уоку (*ритмічний малюнок записаний на дошці*). Зверніть увагу! Активності, гостроти й танцювальності ритму танцю надає використання синкопи – зміщення музичного наголосу з сильної долі такту на слабку (*учні виконують ритмічну вправу*).

VIII. Творче завдання (рухи під музику).

Учитель.

- Зараз пролунає п'єса К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок» із сюїти «Дитячий куточок». Усі дівчатка перетворяться на ляльок і танцюватимуть під музику, а хлопці плескатимуть сильну долю танцю.

♪ К. Дебюссі «Кек-уок» (*аудіозапис*) учні виконують рухи під музику.

IX. Узагальнення.

Питання:

- Яких англійських та американських композиторів ви знаєте?
- Пригадайте назву англійських колядок.
- Назвіть найпопулярніший англійський народний інструмент.
- Які особливості англійської та американської танцювальної музики?
- Що таке синкопа?

X. Підсумки та оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми мали змогу спілкуватися з музичною культурою Англії та Америки: ознайомились із англійською колядкою «Star Carol» та піснею-грою «Row? Row!», розучили цю пісню та виконали її каноном, слухали та аналізували твори національних композиторів: англійського композитора Едварда Елгара Марш «Земля надії і слави» та американського композитора Дж. Гершвіна «Колискова Клари» із опери «Поргі та Бесс», характеризували англійський танець жигу (Й. Бах. «Французька сюїта». Жига) та американський танець кек-уок (К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок»). Сюїта «Дитячий куточок», виконували ритмічну вправу та імітували рухи під звучання кек-уоку і волинки.

Отже, оцінки такі... (*учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів*).

XI. Домашнє завдання.

1. Розповісти рідним чи друзям про жигу та кек-уок, дати усну стислу характеристику танців.
2. Скласти свій варіант ритмічного ostinato до «Лялькового кек-уоку» К. Дебюссі.

XII. Вихід.

Під звучання «Волинки» Й. Баха (*аудіозапис*) учні виходять із класу.

УРОК 21(ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ПОРТРЕТ ВОЖДЯ. ЛІНІЯ ЯК ЗАСІБ ВИРАЗНОСТІ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ ВОЖДЯ ПЛЕМЕНІ

Мета:

Навчальна: ознайомити учнів із жителями Північної Америки – індіанцями, навчити малювати портрет людини, розкрити поняття про лінію як засіб виразності для створення іміджу вождя племені.

Розвивальна: розвивати образне мислення, творчу уяву, фантазію.

Виховна: виховувати шанобливе ставлення до культури різних народів.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: глобус, фотографії портретів вождів, таблиця «Портрет людини», учнівські роботи.

Матеріали та інструменти: олівці, фломастери, фарби.

Методи і засоби роботи: спостереження, аналіз, розповідь, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Графіка – один з видів образотворчого мистецтва, в якому зображення подається в вигляді малюнка, нанесеного на будь-яку площину в лінійних формах; виконується олівцем, пером, вуглиною чи фарбою одного кольору; основні засоби вираження – лінія, штрих, пляма.

Портрет – жанр образотворчого мистецтва, що зображає людину або групу людей.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

А зараз почнеться художній урок,

Про це розповів нам веселий дзвінок.

Олівці, фломастери беремо

Й працювати розпочнемо.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні наша мандрівка проляже від Європи через Атлантичний океан до берегів Північної Америки.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Америка – це розвинений і густозаселений континент. Це батьківщина соняшника і кукурудзи, що, перепливши з Колумбом океан, оселилася і на наших землях. Це земля, на якій багато років жив корінний індіанський народ. Складні природні умови змусили людей бути сильними і витривалими. Вони займалися полюванням і рибальством, жили у наметах, обтягнених вичиненою шкірою тварин, носили такий же одяг, мали чорне смолянисте волосся і червонуватий смуглявий відтінок шкіри. Жили індіанці племенами. І кожне плем'я мало свого вождя, найсміливішого і наймудрішого воїна.

Навіть імена індіанці отримували тоді, коли доводили свою хоробрість на полюванні: Гострий кіготь, Соколине око, Червоний грім, Плямистий хвіст, Істман (Священна хмара), Сидячий бик, Великий Джим, Текумсе (Той, хто проходить через проміжки часу) тощо. Особливістю цього народу було те, що люди розмальовували своє обличчя кольоровими фарбами при певних обставинах (йдучи на війну). Кожна лінія, кожен відтінок кольору щось означав. І розпис на обличчі воїна можна було «читати» як лист. Колись, у дитинстві, і ви, напевне, бавилися в «індіанців», одягали на голову пов'язку із пташиним пір'ям, розмальовували обличчя.

Сьогодні ми намалюємо портрет вождя індіанців, створений вашою уявою на основі переглянутого матеріалу.

2. Перегляд фотографій портретів вождів.

3. Робота за таблицею.

- Що таке портрет?
- Портрет – це зображення не просто людини, але людини конкретної, єдиної у своєму роді, не схожої ні на кого іншого, крім себе.
- Як ми загальний обрис голови людини? (овалом).
- Де розміщуємо лінії поділу обличчя людини?
- На якій лінії малюємо очі? Ніс? Губи?
- Напроти чого розміщене вухо людини (верхній і нижній край)?
- Яку ширину має шия?

Фізхвилинка.

IV. Практична робота.

Учні малюють портрет людини. Розфарбовують обличчя, як в індіанського вождя. Учитель наголошує, що лінія є засобом виразності іміджу вождя племені.

1. Обираємо формат композиції.
2. Намічаємо овал обличчя.
3. Ділимо обличчя пополам горизонтальною та вертикальною допоміжними лініями.
4. На горизонтальній (середній) лінії малюємо очі.
5. На вертикальній осі симетрії малюємо ніс.
6. Малюємо губи, брови, вуха, шия, плечі.
7. Витираємо допоміжні лінії.
8. Малюємо головний убір вождя (пір'я, волосся, прикраси).
9. Роботу виконуємо в кольорі.
10. Промальовуємо кольором бойову розфарбовку обличчя вождя.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

- Куди сьогодні ми мандрували?
- З життям якого народу познайомилися?
- Чий портрет малювали?

VI. Підсумок уроку.

Отже, ви зрозуміли, що у портреті важливі всі деталі: поза, костюм, обстановка, аксесуари. Саме вони допомагають художникові показати суспільний стан портретованого.

VII. Домашнє завдання.

Відшукайте на карті всі країни, про які ми говорили на уроках образотворчого мистецтва та пригадайте особливості кожної з них.

II-22.

УРОК 22 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) МИСТЕЦТВО СУВОРОЇ ПІВНОЧІ

Мета:

1. Навчальна – формувати уявлення про національні особливості музичного мистецтва народу Норвегії;
2. Виховна – виховувати здатність сприймати, інтерпретувати, оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки;
3. Розвиваюча – сприяти збагаченню емоційно-чуттєвої сфери, розвитку саморегуляції художньої діяльності.

Тип уроку: поглиблення теми.

Обладнання: музичний центр, аудіо записи: Е. Гріг «Весільний день в Трольхаугені», «Пісня Сольвейг», «Норвезький танець», «Поетична картинка», «В печері гірського короля», К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок», нотний текст першого куплету «Пісні Сольвейг», слова розспівки на мелодію п'єси Е. Гріга «Ранок»; ілюстрації з видами Норвегії; зображення

гнонів, тролів, ельфів; портрети Е. Гріга, Г. Х. Андерсена та Г. Ібсена, мультимедійна дошка; наочність до творчого завдання «Кольорова музика» - кольоровий папір.

Методи і засоби роботи: організація сприймання музичного твору та оцінка діяльності учнів, вербальний, наочний, коментар інформаційно-рецептивний, аналіз.

Види діяльності учнів на уроці: участь у бесіді, слухання аналізування та виконання музичних творів, ритмічна імпровізація, творче завдання.

Терміни й поняття: форма, халлінг.

Структура уроку:

1. Вхід під звучання п'єси Е. Гріга «Весільний день в Трольхаугені».
2. Музичне вітання.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Е. Гріг «Пісня Сольвейг» - слухання, аналізування, визначення будови.
5. Хоровий спів: 1) Е. Гріг «Ранок» - розспівка;
- 2) «Пісня Сольвейг» - розучування першого куплету зі словами;
- 3) англійська народна пісня-гра «Row? Row!» - спів канонем.
6. Опитування домашнього завдання.
7. С. М. М.
 - 1) Відомості про народний норвезький танець халлінг – Е. Гріг «Норвезький танець» - слухання, визначення музичної форми;
 - 2) «Поетична картинка», «В печері гірського короля».
8. Творче завдання «Кольорова музика».
9. Підсумки та оцінювання.
10. Домашнє завдання. Дайте в усній формі стислу характеристику улюбленої вами п'єси Е. Гріга.
11. Вихід під звучання п'єси Е. Гріга «Весільний день у Трольхаугені».

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання п'єси Е. Гріга «Весільний день у Трольхаугені» (аудіозапис) – учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель.

- На севере диком стоит одиноко
На глой вершине сосна,
И дрем лет, качаясь, и снігом сипучим
Одета, как ризой она.

(М. Лермонтов).

(учні розглядають ілюстрації з видами Норвегії: озера, фьорди; місцезнаходження норвезької держави на мапі, зображення казкових персонажів – гномів, ельфів, тролів, героїв казок Г. Х. Андерсена)

- Норвегія від давньоскандинавського «північний шлях». Таку назву має невелика країна, що вузькою смужкою пролягла уздовж північно-західного краю Європи *(учитель показує на мапі)*. Норвегія має дуже довге морське узбережжя, вщент порізане фьордами – глибокими затоками з високими стрімкими стінами скелями,

котрі відбиваються у прозорій воді. Цю сувору красу природи і своєрідні риси народного характеру – мужність, доброту, зосередженість, веселість – неможливо уявити без музики Едварда Гріга, яка стала справжнім інтернаціональним здобутком.

III. С. М. М. Е. Гріг «Пісня Сольвейг» (аудіозапис).

Учитель.

- Діти, щойно ви прослухали фрагмент найбільш відомої п'єси Е. Гріга «Пісні Сольвейг». Сольвейг – північна дівчина, яка співає свою пісню в лісовій хатинці у горах, де проводить довгі роки, очікуючи свого коханого. Цей безсмертний музичний образ є символом кохання і вірності. А хто помітив кількість частин у музиці?

Учень 1. Всього прозвучало дві частини, які сприймаються як заспів і приспів.

Учень 2. Заспів виконується зі словами, а приспів звучить без слів, у вигляді вокалізу.

Учитель. Отже, ця п'єса Е. Гріга має двочастинну будову, або, як говорять музиканти, її написано у простій двочастинній формі.

Пропоную вам, діти, розучити цю прекрасну пісню (*перший куплет без вокалізу*), але спершу пригадаємо розспівку на мелодію Е. Гріга «Ранок» (*релятив*).

IV. Хоровий спів.

1. Розспівка «Ранок» (*учні співають за знаками релятиву*).

2. Е. Гріг «Пісня Сольвейг» - ознайомлення, розучування першого куплету пісні зі словами.

Учитель.

- Виразно прочитайте текст першого куплету пісні. При розучуванні пісні зверніть увагу на лад, ритм, метр, темп, кількість фраз, повтори:
 - 1) учні слухають мелодію пісні у виконанні учителя під супровід фортепіано;
 - 2) діти визначають структуру мелодії;
 - 3) розучування по фразах;
 - 4) спів учнями першого куплету а'capella, діалогічно по фразах (учитель-учні), типу питання-відповідь...
 - 5) спів учнями та вчителем першого куплету зі словами під інструментальний супровід учителя.
- 3. Англійська пісня-гра «Row? Row!» - виконання канонем.

Учитель.

- Дякую за спів. А тепер варто згадати домашнє завдання.

V. Опитування домашнього завдання.

Учень.

- Нам було задано скласти свій варіант ритмічного ostinato до «Лялькового кек-уоку» Клода Дебюссі, з яким ми познайомились на минулому уроці.

Учитель.

- Так. Будь ласка, ось звучить цей танець темношкірих американців, а ми уважно слухаємо ваші ритмічні імпровізації (*учні по чергово виконують варіанти ритмічного супроводу*).

♪ К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок» (*аудіозапис*).

Учитель.

- Чудово! На які дива здатна музика та ваша творча енергія... Ми щойно ніби побували в середовищі негритянського населення на далекому американському континенті.

Учень.

- Цікаво було б дізнатися про якийсь особливий, незвичайний народний норвезький танець.

Учитель.

- Є такий (*учитель зачитує визначення на мультимедійній дошці*). Халлінг – норвезький народний танець (назва походить від однієї з місцин Норвегії).

Виконується тільки чоловіками поодиноці, що змагаються у високих підскоках та складних віртуозних фігурах. Темп танцю помірний, розмір 2/4, або 6/8.

«Норвезький танець» Е. Гріга – це щира народна мелодія, яка опоетизувала халлінг та стала широко популярною, перетворивши його на ліричну жанрову сценку. Уважно послушайте цей танець, визначте характер звучання та музичну форму твору (тобто кількість частин).

VI. С. М. М.

1. Е. Гріг «Норвезький танець» (*аудіозапис*) – слухання, аналізування.

Учень 1.

- Музика першого розділу – лукава, граційна, сповнена замаскованої зовнішньої статечності.

Учень 2.

- Йй протистоїть веселий шагал, що раптово проривається у середньому розділі, і так само знову несподівано «ховається» у репризі.

Учень 3.

- Отже, «Норвезький танець» Е. Гріга має просту три частинну форму, яку можна умовно означити літерами **А-В-А**, де є контрастна середина **В** та абсолютно однакові початок і закінчення **А**.

Учитель.

- Молодці! Добре засвоїли поняття музичної форми. Зокрема – простої дво- та тричастинної будови на прикладах музичних творів Е. Гріга.

Учень 1 (зачитує цитату).

- А ось як захоплювався творчістю Е. Гріга його сучасник і палкий шанувальник П. І. Чайковський (*показ портрету композитора*): «...Яка краса, яка безпосередність і багатство музичної винахідливості! Скільки тепла й пристрастей в його співучих фразах, скільки вируючого життя в його оригінальних, чарівних, своєрідних мелодіях, які є завжди цікавими, новими, самобутніми і малюють цілковиту простоту... То ж і не дивно, що Гріга люблять усі...»

Учитель.

- Так. Музика Е. Гріга також винахідливо змальовує казкових героїв, якими норвезька народна фантазія заселила гірські дебрі, скелі й печери: ельфів, гномів, тролів... Можливо, вам знайомі ці персонажі та казкові сюжети народів Півночі.

Учень.

- Так. Ми шануємо творчість знаменитого датського письменника Ганса Хрістіана Андерсена і знаємо багато його казок (*учні перераховують назви відомих казок Г. Х. Андерсена «Дюймовочка», «Русалочка», «Принцеса на горошині», «Гидке каченя», «Дикі лебеді», «Нова сукня короля», «Огниво», «Снігова королева»*).

Учитель.

- Які молодці! До речі, на слова Г. Х. Андерсена Е. Гріг написав багато романсів і пісень. А зараз послухаємо одну з «Поетичних картинок» Е. Гріга, яка збуджує у пам'яті образ відважної в своїй любові до брата маленької Герди – героїні казки «Снігова королева».

2. Е. Гріг «Поетична картинка» тв.3 №1 – учні уважно слухають та аналізують форму музичного твору.

Учень.

- Ця п'єса, як і «Норвезький танець» Е. Гріга також має просту тричастинну форму.

Учитель.

- Вірно, молодець. А тепер варто згадати сумуючу Сольвейг, яка довгих сорок років вірно чекала свого коханого Пера Гюнта.

Учень 1.

- «Пер Гюнт» - п'єса видатного норвезького драматурга Генріка Ібсена. Головний герой п'єси Пер Гюнт - парубок з норвезького села, має талант казкаря, фантазера, поета.

Учень 2.

- Але він сам руйнує своє життя – безсердечний егоїст, він прагне до багатства за будь-яку ціну.

Учень 3.

- За тяжкі провини односельці женуть Пера з рідного краю. Гюнт іде шукати по світу щастя...

Учень 4.

- Де тільки він не побував! Одного разу навіть потрапив у фантастичне царство гірського короля, де живуть тролі, ельфи та гноми.

Учитель.

- Слухаючи цю фантастичну п'єсу, подумайте, яку роль відіграють у ній темп, регістр, динаміка, фактура. Визначте музичну форму твору.

3. Слухання – Е. Гріг «В печері гірського короля» (аудіозапис).

Учень 1.

- Таємнича насторожена тема фантастична тема маршу казкових створінь набуває інтенсивного розвитку.

Учень 2.

- Важливу роль в п'єсі відіграють такі елементи музичної мови як темп, динаміка, фактура, регістр.

Учитель.

- Отже, музична форма п'єси Е. Гріга «В печері гірського короля» ...

Учні (хором).

- Варіації.

Учитель.

- Добре. Мені дуже приємно, що ви так легко опанували чарівність музики Е. Гріга та поняття музичної форми. Щоб закріпити ці знання пропоную виконати цікаве творче завдання.

VII. Творче завдання «Кольорова музика» (учні отримують набір кольорового паперу та картку, де вказується назва прослуханого на уроці твору Е. Гріга).

Завдання. Пригадайте звучання вказаного твору та створіть кольорову аплікацію, де б ви хотіли виразити настрій окремих частин музики, відповідно до музичної форми даного твору: «Пісня Сольвейг», «Норвезький танець», «Поетична картинка», «В печері гірського короля».

VIII. Підсумки та оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомились з національними особливостями музичного мистецтва Суворой Півночі, зокрема країни Норвегії, слухали та аналізували прекрасні твори норвезького композитора Е. Гріга, зокрема розучили мелодію «Пісні Сольвейг», ознайомилися з особливим норвезьким народним сольним чоловічим танцем халлінгом, пригадали казки датського письменника Г. Х. Андерсена, милуючись образом відважної дівчинки Герди із казки «Сніжна королева», яку Е. Гріг увіковічив у п'єсі «Поетична картинка», слухали фантастичний марш «В печері гірського

короля» із сюїти «Пер Гюнт» за п'єсою норвезького драматурга Генріка Ібсена. Протягом уроку, під час слухання, аналізували музичні твори та їх музичну будову. Виконуючи творче завдання «Кольорова музика», закріпили знання про дво- та три частинну форму та варіації. Отже, оцінки такі (*учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів*).

ІХ. Домашнє завдання.

- Дайте в усній формі характеристику улюбленої вами п'єси Е. Гріга.

Х. Вихід.

Під звучання п'єси Е. Гріга «Весільний день в Трольхаугені» (*аудіозапис*) – учні виходять із класу.

УРОК 22 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) СКУЛЬПТУРНИЙ ПОРТРЕТ. ДВОФІГУРНА КОМПОЗИЦІЯ

Мета:

Навчальна: ознайомити учнів із поняттям «скульптурний портрет»; розповісти про роботу скульптора, ознайомити з життям і творчістю двох скульпторів-жінок: Ліни По та Інни Коломієць; навчити створювати двофігурну скульптурну композицію.

Розвивальна: розвивати навички роботи із пластиліну, вміння відчувати форму.

Виховна: виховувати почуття краси, повагу до її творців.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації скульптурних зображень.

Музичний ряд: П. Чайковський «Пори року».

Літературний ряд: «Інна Коломієць (1983)» ст.5-20.

Матеріали та інструменти: пластилін, дощечки, стеки.

Методи і засоби роботи: розповідь, наочний, порівняльний аналіз.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Скульптурний портрет – портрет людини, виконаний з пластичних матеріалів.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Станьте, дітки, з думками зберіться,

Один одному привітно посміхніться.

На урок увагу і старання не забудьте взяти,

Сядьте всі зручно, почнемо працювати.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні я ознайомлю вас з життям і творчістю двох скульпторів-жінок, ми навчимося створювати скульптурний портрет.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Бесіда з учнями.

- Що таке скульптура?

Скульптура – один із видів образотворчого мистецтва. Її поділяють на круглу (тривимірну, яку можемо оглянути з усіх боків) і рельєфну. Скульптурні твори створюються з різного роду твердих (дерево, мармур, граніт, метали) і пластичних (глина, віск, пластилін) матеріалів. Сьогодні ми з вами будемо працювати над скульптурним портретом.

- Що таке портрет?

Портрет – це жанр образотворчого мистецтва, що зображає людину або групу людей. Портрети бувають погрудні, поясні, на повний зріст.

- Ви колись бачили скульптурні портрети?

2. Розповідь учителя.

Сьогодні я розповім вам про українську жінку – скульптора Інну Коломієць. Її творчість різноманітна і багатогранна. Вона створила велику галерею портретів своїх сучасників, цікаві станкові композиції, скульптури малих форм. Їй належать проекти пам'ятників і монументів для міст і сіл України. Рукам майстра підвладний будь-який матеріал. Одні роботи виконані в кераміці, інші – в дереві, оргсклі, бронзі, граніті, в залежності від змісту і пластики. Для Інни Антонівни Коломієць пластична форма є передусім вираженням ідейно-змістовних концепцій художнього образу, засобом для виявлення духовного життя людини. Понад усе вона прагне зрозуміти характер і побачити красу людини, свого сучасника. Мабуть, тому її герої звертаються до нас, наче філософи і поети зі словами високими і ніжними, надихають бажанням жити і творити.

Інна Антонівна закінчила Республіканську дитячу художню школу, Київський художній інститут. У мистецтво вона прийшла в перші повоєнні роки. Здавалося, що вона, колишня фронтовичка, яка пройшла дорогами війни до самого Берліна, захопитися у своїй творчості військовою темою. Але в дійсності вийшло інакше – вона повністю віддала себе темі мирного життя. А до теми війни вона повернеться пізніше, через багато років, коли відстань часу дозволить філософськи осмислити пережите народом, усім серцем зрозуміти значення великої перемоги над фашизмом.

Навчання в аспірантурі Академії архітектури УРСР, численні виставки. Людина – головний герой скульптури. Проте образ людини будь-якої епохи художник осягає через образ свого сучасника. Ось чому постійною творчою необхідністю стала для Інни Коломієць робота над створенням портретів людей, що оточують її. Скульптор створила цілу галерею портретів Героїв Соціалістичної Праці, депутатів Верховної Ради СРСР і УРСР, трудівників полів і ферм.

Тяжкою і водночас щасливою виявилася доля іншої жінки – скульптора – Ліни По. Ліна Михайлівна народилася в Дніпропетровську в 1899 році. Захоплювалася музикою і танцями, складала вірші, малювала і ліпила. Їй все вдавалося, але професією вибрала балет. З 1921 року Ліна в Москві. Виступи молодой балерини і її хореографічні постановки тепло сприймають глядачі. Вона часто бере в руку олівець, щоб зафіксувати цікаву позу чи поворот. Кожен день заповнений музикою і танцями.

В 1934 році прийшла біда. Ліна тяжко захворіла: параліч рук і ніг, втрата зору. Два роки провела в лікарні, здатність рухатися вдалося відновити, але залишилася повна сліпота. Ще там, в лікарні, вона несміливо почала ліпити невеликі статуетки із м'якушки хліба. За 12 років вона створює безліч скульптур танцівниць, кілька автопортретів, портрети О. С. Пушкіна, А. П. Чехова, багато багатофігурних композицій.

Ліну По відрізняли надзвичайна працелюбність, бажання залишатися в строю, бути потрібною. Вона вміла привертати увагу, серця людей, пробуджувала енергію в людях. Творила сама і надихала на творчість інших.

Ліна По померла в 1948 році, але її мистецтво, її жага творчості, стремління бути потрібною, не зломленість тяжкою недугою надихає на боротьбу на гідне життя.

3. Порівняльний аналіз скульптур.

Розглядаючи з учнями ілюстрації скульптурних зображень, учитель підводить учнів до висновку, що у скульптурному зображенні можна передати як статику так і динаміку.

Фізхвилинка.

IV. Практична робота.

Під керівництвом вчителя учні ліплять двофігурну динамічну композицію.

1. Продумати образи динамічної скульптурної композиції (танцювальна пара, фігуристи).
2. Створити основу, підставку (кругла, циліндрична, невизначеної форми).
3. Виліпити фігури хлопця та дівчини.
4. Пару поставити на підставку та надати їй відповідної динамічної форми.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

- Про яких скульпторів ви сьогодні дізналися?
- Що запам'яталося вам з їхньої біографії?
- З якого матеріалу створюють скульптуру?
- Яка скульптура називається статичною, а яка динамічною?

VI. Підсумок уроку.

Виставка та оцінювання скульптурних зображень.

VII. Домашнє завдання.

Пригадайте і розкажіть на наступному уроці, які скульптурні композиції знаходяться у вашому селі, місті.

П-23.

УРОК 23 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) СВОЄРІДНІСТЬ І НЕПОВТОРНІСТЬ МИСТЕЦТВА НАРОДІВ АРАБСЬКОГО СХОДУ

Мета.

1. Навчальна – формувати уявлення про своєрідність і неповторність музичного мистецтва народів арабського Сходу;
2. Виховна – виховувати здатність сприймати інтерпретувати, оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки;
3. Розвиваюча – сприяти збагаченню емоційно-чуттєвої сфери, розвитку саморегуляції художньої діяльності.

Тип уроку: пізнавальний.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійна дошка; аудіозаписи – Дж.Верді «Марш» із опери «Аїда», Г. Гусейнлі «Курчатка», М. Римський-Корсаков Симфонічна сюїта «Шехерезада» фрагмент першої частини, П. Чайковський Балет «Лускунчик» танець «Кава»; текст пісні Г. Гусейнлі «Курчатка»; ілюстрації піраміди Хеопса, Сфінкса, маски Тутанхамона, фотоілюстрації сцен із опери «Аїда», народних костюмів арабів та стародавніх єгиптян, музичних інструментів, Корану, книжкових мініатюр, казок «Тисяча і одна ніч», ілюстрації сцен балету «Лускунчик», фрагмент мультфільму «Пригоди Мюнхаузена», тестові завдання.

Методи і засоби роботи:

спостереження, ретроспективи, дослідницький, пояснювально-ілюстративний, сприймання мистецького твору та стимулювання виконавської діяльності.

Види діяльності учнів на уроці:

пізнавальна, слухання, участь у бесіді, виконання музичних творів, імпровізація рухів.

Терміни і поняття: музична орнаментика, уд, канон.

Структура уроку.

1. Вхід. Під звучання «Маршу» з опери «Аїда» Дж. Верді.
2. Музичне вітання.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Дж. Верді. Опера «Аїда» «Марш» - слухання, аналізування.
5. Гра-імпровізація «Оживи зображення».
6. Повідомлення «пошукової групи» про національні костюми.
7. Перегляд уривку мультфільму «Пригоди Мюнхаузена».
8. Хоровий спів: повторення канонів «Пастух», «Row? Row!» та розучування пісні Г. Гусейнлі «Курчатка».
9. М. Римський-Корсаков. Симфонічна сюїта «Шехерезада», тема Шехерезади (перша частина) – ознайомлення.
10. Розповідь про музичні інструменти країн арабського Сходу.
11. П. Чайковський «Лускунчик». Танець «Кава» - слухання, аналізування.
12. Узагальнення (тестове опитування).
13. Підсумки й оцінювання.
14. Домашнє завдання: придумати власну імпровізацію ритмічного малюнку до «Маршу» із опери Дж. Верді «Аїда».
15. Вихід під звучання «Маршу» із опери «Аїда» Дж. Верді (*аудіозапис*).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання «Маршу» з опери «Аїда» Дж. Верді (*аудіозапис*) – учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель.

- Діти, чи знайома вам мелодія, під яку ви щойно заходили до класу?

Учень.

- Так. Це дуже відомий «Марш» із опери «Аїда» Дж. Верді.

Учитель.

- Вірно. Мене приємно вражає ваш інтелект. Маю надію на плідне спілкування, яке допоможе нам всім трошки більше дізнатися про своєрідність та неповторність мистецтва народів арабського Сходу.

Отже, сьогодні ми помандруємо Північноафриканською пустелею до стародавнього Єгипту. (*Учні розглядають зображення маски Тутанхамона, Піраміди Хеопса і Сфінкса – на мультимедійній дошці*).

Величні споруди - піраміди, вражають точністю розмірів та пропорцій. Найбільша з них – Піраміда Хеопса є дивом світу. Поряд з пірамідами несе свою варту величезний Сфінкс, висічений із скелі, він символізує мудрість людини і силу лева.

Упродовж століть мистецтво Єгипту вражало і надихало на творчість багатьох митців. За сюжетом стародавньої єгипетської легенди італійський композитор Дж. Верді створив оперу «Аїда», в якій оспівується кохання, втілюється ідея прагнення людини до свободи. (*перегляд ілюстрацій до опери «Аїда»*).

Кульмінація опери відбувається на великому майдані міста, де єгипетське військо святкує перемогу над ефіопами.

У цій пишній, яскравій, святковій сцені як гімн на честь перемоги звучить знайомий вам урочистий марш.

III. С. М. М.

Дж. Верді опера «Аїда» «Марш» (аудіозапис – слухання)

Учитель.

- Доберіть, із наведеного переліку, слова-характеристики музики-маршу: тривожна жалібна журлива рішуча грізна схвильована похмура врівноважена метушлива (учні виконують завдання)

Учитель.

- Молодці! Спробуйте уявити вбрання героїв опери «Аїда», переглядаючи запропоновані ілюстрації.

Учень 1.

- Характерна ознака єгипетського чоловічого вбрання – пов'язка на стегнах, яку закріплювали поясом, оздобленим металевими прикрасами, орнаментом.

Учень 2.

- Жіночий одяг із тканин білого, червоного, зеленого, синього кольорів нагадував довгий сарафан, який ніби сповивав фігуру жінки.

Учень 3.

Намісто у вигляді широкого круглого комірця – своєрідний оберіг, який захищав від злих чар. Руки й ноги прикрашали круглими браслетами з благородних металів, адже золото асоціювалося в єгиптян із сонячним сяйвом, а срібло – з місячним світлом.

Учитель.

- Єгиптяни носили також перуки, які часто фарбували у блакитний колір. Жінки прикрашали їх головними уборами у вигляді сонячного диска або птаха.

IV. Гра – імпровізація «Оживи зображення» (фас, профіль).

Учитель.

- Проведіть пластичну гру-імпровізацію. Спробуйте відтворити рухи стародавніх єгиптян, використовуючи ілюстрації (учні імпровізують рухи).

V. Повідомлення «пошукової групи» про національні костюми.

1) Традиційний одяг народів Сходу приховує тіло, залишаючи відкритими обличчя, кисті руки та стопи. Спочатку цей одяг захищав людину від сонця, пилу та піску.

2) Сукні аравійських жінок виготовляли з бавовни, шовку, атласу, оздоблені яскравими рожевими та зеленими геометричними орнаментами (фото).

VI. Перегляд уривку з м/ф «Пригоди Барона Мюнхаузена».

Учитель.

- Продовжимо нашу подорож річкою Ніл. На її берегах росте цікава рослина папірус, з якої у давнину виготовляли папір. Розгляньте ілюстрації та спробуйте уявити процес виготовлення паперу.

Учень 1.

- Рослини зрізали, висушували, розщиплювали. Папірусну соломку клали під гніт у підготовлені камені та заливали її водою.

Учень 2.

- Через деякий час гніт виймали, викладали вогкий папірус на сонце, щоб він відбілівся та став придатним для роботи, подібно до того, як українці відбілюють полотно.

Учитель.

- Так, все вірно. У єгипетських школах учнів навчали писати й малювати, дотримуватись певних канонів.

Учень (зачитує визначення з дошки):

- Канон з грецької «правило, норма».

Учитель.

- Пригадайте і виконайте канони, які ви співали раніше.

VII. Хоровий спів.

1. Французька народна пісня «Пастух» та англійська народна пісня-гра «Row? Row!» - спів каноном (повторення).

2. Г. Гусейнлі «Курчатка» - показ пісні, розучування.

Учитель.

- Гамбар Гусейнлі – композитор, заслужений діяч мистецтв Азербайджану (*портрет композитора*). Він відомий своєю дитячою піснею «Джунджелярім» в перекладі українською «Курчатка».

♪ Г. Гусейнлі «Курчатка» (*аудіозапис*) – показ пісні.

Учитель.

- Зверніть увагу на рух мелодії. Ви відчували, що мелодія рухається примхливо, ніби плететься виноградна лоза. На один склад припадає два або більше звуків. Це притаманно арабській музичній орнаментиці. Спробуйте показати рух мелодії рукою (*розучування пісні*).

Учитель.

- Справжнім витвором мистецтва можна вважати стародавні книги. Оскільки основною релігією арабських держав – Ірану, Іраку, Турції та Єгипту – є іслам, то головною релігійною книгою мусульман є Коран – твір переважно поетичний, що складається з віршів та ритмічної прози (*фото Корану*).

Учень 1.

- Ми читали казки «Тисяча і одна ніч».

Учень 2.

- Їх створювали різні народи Сходу упродовж 800 років...

Учитель.

- Так. Герої казок Шехерезади знайшли своє відображення не тільки у творчості письменників та художників. Композитори також використовували їх у своїх творах.

♪ С. М. М. М. Римський-Корсаков. Симфонічна сюїта «Шехерезада» - тема Шехерезади (I ч.) – ознайомлення.

Учитель.

- Як ви думаєте, який засіб музичної виразності допоміг композитору М. Римському-Корсакову так вдало створити образ східної дівчини, загадкової казкарки Шехерезади?

Учні (*хором*).

- Музична орнаментика.

VIII. Розповідь про музичні інструменти країн арабського Сходу.

Учитель.- Арабська музика одноголосна, мелодії багаті на музичні орнаменти. Серед музичних інструментів ведучим є уд (рід лютні) *(фото)*. Головною традицією країн Сходу є вирощування кавових. Її вирощують в 50 країнах, але більшість в арабських країнах.

Учень.

- Я пригадую балет «Лускунчик», де звучить арабський танець «Кава».

Учитель.

- Так. Більшість танців дивертисменту із балету «Лускунчик» П. Чайковського – це різноманітні ласощі із царства солодоців, яким композитор надає оригінальної музичної характеристики.

♪ Слухання. П. Чайковський «Лускунчик» «Кава» (аудіозапис, фотоілюстрації).

Учень 1.

- Музика танцю це повільна мелодія та одноманітний супровід, що ніби дихають гарячим повітрям арабських пустель.

Учень 2.

- Танець не має контрастних тем, зміни різних танцювальних епізодів. Ніби все завмерло в нерухомості.

Учень 3.

- Плавний, лінійний рух нагадує задумливу східну пісню, що ніжно звучить у скрипок на фоні монотонного погойдування акомпанементу.

Учитель.

- Молодці! А тепер для закріплення знань, отриманих на уроці, розв'яжемо завдання тесту *(учні виконують письмово тестове опитування)*.

ІХ. Узагальнення. Тест.

1. Яка країна не входить до складу країн Сходу?

- а) Україна;
- б) Туреччина;
- в) Ірак.

2. Як називається релігійна книга мусульман?

- а) Коран;
- б) Біблія;
- в) Тора.

3. Назвіть арабський музичний інструмент.

- а) скрипка;
- б) домра;
- в) уд.

4. Чим відрізняється арабський національний костюм?

- а) однотонністю;
- б) він закриває все тіло;
- в) головний убір – вінок.

5. Який напій дав назву твору П. Чайковського?

- а) кава;
- б) лимонад;
- в) квас.

Відповіді на тест: 1а, 2а, 3в, 4б, 5а.

Х. Підсумки й оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомились з національними особливостями мистецтва народів арабського Сходу та переконались в його своєрідності і неповторності: слухали та аналізували «Марш» із опери Дж. Верді «Аїда», тему Шехерезади із симфонічної сюїти М.

Римського-Корсакова «Шехерезада», танець «Кава» із балету «Лускунчик» П. Чайковський, переглянули уривок з м/ф «Пригоди Барона Мюнхаузена», фотоілюстрації із зображенням сценічних та народних костюмів, пам'яток архітектури, культури та побуту, у грі «Оживи зображення» імітували рухи стародавніх єгиптян; розучили пісню азербайджанського композитора Г. Гусейнлі «Курчатка», визначили новий термін – музична орнаментика, дізналися про ведучий музичний інструмент арабів – уд та однострунну специфіку арабської музики, згадали про винайдення паперу та стародавні книги; розв'язуючи завдання тесту, узагальнили знання отримані на уроці.

Отже, оцінки такі... (*учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів*).

XI. Домашнє завдання.

Придумайте (на ударних інструментах) свою імпровізацію ритмічного малюнку до «Маршу» із опери «Аїда» Дж. Верді.

XII. Вихід.

Під звучання «Маршу» із опери «Аїда» Дж. Верді (аудіозапис) учні виходять із класу.

УРОК 23 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ГРАФІКА. АРХІТЕКТУРНИЙ ПЕЙЗАЖ. ЕСКІЗ АРХІТЕКТУРНОГО ДЕКОРУ ЗА МОТИВАМИ СХІДНИХ КАЗОК

Мета:

Навчальна: повторити з учнями поняття «графіка» та «архітектурний пейзаж», навчити їх працювати в техніці аплікації, витинанки, набризку, використовуючи різні графічні техніки і матеріали, ознайомити учнів із особливостями архітектурних будівель Сходу.

Розвивальна: розвивати уяву, асоціативне мислення.

Виховна: виховувати повагу до різних культур.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: карта світу, зразки шаблонів східних будівель, учнівські малюнки, відеоряд.

Музичний ряд: східні мелодії.

Матеріали та інструменти: олівці, фарби, папір, ножиці, зубні щітки.

Методи і засоби роботи: репродуктивний, пошуковий, розповідь, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Декор – прикраса архітектурної споруди або виробу.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Будемо сьогодні вирізати витинанку кольорову,

Ну а потім малювати графіку чудову.

Матеріали всі беремо,

Працювати розпочнемо.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

- На попередньому уроці ми створювали динамічну скульптуру. Пригадайте які скульптурні зображення ви бачили в своєму селі, місті.

- Що таке графіка?

- Що зображено на картині, коли я кажу слово «пейзаж»?

- Що таке архітектурний пейзаж?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Мабуть ви вже здогадалися, що сьогодні на уроці ви будете малювати архітектурний пейзаж графічними матеріалами. Але малюнок ваш буде не зовсім звичним, адже ви використовуватимете і ножиці, і папір, і фарби.

- Куди ж ми помандруємо з вами сьогодні? На уроці музики ви слухали мелодії Сходу, отже наша подорож на схід. (*Демонстрація на карті*).

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Сонячний і навіть жаркий Схід має незвичні для наших очей архітектурні будівлі. Для прикладу візьмемо Блакитну мечеть у Стамбулі. Мечеть – це мусульманська культова споруда для молитов у будні дні. Біля мечетей розташовані мінарети – високі вежі, з балкона яких глашатай (муедзин) закликає мусульман до молитви. Свою назву Блакитна мечеть отримала завдяки блакитним плиткам, які прикрашають її всередині, їх понад 200 000. В 1609 році її будівництво розпочалося за розпорядженням султана, якому було на той час 19 років. За 7 років її збудували. Минувши три брами у внутрішньому дворі мечеті, можна підійти до зовнішньої колонади з граніту, на даху якої 30 маленьких куполів. Розташування куполів дуже цікаве. Великий центральний купол оточений чотирма пів куполами, а під ними знаходиться ще чотири куполи. Ця структура розкривається тільки у внутрішній частині. Чотири великих колони, що стоять на слонових ногах, тримають всю купольну конструкцію. Майже засліплюючий ефект багато численних плиток міг би стати нав'язливим, якби внутрішній простір не був таким об'ємним, а світло не струмувало б з 260 вікон.

А ось інша архітектурна споруда. Знайомий за незліченними фотографіями силует став символом Індії. Це Тадж–Махал. У 1629 році, народивши на світ чотирнадцяту дитину, дружина індійського Могола померла. Їй було 36 років, 17 з яких вона була заміжньою. Правитель Шах-Джахан втратив не тільки улюблену дружину, але і мудру політичну порадицю. З приводу її смерті він два роки був у жалобі, весь посивів і поклявся побудувати надмогильний пам'ятник, гідний пам'яті дружини, абсолютно незвичайний, з яким ніщо в світі не зможе порівнятися. І це йому вдалося. Тадж–Махал – скорочене ім'я дружини. Її усипальницю будували протягом 22 років приблизно 20 000 робітників. Споруда збудована з мармуру, який потрібно було доставляти на місце будівництва з каменоломні за 300 кілометрів. Вона інкрустована тисячами коштовних і напівкоштовних каменів, а для каліграфічно виконаних орнаментів використовувався чорний мармур. Колись двері Тадж-Махала були із срібла. Всередині знаходився парапет із золота, а обсипана перлами тканина лежала на гробниці принцеси, встановленій на місці її спалення. Злодії викрали ці дорогоцінні предмети і неодноразово намагалися вибити коштовні камені інкрустації. Але, незважаючи на все це, мавзолей і сьогодні викликає потрясіння у кожного відвідувача. В залежності від часу дня і співвідношення світла і тіні Тадж-Махал по різному впливає на спостерігача. Він ніби висить між небом і землею: його пропорції, симетричність архітектури, навколишні сади і дзеркала вод створюють враження, від якого і безлічі відвідувачів щоразу перехоплює подих.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

1. Технологічна побудова.

У зображенні східних палаців своєрідність силуету створюють бані та мінарети.

1. У центрі – кубічний об'єм, який доповнюється квадратами і прямокутниками будівель.
2. Розміщуємо «свічки» мінаретів.
3. Додаємо деталі.

2. Витинанка.

Вирізаємо суцільну композицію архітектурних споруд Сходу, накладаємо на чистий аркуш паперу і робимо набриск чи штриховими лініями замальовуємо простір.

3. Графічне оздоблення споруд.

Графічно підкреслюємо вікна, двері, орнаменти стін.

(Діти працюють під музичний супровід).

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- Чим відрізняється архітектурні споруди країн Заходу і Сходу?
- Що є візитною карткою Індії?
- Як називається мечеть у Стамбулі?

VII. Підсумок уроку.

Аналіз та оцінювання учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Доповнити малюнок технікою набризку.

П-24.

УРОК 24 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) МИСТЕЦТВО ІНДІЇ – МУЗИКА, СПІВ, ТАНЕЦЬ

Мета:

- 1) навчальна – формувати уявлення учнів про органічне поєднання музики, співу та танців в індійському мистецтві;
- 2) виховна – виховувати здатність сприймати, інтерпретувати, оцінювати музичні твори, висловлюючи особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки;
- 3) розвиваюча – сприяти збагаченню емоційно-чуттєвої сфери, розвивати уяву, увагу, пам'ять, слух, зв'язне мовлення.

Тип уроку: поглиблення теми.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійна дошка;

аудіозаписи – «Мантра Ом», «Марш» із опери «Аїда» Дж. Верді, відеозапис фрагменту к/ф «Танцює диско»; ілюстрації із зображенням стародавніх храмів Індії, давньоіндійської ступи, храмових скульптур, Будди, Шиви, книжкових мініатюр, індійських танців та їх рухів, національного жіночого та чоловічого вбрання, творів народного декоративно-прикладного мистецтва.

Методи і засоби роботи: наочний, вербальний, порівняльний аналіз, ретроспективи, коментар, узагальнення.

Види діяльності учнів на уроці: пізнавальна, слухання, виконання музичних творів, участь у бесіді, рухи під музику.

Терміни і поняття: саргама.

Структура уроку:

1. Вхід під звучання маршу із опери Дж. Верді «Аїда» (*аудіозапис*).
2. Музичне вітання.
3. Актуалізація опорних знань.
4. Опитування домашнього завдання.
5. Оголошення теми і мети уроку.
6. «Мантра Ом» - слухання, аналізування.
7. Відомості про індійські народні музичні інструменти – повідомлення «пошукової групи».
8. Відомості про індійський звукоряд.
9. Саргама – спів з нот.
10. Г. Гусейнлі « Курчатка» - продовження розучування пісні.
11. Фрагмент к/ф «Танцює диско» - аналізування.
12. Розповідь про значення рухів у індійському танці.
13. Творче завдання – рухи під музику.
14. Узагальнення.
15. Підсумки й оцінювання.
16. Домашнє завдання. Пригадати назви художніх творів мистецтва, зміст яких відображає самобутню культуру Індії.

17. Вихід під звучання індійського танцю (*аудіозапис*).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання «Маршу» із опери «Аїда» Дж. Верді учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Актуалізація опорних знань.

Учитель.

- Діти, а хто може пригадати загальну тему наших занять?

Учень.

- Загальна тема звучить так: «Подорожі країнами і континентами».

Учитель.

- Що ж ми вивчали минулого уроку?

Учень.

- Ми вивчали мистецтво народів арабського Сходу. Дізналися багато цікавого та познайомилися з терміном «музична орнаментика».

Учитель.

- Добре, дякую! Тепер пригадаймо домашнє завдання.

Учень.

- Нам потрібно було придумати власну імпровізацію ритмічного малюнку до «Маршу» Дж. Верді з опери «Аїда».

III. Опитування домашнього завдання.

Учитель.

- Діти, послухаємо уважно декілька варіантів ритмічного *ostinato*, а «незалежне журі» у складі трьох учнів визначить переможця, тобто кращий варіант ритмічної імпровізації (*вчитель роздає дитячі ударні інструменти бажуючим відповідати, а «незалежне журі», обране класом, оцінює відповіді*).

♪ Дж. Верді. Опера «Аїда» «Марш» (*аудіозапис*).

IV. Оголошення теми і мети уроку.

Учитель.

- Сьогодні ми вирушаємо до Індії. Там до музики ставляться з надзвичайною повагою, навіть з благоговінням. Індійська цивілізація одна з найдавніших у світі (*ілюстрації*).

Священні книги Індії оповідають «На Початку було слово». І слово це було музикою. В Індії музику вважають священним мистецтвом. Давні мудреці стверджували, що Всесвіт складається з вібрації, тобто, звукових хвиль, тому весь світ – це музика. Її в Індії вважали Божественним явищем і вірили, що музичний звук – «дар небес» - дуже сильно впливає на людину.

Послухаймо й ми індійський «дар небес»! І спробуймо відчутти в собі його вібрації.

V. С. М. М. «Мантра Ом» - слухання, аналізування.

Аналіз прослуханого твору

- У чиєму виконанні звучала музика?

- Охарактеризуйте прослуханий твір.

Учитель.

- Музика, що прозвучала, має назву «Мантра Ом». Твір складається з повтору мелодій-мантр.

Учень.

- Вони нагадують наші куплети в пісні, тільки є меншими.

Учитель.

- Так. Спів мантр, на думку індійців, має не тільки духовне молитовне значення, а й лікувальний ефект.

VI. Відомості про індійські народні музичні інструменти.

Учитель.

- Індійська музика дуже давня, їй близько п'яти тисяч років. Тому музичне мистецтво Індії неможливо уявити без багатого різноманітного музичного інструментарію – струнного, духового, ударного (*ілюстрації музичних інструментів*). Уважно розгляньте ілюстрації та опишіть їх.

Повідомлення «пошукової групи» про музичні інструменти:

Учень 1 (*показує на малюнок*)

- Ось зображення дівчини, яка із задоволенням грає на флейті.

Учень 2.

- А ось - виконавиця на давньоіндійському струнно-щипковому інструменті – віна – зачарувала своєю грою тварин (*ілюстрація №2*).

Учень 3.

- Наступна фотоілюстрація свідчить про те, що індійські жінки люблять грати на ударних інструментах, різного розміру барабанах (*ілюстрація №3*).

VII. Відомості про індійський звукоряд. Спів із нот.

Учитель.

- У Давній Індії була створена найдавніша у світі система нотного запису. Цікавим є те, що музична гама давніх індійців складалася, як і у нас, із семи нот, кожна з яких відображала певний емоційний стан.

Заспівайте саргам, тобто індійський звукоряд. Він, як і європейський, складається із семи звуків. Повторимо скорочені назви звуків саргану (*учитель показує запис на дошці*): са, ре, га, ма, па, дха ні, са. Вони відповідають нашим до, ре, мі, фа, соль, ля, сі, до.

1. Спів саргами.

Учитель.

- Заспівайте індійський звукоряд цілими, половинними та четвертними нотами. (*учні виконують завдання*).

2. Г. Гусейнлі «Курчатка» - продовження розучування пісні.

Учитель.

- Кінематограф Індії увібрав традиції національного театру. І, відповідно, має свої строгі правила: в сюжеті повинні бути позитивні герой і героїня, а також персонаж, який ототожнює зло. Як би не розгортався сюжет, добро завжди перемагає зло! І всі залишаться задоволеними, будуть співати й танцювати.

VIII. С. К. М. Перегляд фрагменту індійського к/ф «Танзор диско».

Аналіз переглянутого фрагменту:

- Охарактеризуйте костюми виконавців.
- Як рухаються та співають герої фільму?
- Чи подібна мелодія індійської пісні до українських мелодій? *(відповіді учнів)*.

IX. Розповідь про значення рухів в індійському танці.

Учитель.

- За давніми віруваннями індійців, саме танцем боги знищили ворожі сили демонів. Відтоді боги завжди танцювали і подарували танець людству. Через це танець, як і музика, має особливе магічне значення. Від інших танців світу індійські відрізняються тим, що танцівник «розповідає» історію кожним своїм рухом, жестом, мімікою. Важливими у цій розповіді є рухи верхньої частини тулуба, жести рук, міміка обличчя, положення ніг, які мають певне значення.

X. Творче завдання. Рухи під музику.

Учитель.

- Спробуйте висловити захоплення Індією, використовуючи рухи шиєю, бровами, кистями рук та гру поглядами. Висловіть захоплення Індією під музику *(учні виконують імпровізаційні рухи)*.

XI. Узагальнення.

- Як ставляться до музики в Індії?
- Яка мистецька співдружність властива Індії?
- Назвіть звуки індійського звукоряду.

XII. Підсумки й оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомилися з органічним поєднанням музики, співу і танцю в індійському мистецтві: слухали та аналізували індійську народну пісню «Мантра Ом», завдяки інформації, яку представила «пошукова група» учнів, дізналися багато цікавого про індійські народні музичні інструменти; познайомилися з особливостями індійського звукоряду, мали змогу про інтонувати його різними тривалостями; продовжили розучування пісні азербайджанського композитора Г. Гусейнлі «Курчатка», застосовуючи музичну орнаментику для створення відповідного художнього образу, після перегляду фрагменту індійського к/ф «Танцюр диско», аналізували костюми та рухи героїв фільму, порівнювали індійські пісні з українськими мелодіями; виконуючи творче завдання, мали змогу імпровізувати рухи індійського танцю.

Отже, оцінки такі... *(учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів)*.

XIII. Домашнє завдання. Пригадайте назви художніх творів мистецтва, зміст яких відображає самотню культуру Індії.

XIV. Вихід. Під звучання індійського танцю *(аудіозапис)* учні виходять із класу.

УРОК-24 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО)

ЖИВОПИС. ТАЄМНИЦЯ ІНДІЙСЬКОЇ ПЕЧЕРИ (МОНОХРОМНА КОМПОЗИЦІЯ)

Мета:

Навчальна: розкрити поняття «монохромний живопис», здійснити уявну подорож до Індії, пригадати індійські казки, навчити учнів малювати композицію одним кольором.

Розвивальна: розвивати інтерес до читання, вміння будувати композицію малюнка та вдало використовувати відтінки одного кольору.

Виховна: виховувати повагу до культури різних народів.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації палаців та скарбів, педагогічний малюнок, глобус.

Музичний ряд: індійські народні пісні.

Матеріали та інструменти: фарби.

Методи і засоби роботи: розповідь, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Монохромна композиція – композиція виконана одним кольором.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

Встаньте, діти, всі рівненько,

Посміхніться всі гарненько,

Починаємо урок

І полинемо до казок!

II. Актуалізація опорних знань учнів.

На попередньому уроці ми мандрували на Схід.

- Скажіть, які особливості мають східні будівлі?
- Чи є такі в Європі?
- Які архітектурні споруди вам запам'яталися?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми ширше пізнаємо Індії, заглибимося в світ її казок та навчимося виконувати композицію одним кольором.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Індія – велика і красива країна з вологим і теплим кліматом. Славиться Індія чудовими казками, фільмами про кохання, красивими піснями, гарними театралізованими святами та обрядами.

Індійські дівчата носять дуже красивий незвичайний одяг – сарі, чоловіки – халат, шаровари та чалму. Індуси шанують і поважають тварин. В Індії корова – священна тварина, а слон – добрий помічник індусів. На слонах вони не лише пересуваються, а й перевозять різний вантаж.

В архітектурі Індії поєдналися ісламські та буддистські мотиви. Древні уявлення про печерний храм як про відокремлений притулок бога чи мудреця, усунутого від життя людського суспільства — відповідали таємному ідеалу буддизму.

Величезні горельєфи, що заповнюють площини стін стають свого роду пластичною основою печерного храму. Замінивши буддистські розписи, що раніше прикрашали печерні храми, горельєфні композиції сполучать загальну монументальність образів зі своєю ідентичною «картинністю» і мальовничістю загального композиційного рішення. Титанізм цих скульптурних статуй при фантастичному печерному висвітленні одержує особливу імпазантність і володіє дуже великою силою впливу. Здається, що самі скелі наповнились пульсуючим життям, що втілюється в напруженій скульптурній пластичності виліплених фігур, що обступають людину з усіх боків. Типовим прикладом є фасад храму Рамешвара в Еллорі. Тут видно, як різьблення, декоративна скульптура і рельєфи насичують архітектуру фасаду. Масивні циклопічні колони, що організують вигляд фасаду, на одну третину сховані за огорожею, суцільно покритою орнаментальною різьбою і рельєфами.

Індійський Храм Сонця розташований в місті Конарк. Храм є однією з найстаріших споруд, який побудований в XIII столітті. Весь храм Сонця побудований з чорного граніту і відомий під назвою Чорна пагода. Храм – один з об'єктів гордості всесвітньої спадщини в світі. Це пов'язано з унікальним архітектурним стилем храму, який повністю зроблений з каменю з витонченим різьбленням. Весь храм виконаний у формі колісниці, яка символізує Бога Сонця. Ця колісниця складається з 12 прекрасних коліс, запряжених сімома відмінними кіньми. Біля входу в храм є дві величезні скульптури, левів із слонової кістки.

Храм Сомнатх був дуже відомий своїми скарбами. Існували тисячі священників, що служили у храмі. Сотні танцюристів і співаків грали біля його воріт. Біля храму був знаменитий Лінга, грубий кам'яний стовп, прикрашений дорогоцінним камінням.

Сьогодні ми поговоримо також про індійські казки. Давайте пригадаємо «Алі-бабу і 40 розбійників». Пам'ятаєте, які скарби відкрилися бідному хлопцеві у відомій печері? «Вся кімната сяяла і блищала – так багато в ній було золота і дорогоцінностей. Золоті динари і срібні дирхеми (монети) горами лежали просто на землі, ніби каміння на морському березі. Дорогоцінний посуд – кубки, підноси, блюда, прикрашені дорогим камінням, стояли по всіх закутках. Купи шовкових тканин – китайських, індійських, сірійських, єгипетських – лежали посеред кімнати. На стінах висіли гострі мечі і довгі списи, яких вистачило б на ціле військо».

- Як би ви намалювали цю печеру?
- Щоб ви там зобразили?
- Якими кольорами?

Звичайно, в такій печері все блищить, адже там сховані золото і різні коштовності. І коли зайти в таку печеру та засвітити свічку, тло золотий блиск засліпить вас.

А для зображення можна використати жовто-оранжеві кольори. Такий малюнок буде називатися монохромним – одноколірним: таким, що використовує, має всього один колір. Монохромний живопис – живопис, виконаний одним кольором.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

1. Інструктаж вчителя.

По краях свого малюнка ви зображаєте темні стіни печери, а по центру – золоті скарби. Це можуть бути скрині, шкатулки, посуд, намисто гроші. Вдало розмістіть їх, створюючи композицію вашого малюнка і працюйте одним кольором, використовуючи різні відтінки.

2. Педагогічний малюнок на дошці.

3. Самостійна робота учнів під музичний супровід.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- Покажіть на глобусі, де знаходиться Індія?
- Яка архітектура індійських храмів?
- Яких тварин індуси вважають священними?
- Що таке монохромна композиція?

VII. Підсумок уроку.

Аналіз учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Прочитайте індійські народні казки.

II-25.

УРОК 25 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) ЗАГАДКОВИЙ ДАЛЕКИЙ СХІД

Мета:

- 1) навчальна – формувати уявлення про національні особливості музичного мистецтва країн Далекого Сходу;
- 2) виховна – виховувати здатність сприймати, інтерпретувати, оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки;
- 3) розвиваюча – сприяти збагаченню емоційно-чуттєвої сфери, розвитку саморегуляції художньої діяльності.

Тип уроку: пізнавальний.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійна дошка, відео- та аудіо запис фрагменту «Гучжен під грою біля східного вітру», П. Чайковський «Лускунчик» танець «Чай», звучання японських барабанів, японська народна пісня «Вишня»; ілюстрації Великої китайської стіни, пагод, ієрогліфів, народних китайських музичних інструментів, зображення гори Фудзіяма, китайської та європейської флейт, японських барабанів, квітучої сакури.

Методи і засоби роботи: вербальний, наочний, пояснювально-ілюстративний, розповідь, коментар.

Види діяльності учнів на уроці: участь у бесіді, пізнавальна, слухання, виконання, спів з нот, імітація гри на музичних інструментах.

Терміни і поняття: пентатоніка, цінь, гучжен.

Структура уроку:

1. Вхід під звучання п'єси Н. Гольденберга «Етюд на чорних клавішах» (*гра вчителя*).
2. Повідомлення теми та мети уроку.
3. Розповідь про східне мистецтво.
4. Опитування домашнього завдання.
5. Відомості про музику Китаю та Японії.
6. Перегляд відео фрагмента «Гучжен під грою білого східного вітру» - аналізування. П. Чайковський «Лускунчик» «Чай» - слухання, аналізування.
7. Спів з нот – спів пентатоніки, релятив.
8. Н. Гольденберг «Етюд на чорних клавішах» - ознайомлення, імітація гри на китайській флейті.
9. Ритмічна вправа – слухання музики, виконання ритмічного рисунку (*аудіо запис*).
10. Японська народна пісня «Вишня» - слухання, аналізування, розучування.
11. Узагальнення.
12. Підсумки й оцінювання.
13. Домашнє завдання. Придумати власний текст до мелодії японської народної пісні «Вишня».
14. Вихід під звучання японської народної пісні «Вишня» (*аудіозапис*).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання «Етюд на чорних клавішах» (*гра вчителя*) учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Повідомлення теми та мети уроку.

Учитель.

- Сьогодні наш мистецький корабель вирушає до азійських країн загадкового Далекого Сходу – Китаю та Японії.

Розповідь про східне мистецтво.

Учитель.

- У Китаї є Велика китайська стіна. В Японії – Фудзіяма (*учні розглядають ілюстрації*) – найбільший згаслий вулкан, символ цієї країни і предмет напіврелігійного поклоніння.

Китай і Японія – високорозвинені держави; їх жителі славляться своїм працелюбством і дуже цінують мистецтво. Живопис, архітектура, література, театр і декоративне мистецтво цих східних народів викликають справжнє захоплення (*учні розглядають ілюстрації кам'яної пагоди, бамбукового храму та Великої китайської стіни*).

Найвеличнішим пам'ятником архітектури оборонних споруд є Велика китайська стіна. Її контури з висоти пташиного польоту нагадують небесного дракона – міфічну істоту, яка для китайців є символом життя.

Архітектура Китаю та східних сусідніх з ним країн формувалася відповідно до гірського ландшафту, що був характерним для даної місцевості. Тутешні споруди – пагоди – нагадували форму гір.

Учень (*зачитує з екрану визначення*)

- Пагода – висока багатоярусна будівля, кожний ярус якої має свій дах із загнутими навісами, що виступають.

Учитель.

- Мистецтво країн Далекого Сходу не може не зачаровувати... Наприклад, японська ікебана – уміння складати квіткові композиції, бонсай – вирощування карликових кімнатних дерев, китайське мистецтво розпису на шовку.

Дуже складною є писемність китайців та японців, якою вони справедливо пишаються, адже каліграфія вважається однією з форм мистецтва. Основу каліграфії складають ієрогліфи (*учні розглядають ілюстрації*).

Кожен ієрогліф означає не просту літеру алфавіту, а слово чи цілу оповідь. Наприклад, щоб прочитати газету, потрібно знати майже дві тисячі знаків, а взагалі їх більше десяти тисяч.

III. Опитування домашнього завдання.

Учитель.

- Пригадаємо домашнє завдання.

Учень.

- Нам було задано пригадати назви художніх творів мистецтва, в яких відображається самобутня культура Індії (*учні зачитують свої варіанти відповіді – м/ф «Золота антилопа», «Рікі-тікі-таві», казка Р. Кіплінга «Мауглі», поезії Р. Тагора «Гімн Індії», к/ф «Зіта і Гіта», «Бродяга», «Зневірена»*).

IV. Відомості про музику Китаю та Японії.

Учитель.

- Дивними для нас є мелодії, інструменти, пісні та танці Азії... Послухаємо повідомлення «пошукової групи» про музику Китаю та Японії.

Учень 1.

- Китайці та японці – це надзвичайно музичні люди. Вони грають на музичних інструментах, зроблених зі всього, що потрапляє їм до рук: каменю, шовку, бамбука, дерева, металу, шкіри, гарбуза і глини.

Учень 2.

- Королевою музичних інструментів завжди вважали цінь, на якій грали, торкаючись кінчиками пальців до струн. Цей інструмент нагадує українські цимбали (*ілюстрація інструменту цінь*)

Учень 3.

- Його сім струн символізували сім відомих китайцям планет. Вони вважали, що людина ніколи не повинна розлучатись з цінь, бо її звуки допомагають удосконалювати розум і спрямовувати свої бажання на добро.

Учень 4.

- Найстарішим із струнних щипкових інструментів є гучжен з родини настольних цимбалів (*ілюстрація*).

V. С. В. М.

1. Перегляд відео фрагмента «Гучжен під грою білого східного вітру».

Учитель.

- Послухайте як може звучати «Гучжен під грою білого східного вітру».

Аналіз прослуханого твору.

- Про що розповіла музика гучжену?
- Який її характер? (*відповіді учнів*)

Учитель.

- Головною традицією Китаю є вирощування чаю, якого існує дуже багато сортів. Особливості клімату і різноманітність ґрунтів створюють неповторний букет. Кожний сорт чаю унікальний, тому його назву прийнято писати з великої букви – як власне ім'я.

2. П. Чайковський балет «Лускунчик» китайський танець «Чай» (*аудіозапис*) - слухання, аналізування.

Учень1.

- Цей танець справляє зовсім інше враження ніж танець «Кава» із балету «Лускунчик» П.Чайковського, який ми слухали на минулому уроці – він живий, веселий і навіть комічний.

Учень2.

- Складається враження, що його виконавці ніби механічні ляльки, що весь час стрибають, кружляють та перевертаються. Їхні рухи різкі, гострі.

Учитель.

- Так, вірно. Для того, щоб отримати комічний, ляльковий ефект, композитор П. Чайковський зумисно зіставляє контрастні регістри і тембри. А ось народні китайські мелодії відрізняються гнучкістю, виразністю, їх інтонації то стримано суворі, то розгорнуті, широкі. Вони нагадують візерунки східного орнаменту.

VI. Спів із нот.

Учитель.

- Споглядаючи плинність природних стихій, китайські музиканти створили свій особливий лад, який називається пентатоніка. Він характерний і для багатьох інших східних народів – японців, корейців, тощо.

Учень (*зачитує визначення пентатоніки з мультимедійної дошки*).

- Пентатоніка – п'ятиступенний лад. Щоб зробити пентатоніку зі звичайного семиступеневого звукоряду, потрібно забрати два звуки, четверту та сьому ноти – фа і сі.

Учитель.

- Так, вірно... Залишаться до, ре, мі, соль, ля. Це і є пентатоніка. Заспівайте її! (*учні виконують завдання – спів релятивом за ручними знаками*).

VII. Слухання . Н. Гольденберг «Етюд на чорних клавішах» – ознайомлення.

Учитель.

- Уявіть себе китайськими музикантами...Ми гратимемо на китайській флейті, яка дуже схожа на європейську (*показ зображень китайської та європейської флейт*). Її навіть тримають так само.
- Послухайте цікаву східну мелодію (*гра вчителя на фортепіано – «Етюд на чорних клавішах»*) та зімітуйте гру на китайській флейті.

VIII. Ритмічна вправа. Слухання музики.

Учитель.

- Китайська музика, як і китайська культура, надзвичайно важлива для всієї Азії, культура Стародавньої Греції для народів Європи. Наприклад, китайське мистецтво було зразком для Японії. Це й не дивно, адже основу японської писемності складають ієрогліфи, запозичені в китайців і пристосовані до особливостей японської мови. На японську культуру вплинула також традиційна китайська музика. Так само, як і в Китаї, в Японії стали традиційними ансамблі барабанів різних розмірів – від маленьких до велетенських (*показ ілюстрацій барабанів*).

Ми теж можемо заграти на уявних барабанах, стукаючи вказівними пальцями по парті. Відстукайте ритмічний рисунок (*учні виконують вправу*). А тепер відстукайте цей ритмічний рисунок під звучання справжніх японських барабанів (*аудіозапис – учні виконують ритмічний рисунок*).

IX. Показ пісні «Вишня».

Учитель.

- Японська музика дуже своєрідна, так само, як і мова цього народу. Щоб дізнатися, про що йдеться в японських піснях, послухаємо японську пісню українською мовою.
♪ Японська народна пісня «Вишня» - ознайомлення, аналізування, розучування.

Учень 1.

- Характер музики створює образ чогось ніжного, дорого людині.

Учень 2.

- «Вишня», про яку співають у пісні, є деревом – символом Японії. Йому приділяють особливу увагу, оскільки японці з особливим трепетом чекають весняного цвітіння сакури – японської вишні. У ці дні вони милуються ніжними рожевими квітами (*показ ілюстрації квітучої сакури*).

Учитель.

- Спробуємо вивчити японську пісню «Вишня» та заспівати її рідній українській вишеньці.
Розучуючи мелодію, слідкуйте за звуковим орнаментом нот. Складні місця проспівайте окремо в повільнішому темпі (*учні виконують завдання вчителя*).

X. Узагальнення.

- Яка особливість музики Китаю та Японії?
- Назвіть народні китайські інструменти.
- Від кого успадкувала культурні традиції Японія?

XI. Підсумки й оцінки.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомилися з національними особливостями мистецтва країн Далекого Сходу: дізналися багато цікавого про величні пам'ятники архітектури – Велику китайську стіну та пагоди; про незвичну музику Китаю і Японії; після перегляду та аналізування відео фрагменту «Гучжен під грою білого східного вітру», були вражені різноманітністю і звучанням китайських народних музичних інструментів; згадали про чай як головну традицію Китаю та паралельно

ознайомилися із китайським танцем «Чай» (балет «Лускунчик» П. Чайковського); співаючи з нот, зустрілися з новим музичним ладом – пентатонікою; слухаючи східну мелодію («Етюд на чорних клавішах» Н. Гольденберга), імітували гру на китайській флейті та виконували ритмічну вправу під звучання справжніх японських барабанів (*аудіозапис*), слухали, аналізували та розучували японську народну пісню «Вишня». Ви молодці. Отже, оцінки такі... (*вчитель обґрунтовує оцінки учнів індивідуально*).

ХІІ. Домашнє завдання.

Придумайте власний текст до мелодії японської народної пісні «Вишня», проспівайте його, враховуючи ладові особливості пісні.

ХІІІ. Вихід.

Під звучання японської народної пісні «Вишня» учні виходять із класу.

УРОК 25 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) СКУЛЬПТУРА, ПРОПОРЦІЇ. НІЖНІСТЬ (ЛІПЛЕННЯ ДВОФІГУРНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «СЛОН І СЛОНЕНЯ», «ЖИРАФА І ЖИРАФЕНЯ» І Т.Д.)

Мета:

Навчальна: пригадати з учнями, що таке мистецтво «скульптури», її види, матеріали з якого виготовляють скульптуру, удосконалювати навички роботи з пластиліном, уміння визначати форму і пластику окремих складових частин будови тварин і відтворювати їхні образи в ліпленні, поглиблювати поняття про пластичність, виразність виліпленої фігури тварин.

Розвивальна: розвивати уміння спостерігати і зіставляти об'єкти, виявляти емоційний стан, характер і пропорції у скульптурі.

Виховна: виховувати естетичні смаки.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації скульптур тварин.

Музичний ряд: пісні із дитячих мультфільмів про тварин.

Літературний ряд: Маяковський В. «Что не страница, - то слон, то львица».

Матеріали та інструменти: пластилін, дощечки, стеки.

Методи і засоби роботи: спостереження, інформаційно-рецептивний, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Скульптура – вид образотворчого мистецтва, твори якого мають об'ємну форму.

Пропорція – співвідношення частин цілого між собою.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

Привітання та підготовка матеріалів до уроку.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Розпочнемо нашу роботу із загадки. Уявіть...

Ось ти бачиш на картині:

Вовк з вовчицею сидить.

Лев – цар звірів – у саванні

З левенятами лежить.

Бачиш іншого ти звіра,

Що зовсім нам є незвичним.

Як назвати жанр робіт цих?

Жанр цей... (*аніمالістичний*)

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми ознайомимося із світом тварин. Повторимо особливості будови тіла тварин.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

У своїх роботах анімалісти намагаються передати не тільки красу й досконалість тіла тварин, а й особливості їх характеру. Спостережливість допомагає скульпторам відтворити пропорційну будову та рух тварин. Ліпити чи малювати тварин – нелегка справа, адже вони ніколи не позують вам. Тварини завжди рухаються. Тільки спостережливість, гострий погляд та увага можуть допомогти скульптору чи художнику створити роботу анімалістичного жанру.

Відомий російський художник-анімаліст Василь Васильович Ватагін усе своє життя присвятив спостереженню за тваринами. На своїх картинах він не просто зображував тварин, а й передавав їхні характерні особливості: гострий погляд орла, стрімкоголовий страус, нашоршені вуха диких кішок... Ватагін не лише малював тварин, а й створював їхні скульптури, що сьогодні прикрашають парки, фонтани, сквери.

2. Перегляд відеоряду з характеристикою вчителя.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

1. Вибір тварин для скульптурної композиції.
2. Виявлення характерних рис обраних тварин.
3. Визначення пропорцій тварин (дорослої та маляти).
4. Створення характерів образів.
5. Формування композиції на підставці.
6. Самостійна робота учнів під музичний супровід.

Как живые в нашей книжке
Слон, слониха и слонишки.
Двух- и трехэтажный рост,
С блюдо уха оба,
Впереди на морде хвост
Под названьем «хобот».
Сколько им еды, питья,
Сколько платья снашивать!
Даже ихнее дитя
Ростом с папу нашего.

Вы разве не знаете папу –
Большого, рыжего льва?
У него тяжелые лапы
И косматая голова.
Он громко кричит – басом,
И слышно его далеко.
Он ест за обедом мясо,
А мы сосем молоко.
Жираф – длинна шейка – ему ни как
Для шеи не выбрать воротника.
Жырафке лутше: жырафу-мать
Есть жырафенку за что обнимать.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

Кожного дня і кожну хвилину

Оберігайте всяку тварину.

Тільки добра їм потрібно бажати

І намагатися не ображати.

З вдячністю працю тварин зустрічайте!

Кожна хай зустріч несе відкриття:

Ціннішого в світі нема, ніж життя!

VII. Підсумок уроку.

Аналіз та оцінювання робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Прикрасіть свою кімнату скульптурним зображенням «Ніжність».

П-26.

УРОК 26 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) САМОБУТНЯ КУЛЬТУРА АФРИКАНСЬКОГО КОНТИНЕНТУ

Мета:

- 1) навчальна – формувати уявлення про самобутню культуру африканського континенту;
- 2) виховна – виховувати здатність сприймати, інтерпретувати, оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки;
- 3) розвиваюча – сприяти збагаченню емоційно-чуттєвої сфери, розвитку саморегуляції художньої діяльності, тренувати увагу, пам'ять, слух, зв'язне мовлення та почуття ритму.

Тип уроку: поглиблення теми.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійна дошка, мапа; аудіозаписи –

В. Шаїнський «Чунга-чанга», П. Мергенер альбом «Вдихнемо Африку» «Голоси», японська народна пісня «Вишня», О. Рибніков «Пісенька Червоної шапочки», Дж. Гершвін «Колискова Клари», звучання африканських барабанів, ілюстрації із зображенням африканського континенту, народних костюмів, творів народного декоративно-прикладного мистецтва, африканських народних музичних інструментів, зокрема барабанів, фрагмент документального фільму про африканські традиції; нотний текст пісень «Пісенька Червоної шапочки» (приспів), «Колискова Клари», «Чунга-Чанга», дитячі шумові музичні інструменти.

Методи і засоби роботи: спостереження, пояснювально-ілюстративний, порівняльний аналіз, дослідницький, сприймання мистецького твору та стимулювання виконавської діяльності.

Види діяльності учнів на уроці: участь у бесіді, слухання, аналізування, імпровізація, виконання музичних творів.

Терміни й поняття: шумові ансамблі, африканські ударні інструменти, там-тами.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга» (аудіозапис)
2. Музичне вітання.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Вступ. Повідомлення «пошукової групи» про Африку.
5. П. Мергенер. Альбом «Вдихнемо Африку» «Голоси» - слухання, аналізування.
6. Відомості про африканські традиції – перегляд фрагменту документального фільму, аналізування.
7. Опитування домашнього завдання (аудіозапис японської народної пісні «Вишня»).
8. Виконання музики:
 - 1) О. Рибніков «Пісенька Червоної шапочки» - слухання, спів з нот;

- 2) Дж. Гершвін «Колискова Клари» - слухання, розучування.
9. Африканські барабани (*аудіозапис*) – слухання, розповідь.
10. Ритмічна імпровізація.
11. В. Шаїнський «Чунга-чанга» - караоке пісні.
12. Підсумки й оцінювання.
13. Домашнє завдання. Складіть сценарій свята африканських аборигенів на тему «Перед полюванням».
14. Вихід під звучання аудіо запису пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга».

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга» (аудіозапис) учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель.

- Любі діти, чи впізнали ви мелодію, під яку щойно зайшли до класу?

Учні.

- Так, це відома всім дітям пісня композитора В. Шаїнського із одноіменного м/ф «Чунга-чанга».

Учитель.

- Молодці. Мене приємно вражає ваш інтелект. Маю надію на плідне спілкування, яке допоможе нам всім трішки ближче познайомитися з самобутньою культурою африканського континенту, оскільки наш мистецький корабель вирушає сьогодні до Африки (*учитель показує на мапі африканський континент*).

III. Вступ. Повідомлення «пошукової групи» про Африку.

Учень 1.

- В Африці живе багато маленьких народів, існує понад дві тисячі місцевих мов. Народи Африки вірили, що всі тварини, рослини та природні стихії можуть або допомагати, або шкодити людям. Тому в своїх піснях, танцях і обрядах вони здавна прагнули вплинути на них, привернути до себе, підкорити силою слова та музики.

Учень 2.

- Африканці заклинали стихії за допомогою мови жестів і танців, співів і звучання інструментів. Мисливці імітували звички звірів, а землероби створювали музично-пластичні картини руху хмарок, розкатів грому та потоків води; так вони намагалися «викликати» сприятливі для сівби погодні умови.

Учитель.

- Молодці. Дякуємо за цікаву інформацію. З найдавніших часів музика посідає важливе місце в житті народів Чорної Африки: вона звучить під час релігійних обрядів, ритуалів, свят та побутових справ. Африканська музика – це перш за все спів, в якому зазвичай чергуються сольні та хорові партії. Соліст виконує фразу, а хор йому відповідає.

Сучасний композитор Петер Мергенер вивчив особливості африканської музики і створив цикл музичних композицій під назвою «Вдихнемо Африку». Вдихнімо Африку! Для цього потрібно забути про все і насолоджуватись музикою. Послухайте твір з альбому «Вдихнемо Африку», який має назву «Голоси».

IV. Слухання. П. Мергенер. Альбом «Вдихнемо Африку» «Голоси».

Аналіз прослуханого твору.

- Які голоси звучали?
- Які ознаки африканської музики ви почули у творі?
- Які ознаки сучасної музики ви почули у творі? *(відповіді учнів)*

V. Відомості про африканські традиції.

Перегляд фрагменту документального фільму.

Учитель.

- «Спочатку Творець створив барабанщика, мисливця і коваля...» - так говорить народна легенда одного із африканських племен. Барабанщик є дуже важливою персоною на африканському континенті, адже саме ритми складають основу африканської музики. Для манери співу африканців характерні сила і напруженість звучання, хрипливатий тембр, використання дуже високих чи дуже низьких звуків. Перегляньте фрагмент обряду африканського племені. Зверніть увагу на одяг, грим і рухи виконавців. Який музичний супровід обряду? *(учні уважно переглядають фрагмент документального фільму та аналізують побачене).*

Учень 1.

- Це неймовірна музика! Вона не тільки цікава, а й важка для виконання.

Учень 2.

- Музичні ритми народів Африки дуже складні: в ансамблі ударних інструментів можуть звучати одночасно різні ритми, створюючи складний ритмічний візерунок.

Учитель.

- Так! В африканській музиці є щось чаруюче... Африканські музичні звукоряди не такі як європейські, вони не вкладаються в мажорний або мінорний лад. На минулому уроці ми ознайомилися з цікавим музичним п'ятиступенним ладом країн Далекого Сходу. Як він називається?

Учень.

- Цей лад має назву пентатоніка.

Учитель.

- Вірно. Давайте пригадаємо домашнє завдання.

Учень.

- Нам було задано придумати власний текст до мелодії японської народної пісні «Вишня» та проспівати його, враховуючи ладові особливості пісні.

Учитель.

- Перше ніж відповідати, пригадаємо особливості звучання пентатоніки та мелодію японської народної пісні «Вишня».

♪ **Японська народна пісня «Вишня»** *(аудіозапис, слухання).*

VI. Опитування домашнього завдання *(вчитель та учні класу визначають кращий варіант відповіді).*

Учитель.

- Молодці, дякую за цікаві відповіді. Я хочу пригадати разом з вами прекрасну «Пісеньку Червоної шапочки» про Африку, приспів якої допоможе всім нам гарно розспіватися.

VII. Виконання музики.

♪ 1. О. Рибніков «Пісенька Червоної шапочки» перший куплет та приспів *(аудіозапис)* – слухання, спів з нот приспіву.

Учитель.

- Добре. Ми гарно розспівалися, хоч і були в мелодії не прості стрибки, аж на ч.8 вгору. А чи знаєте ви, що в африканській музиці точна висота звука не має ніякого значення? Він (звук) може вільно сковзатися всередині музичної фрази. Послухаємо ще раз «Колискову Клари» - розучимо її та заспіваємо.

♪ 2. Дж. Гершвін «Колискова Клари» - слухання, розучування пісні.

Учень.

- Дж. Гершвіну вдалося поєднати африканські ритми та колисковий настрій!

Учитель.

- Це фантастично! Ми заспіваємо цю пісню, але спершу виразно прочитайте її текст. При розучуванні мелодії зверніть увагу на кількість фраз, їх подібність і відмінність (*учні виконують завдання*).

Ви відчули, що ритм був доволі складним?

Учні (хором).

- Так.

Учитель.

- Дійсно, кращий спосіб отримати уяву про ритм африканської музики – це намагатися рівномірно відбивати ногою два удари, а руками одночасно робити три оплески (*вчитель показує це ритмічне двоголосся, а учні намагаються повторювати*). Таке завдання може здаватися складним, проте кожен африканець виконує його з надзвичайною легкістю. Слухаєш – і виникає враження, наче ти у глибоких джунглях, довкола безліч диких тварин, а на кожному кроці чуєш якусь небезпека. Ця музика передає всі настрої Африки.

VIII. ♪ Слухання. Африканські барабани (аудіозапис).

Розповідь про африканські барабани.

Учень 1.

- Оскільки африканська музика – це перш за все ритм, то перевагу серед музичних інструментів мають ударні, перш за все барабани (*ілюстрації*).

Учень 2.

- Існує декілька десятків основних типів барабанів і сотні їхніх різновидів. Їх розміри – від малесеньких брязкалец до величезних двохметрових вертикальних барабанів. Найвідоміший африканський інструмент – барабан там-там (*ілюстрація*).

Учитель.

- Існує багато барабанів з різною висотою звучання. Деякі барабани використовували парами. Один вважали чоловічим, він мав низьке звучання, а інший – жіночим. Існують ударні інструменти, створені з висушених гарбузів, шматочків сухого дерева. Послухайте, як вони звучать! (*аудіозапис – слухання*).

IX. Ритмічна імпровізація.

Учитель.

- Спробуйте поімпровізувати різні ритми на зразок африканських. Поділіться на три групи. Нехай кожна група вигадася собі ритмічний малюнок. Перша група гратиме на там-тамах, друга – на барабанчиках, а третя – на брязкальцях. Спочатку з ритмічним малюнком вступає одна група, потім з іншим ритмом приєднується друга, а пізніше – третя.

Виконайте африканські мотиви (*вчитель роздає дитячі шумові інструменти, учні виконують імпровізацію*).

X. Караоке. Пісня В. Шаїнського «Чунга-чанга».

Узагальнення:

- Які інструменти найчастіше використовують в африканській музиці?
- У чому полягає особливість африканської музики?
- Що Дж. Гершвін за основу «Коліскової Клари»?

XI. Підсумки й оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми ознайомилися із самобутньою культурою африканського континенту: слухали та аналізували п'єсу «Голоси» із альбому «Вдихнемо Африку» композитора П. Мергенера; дякуючи повідомленню «пошукової групи», поповнили свої знання про культуру Африки; після перегляду та обговорення фрагменту документального фільму здобули цікаві відомості про африканські традиції; слухали пісню О. Рибнікова «Пісенька Червоної шапочки» та інтонували з нот приспів; слухали, аналізували та розучували «Колискову Клари» Дж. Гершвіна; після розповіді та слухання аудіо запису звучання африканських барабанів виконували ритмічну імпровізацію на дитячих шумових інструментах; в кінці уроку отримали велике задоволення від караоке пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга», отже, оцінки такі...
(учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів).

XII. Домашнє завдання.

Складіть сценарій свята африканських аборигенів на тему «Перед полюванням».

XIII. Вихід.

Під звучання аудіо запису пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга» учні виходять із класу.

П 26 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ДИЗАЙН. ОРІГАМІ. ГІЛКА КВІТУЧОЇ САКУРИ

Мета:

Навчальна: ознайомити учнів із поняттям «дизайн», «орігамі», розширити поняття про традиційне японське мистецтво, здійснити заочну мандрівку до Японії, малювати пензликом гілочку квітучої сакури, пагоду, священну гору Фудзіяму.

Розвивальна: розвивати дитячу творчість.

Виховна: виховувати повагу до різних культур.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: глобус, ілюстрації японських пагод, гілки сакури.

Музичний ряд: японські мелодії.

Матеріали та інструменти: фарби.

Методи і засоби роботи: демонстрація, розповідь, репродуктивний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Дизайн – художнє конструювання зручних і красивих предметів на наукових і естетичних даних.

Орігамі – японське мистецтво складання моделей із паперу.

Інтер'єр – це внутрішнє оформлення кімнати, будинку.

Хід уроку

Урок

I. Організаційний момент.

В клас спокійно я зайду,

Глобуса поставлю.

Білий аркуш покладу,

Малювати розпочну.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми продовжуємо нашу подорож країнами і континентами, і рухаємося на Схід у країні Сонця – Японію. Познайомимося з традиційним японським мистецтвом «орігамі»,

навчимося створювати «японського журавлика» в цій техніці, вивчимо поняття дизайну та намалюємо гілочку квітучої сакури.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Японія – загадкова країна, у якій поєднуються несумісні речі: «кам'яні джунглі», міста-мегаполіси та священне, містичне ставлення до природи. Японія першою зустрічає сонце, тому її і називають країною Сонця. Її прапор – біле полотно із великим червоним сонцем. Японія розташована на 3900 островках, найбільші з них Сікоку, Кюсю, Хоккайдо, Хонсю. Рослинність на островах пишна, є гори вулканічного походження та стрімкі ріки. Гора Фудзіяма стала символом Японії. Хоч один раз за життя японець має піднятися схилами цієї священної гори.

Мандруючи вулицями Токію, – столиці Японії – можна дізнатися про світ контрастів у цій країні: буддійські та синтоїстські храми – пагоди, церемонія опадання квіток сакури, мистецтво ікебани – створення квіткових композицій, традиційні японські мініатюри, мистецтво нецке – фігурки японських божеств, оригамі – створення паперових фігурок та поезії хайку.

Живучи в єдності з природою та відчуваючи відокремленість від материка, японці обрали своєю релігією синтоїзм, заснований на глибокій повазі до природи та її сил. Мистецтво «орігамі» виникло саме під впливом цієї релігії – паперові фігурки синтоїстських божеств прикрашали святилища. Першою виготовленою фігуркою, за легендою, була жаба. Навіть самураї носили фігурки оригамі на поясі як оберіг, вважали, що вони приносять перемогу у двобої. Традиційним японським костюмом є кімоно – просторий халат з довгими рукавами, підперезаний широким поясом.

Слово «орігамі» означає «складений папір». Це мистецтво зародилося в Японії у VIII столітті і протягом кількох століть розвивалося лише тут. У другій половині XIX століття оригамі перейшло кордони Японії і розповсюдилось по всьому світу завдяки зусиллям всесвітньовідомого майстра Акіри Йошизави, який винайшов єдину універсальну систему знаків, за допомогою яких можна записувати схему складання будь-якої фігурки.

Особливим та різноманітним не тільки за формою, а й за змістом японський живопис: це настінні розписи, сувої, картини-ширми, віяла, паперові змії. Вони можуть виконувати самостійну роль та слугувати прикрасою для інтер'єру. Інтер'єр – це внутрішнє оформлення кімнати, будинку. Над створенням інтер'єру працюють художники-дизайнери. Адже дизайн – це художнє конструювання зручних і красивих предметів на наукових і естетичних даних. Японські мистецтва оригамі і ікебана чудово прикрашають і наші оселі.

Фізхвилинка.

IV. Практична робота.

1. Вибір формату композиції.
2. Промальовка лінії горизонту.
3. Зображення гори на дальньому плані.
4. Малювання пагоди (храму) на середньому плані.
5. Зображення розквітлої гілки сакури на передньому плані.
6. Зображення японців у національному одязі (за вибором).
7. Робота в кольорі.
 - в техніці «по-мокрому» дальній план
 - в техніці «по-сухому» середній і передній план.

2. Самостійна робота учнів під музичний супровід.

3. Легенда про сакуру.

Жив колись у японському селищі старий чоловік. Він і сам не пам'ятав, скільки йому виповнилося років. У його саду росла вишня і цвіла на весні, як і решта дерев. Чоловік постарів і давно пережив своїх дітей. Єдине і найдорожче, що залишалося у нього у цьому світі, – вишневе дерево. Коли дерево розцвітало, йому здавалося, що вся його родина збиралася разом. Але колись... у літку наступного року вишня почала засихати і померла. Від горя старий захворів. Добрі сусіди посадили в його саду молоде вишневе деревце, але серце старого було сповнене болем, тому що він любив старе дерево. Якось уранці він прийшов у сад, поклонився сухому стовбуру і сказав: «Благаю тебе, виконай моє прохання, почни розцвітати знову. Для цього візьми моє життя, а замість тебе помру я». Так сказав старий, ліг на ковдру під дерево і помер. Його душа вселилася в дерево. Воно розквітло в цей самий час. І сталося це на шістнадцятий день за місячним календарем, в пору сильних холодів, коли інші дерева тільки чекають на весну.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

Вікторина «Що я знаю про Японію»

- Як називається мистецтво складання паперових фігурок?(*Орігамі*)
- В якій країні створена орігамна абетка?(*Японія*)
- Основний матеріал, що використовується для виготовлення виробів в стилі орігамі.(*Папір*)
- Столиця Японії.(*Токіо*)
- Священна гора Японії.(*Фудзіяма*)
- Основна фігура, з якої виготовляють вироби в стилі орігамі.(*Квадрат*)
- Як називається японська декоративна вишня?(*Сакура*).

VI. Підсумок уроку.

Аналіз та оцінювання робіт.

VII. Домашнє завдання.

Навчіться складати нові фігурки в техніці орігамі.

II-27.

УРОК 27(МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) УРОК-КОНЦЕРТ «КРАЇНАМИ І КОНТИНЕНТАМИ»

Мета:

Навчальна: узагальнити вивчений матеріал про національні особливості мистецтва різних народів світу, підвести підсумок вивченої теми.

Розвиваюча: формувати уявлення учнів про взаємовпливи, взаємопроникнення українського народного і професійного мистецтва – використання автентичних національних мелодій у творах різних митців.

Виховна: виховувати шанобливе ставлення до культур різних народів світу.

Тип уроку: узагальнення.

Обладнання: тестові завдання до гри-подорожі «Країнами і континентами», стенд з вивченими термінами до словесної гри «Перекладач», тексти пісень – «Пастух», «Курчатка», «О, мій милий Августін», «Санта Лючія», «Чунга-чанга» (на мультимедійній дошці) до музичної гри «Згадай мелодію»; аудіо запис фрагментів музичних творів до вікторини «Впізнай мелодію»: В. Косенко. Гавот сі-мінор, А. Вівальді. Концерт для мандоліни з оркестром, австрійська народна пісня «О, Мій милий Августін», Л. Бетховен. Лендлер, Ж. Оффенбах «Паризький балет», галоп, Дж. Гершвін «Колискова Клари», японська народна пісня «Вишня», Ж. Бізе. Опера «Кармен», Хабанера, Й. Бах. «Французька сюїта», Жига, Е. Григ «Пісня Сольвейг», К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок», П. Чайковський «Лускунчик», Кава.

Методи і засоби роботи: тестове опитування, вербальний, метод колоквиуму, узагальнення.

Види діяльності учнів на уроці: гра-подорож, словесна гра, слухання та визначення музики, художнє виконання пісень (караоке).

Терміни і поняття: концерт, сюїта, серенада, баркарола, лендлер, кастаньети, жига, кек-уок, халлінг, уд, саргана, пентатоніка, там-там.

Структура уроку:

1. Вхід під аудіо запис пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга»
2. Музичне вітання.
3. Мотивація навчальної діяльності.
4. Гра-подорож «Країнами і континентами» - тестове опитування.
5. Словесна гра «Перекладач» - усний «переклад» вивчених термінів
6. Музична вікторина «Впізнай мелодію» - аудіо записи фрагментів музичних творів, що вивчалися по темі «Подорожі країнами і континентами».
7. Музична гра «Згадай пісню» - конкурсне художнє виконання вивчених пісень.
8. Підсумок та оцінювання.
9. Д/з. Скласти маршрут туристичної подорожі по визначних мистецьких містах світу.
10. Вихід під звучання аудіо запису пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга».

Хід уроку:

I. Орг момент.

1. Під звучання пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга» (аудіозапис) учні заходять до класу.

2. Музичне вітання.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель.

Я с музыкой встречаюсь с детства,

Соединилась с ней судьбой,

И в школе музыки уроки

Околдвали навсегда.

- Діти, сьогодні наш урок є підсумковим уроком теми, тому ми його проведемо як урок-концерт. Давайте разом пригадаємо загальне тему.

Учні (хором).

- «Подорожі країнами і континентами».

Учитель.

- Дякую. А хто може пояснити значення терміну «концерт»?

Учень.

- «Концерт» - слово італійське, а означає воно «змагання».

Учитель:

- Так, вірно. Отже сьогодні ми помандруємо країнами та континентами, підсумуємо в процесі творчого змагання в наші знання про національні особливості мистецтва різних народів світу.

III. Гра-подорож «Країнами і континентами» (учні виконують письмове тестове опитування).

1. Яка країна не входить до складу країн Європи?

- а) Японія;
- б) Україна;
- в) Ірак.

2. Як називається релігійна книга християн?

- а) Коран;
- б) Біблія;
- в) Тора.

3. Назвіть російський музичний інструмент.

- а) скрипка;
- б) домра;
- в) зурна.

4. Чим відрізняється український національний костюм?

- а) однотонністю;
- б) він закриває все тіло;
- в) головний убір – вінок.

5. Який напій дав назку твору П. Чайковського?

- а) кава;
- б) лимонад;
- в) чай.

Відповіді на тест: 1) а,в; 2) б; 3) б; 4) в; 5) а,в.

IV. Словесна гра «Перекладач».

Учитель умовно ділить учнів класу на дві ланки, які по-черзі намагаються якомога точніше зробити усний переклад вивчених термінів, написаних на стенді. Перемагає та ланка, яка відповідає остання.

Терміни:

1. Сюїта – послідовність.
2. Серенада – пісня на відкритому повітрі;
3. Баркарола – пісня човняра;
4. Лендлер – тридольний німецький і австрійський танець, попередник вальсу;
5. Кастаньєти – своєрідний ударний музичний інструмент, що виник в Іспанії;
6. Жига – танець англійських матросів;
7. Кек-уок – популярний американський танець (з англ. «хода з пирогом»);
8. Халлінг – норвезький народний танець, що виконують чоловіки;
9. Уд – ведучий музичний інструмент арабів;
10. Саргама – індійський звукоряд;
11. Пентатоніка – п'ятиступенний лад;
12. Там-там – барабан, найвідоміший серед музичних інструментів Африки.

Учитель.

- Дякую, діти! Мені приємно, що ви в процесі віртуальної подорожі пригадали багато термінів і понять, які вивчалися на минулих уроках. Думаю, ви погодитесь зі мною, що музична мова є інтернаціональною, вона зрозуміла всім без перекладу.

Таж, послухайте уривки музичних творів, визначте їх назву, автора та належність до певної країни. На карті з'являтимуться прапори тих держав, куди приведе нас музика.

V. Музична вікторина «Впізнай мелодію» (теми звучать у аудіозапису):

1. В. Косенко. Гавот сі-мінор,
2. А. Вівальді. Концерт для мандоліни з оркестром,
3. Австрійська народна пісня «О, Мій милий Августін»,
4. Л. Бетховен. Лендлер,
5. Ж. Оффенбах «Паризький балет», галоп,
6. Дж. Гершвін «Колискова Клари»,
7. Японська народна пісня «Вишня»,
8. Ж. Бізе. Опера «Кармен», Хабанера,
9. Й. Бах. «Французька сюїта», Жига,
10. Е. Григ «Пісня Сольвейг»,
11. К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок»,
12. П. Чайковський «Лускунчик», Кава.

VI. Музична гра «Згадай пісню» (конкурс-караоке) – учні класу діляться по три-чотири особи на групи, кожна група отримує індивідуальні завдання – цитату із тексту пісні, що вивчалися на попередніх уроках з теми: «Подорож країнами і континентами».

Учитель.

- Уважно прочитай те цитату із пісні (текст пісні висвітлюється на мультимедійній дошці). Пригадайте як вона звучить (особливості мелодії, ритму, характеру, музичної форми). Намагайтеся якомога точніше проінформувати знайому вам пісню, передайте її художній образ:

- 1) «Пастух» - французька народна пісня,
- 2) «Курчатка» М. Гусейнлі,
- 3) «О, мій милий Августін» - австрійська народна пісня,
- 4) «Санта Лючія» - італійська народна пісня,
- 5) «Чунга-чанга» В. Шаїнського.

VII. Підсумок та оцінювання.

Учитель.

- Любі діти, різноманітні форми нашого підсумкового уроку-концерту показали, що ви гарно засвоїли матеріал теми «Подорожі країнами та континентами», узагальнили поняття про національні, особливості мистецтв різних народів світу, формували уявлення про використання автентичних національних мелодій у творах різних митців; виховували толерантне ставлення до культури інших країн та континентів.

Отже, оцінки такі... (учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів).

VIII. Д/з. Скласти маршрут туристичної подорожі по визначних мистецьких містах світу.

Учитель.

- Діти, я вам щиро дякую за плідну співпрацю на уроці. До нових зустрічей!

Музикою руки заціловані,
Розтривожена оркестрами душа,
З Лисенком і з Бахом, і з Бетховеном
Диригент у мандри вируша.
Помах рук – і мариво здійснюється,
Помах рук – і стогне буревій,
Помах рук – і серце колихається
У колисці щастя і надій.
(Олесь Доріченко)

IX. Вихід. Під звучання аудіо запису пісні В. Шаїнського «Чунга-чанга» учні виходять із класу.

УРОК 27(ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО)

УРОК-ПІДСУМОК УЯВНОЇ ПОДОРОЖІ. ОЗНАЙОМЛЕННЯ

З НАЦІОНАЛЬНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ СВІТОВОГО ДИТЯЧОГО МАЛЯРСТВА

Мета:

Навчальна: узагальнити вивчений матеріал, підвести підсумок вивченої теми, вчити орієнтуватися по карті, ознайомити з творчістю дітей інших країн та визначними країнами світу.

Розвивальна: розвивати цікавість учнів до вивчення різних культур.

Виховна: виховувати почуття гордості за свій народ, що є частиною великої єдиної європейської сім'ї.

Тип уроку: узагальнення.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: політична карта світу, відеоряд художніх робіт дітей різних країн, набір прапорців.

Музичний ряд: народні мелодії різних країн.

Методи і засоби роботи: сприйняття та аналіз художніх творів.

Види діяльності учнів: гра-подорож.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

Дзвоник пролунав веселий,
Дружно всіх він кличе в клас.
Цікаву подорож сьогодні
Пропоную я для вас.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми помандруємо країнами та континентами, підсумуємо вивчений матеріал, ознайомимося з визначними музеями та творчістю дітей різних країн.

III. Гра-подорож «Країнами і континентами».

- Для сьогоднішньої подорожі нам потрібно обрати транспортний засіб. (Потяг, автобус, літак, пароплав, велосипед).

- А тепер оберемо країну з тих, що ми вивчали. Давайте позначимо її прапорцем на політичній карті світу. Розкажіть, що вам запам'яталося про цю країну, її побут, культуру (Відповіді учнів).

- Тепер мандруємо до наступної країни...

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Вивчати історію кожної країни, її культуру нам допомагають музеї. Першим музеєм в світі став Британський музей у Лондоні, його урочисто відкрили в 1759р. Англійські мандрівники-мореплавці зібрали унікальні колекції етнографічних предметів народів Африки, Азії, Америки та Океанії. В музеї зберігаються найрідкісніші рукописні книги та згортки, багато з яких прикрашені малюнками і мініатюрами. Різноманітністю відрізняється колекція кераміки, монет і медалей.

А найвідомішим музеєм світу є Лувр, розташований в самому центрі Парижа, вздовж красивого берега Сени. Спочатку це була могутня кріпосна вежа, потім вона перетворилася в середньовічний замок, потім палац. Протягом багатьох століть у ньому жила королівська родина зі своїми придворними, працювали талановиті майстри та ремісники, що обслуговували королівський двір. З перших років історії Лувра тут зберігалися твори мистецтва. Наполеон Бонапарт мав намір зробити Лувр всесвітнім музеєм. Він вивозив із завойованих країн найбільші художні цінності і поповнював колекцію музею.

А от найбільшою картинною галереєю в світі є Ермітаж. Розташований в Санкт-Петербурзі. Відвідувач повинен пройти 22км, щоб оглянути 350 залів, в яких експонується 3млн. творів мистецтва. Для того, щоб оглянути всі експонати музею, затримуючись коло кожного не більше хвилини, треба затратити 11 років.

2. Перегляд та аналіз відеоряду дитячих робіт різних країн.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

Чайворд «Вежа»

1. Поєднання двох протилежних кольорів.
2. Індійський храм.
3. Німецький танець, попередник вальсу.
4. Столиця Італії.
5. Столиця Іспанії.
6. Художнє конструювання зручних і красивих предметів на наукових і естетичних даних
7. Мистецтво створення японських божеств.
8. Автор знаменитої паризької вежі.

Відповіді: 1.Контраст, 2.Тадж-Махал,
3.Лендлер, 4.Рим, 5.Мадрид, 6.Дизайн,
7.Нецке, 8.Ельфель.

VI. Підсумок уроку.

Молодці, ви добре засвоїли матеріал, багато цікавого дізналися про різні країни і зможете використати ці знання на уроках історії та географії в старших класах.

VII. Домашнє завдання.

Під час своїх подорожей та мандрівок вчіться спостерігати, обов'язково запам'ятовуйте найцікавіше та робіть замальовки..

ТЕМА-4: «ДЗВОНИ МИНУЛОГО, ШЛЯХИ МАЙБУТНЬОГО

П-28.

УРОК-28 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО)

СЛОВ'ЯНСЬКІ ОБРЯДИ ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ЄДНОСТІ ПРИРОДИ І ЛЮДИНИ У ВСЕСВІТІ

Мета:

1. **Навчальна:** формувати уявлення про розвиток музичного мистецтва в різні історичні епохи, стимулювати емоційно-цілісне і художньо-практичне ставлення учнів до тем і образів, пов'язаних з вітчизняною культурою;
2. **Виховна:** виховувати вміння сприймати, інтерпретувати та оцінювати музичні твори, висловлювати особистісне ставлення до них;
3. **Розвиваюча:** збагачувати емоційно-почуттєву сферу.

Тип уроку – урок введення в тему.

Обладнання: музичний центр, мультимедійну дошка, аудіо записи – мелодії дзвонів, Л. Дичко форт. цикл „Українські писанки”, укр. веснянка „Вийди, вийди, Іванку”; ілюстрації храмів, соборів, інтер'єрів приміщення церкви, дзвонів, таблиця до свята „Великдень”; ілюстрації писанок, поетична цитата К. Перелісної для виконання творчого завдання та декоративні писанки для гри „Битки”.

Види діяльності учнів на уроці: слухання, виконання музичних творів, участь у бесіді, вокальні імпровізації, інсценізація гри.

Терміни і поняття: варіації.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання аудіо запису української веснянки „Вийди, вийди, Іванку”.
2. Музичне вітання.
3. Оголошення загальної теми та теми уроку.
4. Мотивація навчальної діяльності.
5. Слухання: 1)Мелодія для дзвонів,
2) Л. Дичко, фортепіанний цикл „Українські писанки” – слухання, аналізування.
6. Творче завдання: створення пісеньки на запропонований поетичний текст та варіації цієї пісеньки.
7. Українська веснянка „Вийди, вийди, Іванку” – слухання, розучування.
8. Гра „Битки”.
9. Узагальнення.
10. Підсумки й оцінювання.
11. Д/з. Придумати власний варіант інсценізації пісні „Вийди, вийди, Іванку”.
12. Вихід під звучання аудіо запису української веснянки „Вийди, вийди, Іванку”.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання української веснянки „Вийди, вийди, Іванку” (*аудіозапис*) учні заходять до класу.
 2. Музичне вітання.
- II. Оголошення загальної теми та теми уроку.

Учитель

- Багряним усміхом калини
Коли ледь запалає світ,
До серця музика прилине
З далеких світанкових літ.

Любі діти, загальна тема наших наступних занять „Дзвони минулого, шляхи майбутнього”.

Вступ. Дзвонами минулого часто називають історію чи старовинне мистецтво. Якщо ми знаємо, як жили колись люди, як вони долали життєві труднощі, що відчували, і про що мріяли, то можемо використати це у своєму житті. Знання історії – це наша опора, як земля під ногами.

Старовинне мистецтво – опора для душі та серця. Знаючи минуле, можемо сміливо прокладати шляхи майбутнього.

III. Мотивація навчальної діяльності.

Учитель.

- Діти, як ви вважаєте, навіщо нам потрібні знання про старовинне мистецтво? (*відповіді учнів*)
- Так, ви маєте рацію. Адже справжнє мистецтво не має часу та простору, воно, як повітря, яким ми дихаємо. Зверніть увагу на цю величну споруду (*ілюстрація храму*).

Учень 1

- Зовні – це величний багатопверховий будинок. Але насправді подібні собори, костели, храми скидаються на кам’яні дзвони.

Учень 2

- Всередині них не має сходинок, що з’єднують поверхи, немає кімнат-кліток, що розрізають простір на маленькі шматочки.

Учень 3

- Під склепінням цих споруд – один величезний простір. Кожен такий храм – як гігантський дзвін.

Учитель

- Мистецтво дзвону – особливе і старовинне. Вслухаючись у дзвін соборів і храмів, ми можемо відрізнити дзвін урочистий і святковий від тривожного та печального. Так само різними є дзвони ранковий та вечірній. До кожного свята або події – свої дзвони. Музика дзвонів має темп, ритм, лад і динаміку, як і звичайні музичні твори. Але грати на дзвонах – досить складна справа (*ілюстрації дзвонів*).
-

IV. Слухання 1. Мелодії для дзвонів (*аудіозапис*)

Аналіз прослуханих творів

- Чим різняться прослухані мелодії?
- Якого розміру дзвони були задіяні в мелодіях? (*відповіді учнів*)

Учитель

- Так, молодці! А чи знаєте ви, на які християнські свята дзвонять у дзвони?

Учень 1.

- У святу неділю та на великі свята, наприклад, Різдво, на Великдень.

Учень 2.

- Великдень – це одне з найбільших християнських свят, яке відзначають навесні. Пов'язане воно з воскресінням Ісуса Христа, тому й має назву Великий День (або Великдень).

Учитель (показує ілюстрацію свята)

- Пасха – чудове свято. В усіх храмах лунають великодні дзвони. Один із символів Великодня – писанки. Пригадайте, що таке писанка.

Учень 1.

- Писанки – це розписані за допомогою розтопленого воску пташині яйця (показ ілюстрацій писанок на мультимедійній дошці)

Учень 2.

- Писанкарство – один із найдавніших видів українського декоративно-ужиткового мистецтва.

Учитель.

- Послухайте п'єсу з циклу сучасної композиторки Лесі Дичко „Українські писанки”. Цей фортепіанний цикл складається із сімох п'єс-мініатюр. Під час слухання „українських писанок” складається враження розмаїтості зображень і візерунків музичної писанки.

2. Л. Дичко. Фортепіанний цикл „Українські писанки” (фрагмент) – аудіозапис

Аналіз прослуханого твору.

- Як музика зобразила писанки? Охарактеризуйте її мелодію та фактуру.

Учень 1.

- Цей інструментальний твір для фортепіано вирізняється самобутньою мелодією.

Учень 2.

- Варіаційна форма „Українських писанок” Л. Дичко віддзеркалює різноманітним багатством візерунків-символів у музиці.

Учитель.

- Пригадаємо визначення музичних варіацій.

Учень 1.

- Варіації – музичний твір, в якому тема звучить декілька разів зі змінами характеру мелодії або супроводу.

Учитель.

- Прослухані нами варіації поліфонічні, тому що відбувається за рахунок переплетення її з іншими мелодіями та підголосками. Це і є поліфонія.

Учень.

- Отже, ми довели, що українські писанки також можуть „звучати!”

Учитель.

- Справді, це дійсно так! Молодці! Про Великдень і писанки склали багато пісень. Послухайте вірш Катерини Перелісної та створіть власну пісеньку.

Гарна писанка у мене –

Мабуть, кращої нема!

Мама тільки помагала,

Малювала ж я сама.

V. Творче завдання. 1. Створіть пісеньку на запропоновані слова. (учні виконують творче завдання)

Учитель.

- На основі створеної пісеньки можна зробити варіації. Потрібно повторювати її після виконання основної мелодії, але з видозмінами. Головне – слідкувати, щоб вона не втратила власного „обличчя”, щоб слухачі могли упізнати мелодію при кожному повторенні. Наприклад, у першій варіації можна змінити ритм (додати її

пунктирності), у другій придумати ритмічний супровід, у третій доповнити мелодичними підголосками.

2. Учні створюють варіації на власну мелодію „Гарна писанка”.

Учитель.

- Молодці! Ви гарно справились із завданням.

Колись на Великдень діти й дівчата водили хороводи, співали веснянки та гаївки і разом із парубками бавились в різні ігри. Щоправда, починали співати веснянки задовго до Великодня. Прослухайте веснянку „Вийди, вийди, Іванку”, а потім вивчіть і заспівайте її.

Українська веснянка „Вийди, вийди, Іванку” (аудіозапис) – слухання.

VI. Розучування пісні „Вийди, вийди, Іванку”.

Учитель.

- Виразно прочитайте текст 1-го куплету. При розучуванні мелодії зверніть увагу на кількість фраз, їх подібність і відмінність. *(учні виконують завдання)*

Учитель.

- Дякую. Після такої сумлінної праці пропоную вам ознайомитись з одним із великодніх звичаїв українців.

VII. Гра „Битки”. *(діти стають у коло, у кожного в руці писанка).*

Учитель *(обирає першого „битка”)*

- Два півники гарненькі

Писанки писали.

Дітям дарували

Ми всі граєм – 2 р.

З Великоднем вас вітаєм.

(дитина, на яку випала лічилка, стає в коло і, йдучи по колу, стукає по крашанці кожного з гравців. Той, у кого писанка не трісне, стає наступним „битком”, а в кого писанка тріснула – виходить із гри).

Дію супроводжують такими словами:

Учні *(читають хором уголос):*

Всі ми стали у кільце,

У кожного в руці яйце.

Ганні випало на славу

Розпочати цю забаву.

Ходить Битка кільцем

І постукує яйцем...

(слова дитини, у якої писанка залишилась цілою).

Міцніша писанка моя,

По коло йти беруся я!

VIII. Узагальнення.

Учитель *(після гри)*

– Діти, сьогодні ми говорили про мистецтво народних звичаїв – „найгучніших дзвонів минулого”. Добре, що в нас є такі дзвони, адже без знання минулого не може існувати майбутнього.

Питання:

- Які пісні співають весною?
- Яке призначення церковного дзвону?
- Що таке варіації?

IX. Підсумки та оцінювання:

Учитель.

- Любі учні, сьогодні на уроці ви творчо і захоплено працювали, виявили себе в різних видах музичної діяльності – слухали та аналізували мелодії дзвонів, пригадували християнські свята та звичаї; ознайомились з оригінальним інструментальним твором сучасного композитора Л. Дичко „Українські писанки” та пригадали варіаційну форму; брали участь у виконанні творчого завдання – придумували мелодію на запропонований поетичний текст та створювали до цієї мелодії варіації. Розучили українську веснянку „Вийди, вийди, Іванку” та великодню гру „Битки”. Отже, оцінки такі ... (*учитель індивідуально обґрунтовую оцінки учнів*).

X. Домашнє завдання.

Придумайте власний варіант інсценізації пісні „Вийди, вийди, Іванку”.

XI. Вихід.

Під звучання української веснянки „Вийди, вийди, Іванку” (*аудіозапис*) учні виходять із класу.

УРОК 28 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) ПИСАНКАРСТВО. ЗОБРАЖЕННЯ НА ПИСАНКАХ РІЗНИХ ПРАДАВНІХ ЗНАКІВ

Мета:

Навчальна: сформувати уявлення про писанкарство, як вид декоративно-прикладного мистецтва, ознайомити учнів із витоками писанкарства, із різновидами писанок за технікою виконання, за змістом, навчити послідовності виконання писанки, ознайомити з інструментами та матеріалами для писанкарства.

Розвивальна: розвивати графічні навички, вміння стилізувати природні елементи.

Виховна: виховувати повагу до народних традицій.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: писанки, учнівські роботи, таблиці.

Музичний ряд: великодні пісні.

Матеріали та інструменти: олівці, фарби.

Методи і засоби роботи: інформаційний, дослідницький, наочний, репродуктивний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Писанкарство – мистецтво розмальовування писанок.

Хід уроку:

I. Організаційний момент.

Привітання та підготовка матеріалів до уроку.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Українська писанка –

Як дитяча пісенька,

Як бабусина казка,

Як матусина ласка.

Сяду собі скраєчку

І розмалюю яечко:

Хрестик, зоря, віконце –

І стане воно, мов сонце.

Камінчук А.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Писанка – розписане мініатюрним орнаментом куряче яйце – з’явилося у час язичництва як атрибут культових народних обрядів, пов’язаних з пробудженням землі весною, початком сільськогосподарських робіт, появою перших дарів природи, готуванням

до збирання врожаю. Саме з цих весняних культових народних обрядів християни й запозичили роль яйця як життєдайної сили.

За способом виготовлення писанки поділяють на кілька видів.

Крашанки – яйця, пофарбовані одним кольором, без узорів. Найчастіше господині використовують природні барвники, наприклад, лушпиння цибулі (жовтий, оранжевий, червоний, коричневий кольори), ягоди чорниці або бузини, змішані з розчином жовтої фарби (зелений колір), відвар гречаної полови або сушених квітів блакитної мальви (синій колір). Рослинні барвники закріплюють галуном або розсолем квашеної капусти.

Писанки – на поверхню яйця розтопленим воском за допомогою писачка наносять орнамент. Роблять це поступово: від білого – до чорного чи темно-синього кольору. Використовуючи або природні. Або хімічні барвники.

Дряпанки (різьбянки) – на пофарбованій одним тоном поверхні яйця гострим предметом (голкою, шпилькою, лезом) видряпують узор.

Крапанки (галунки) – на пофарбоване яйце краплями воску наносять візерунок іншого кольору чи кольорів.

Мальованки – яйце розмальовують фарбами з допомогою пензлика (найчастіше це дерев'яні, декоративні писанки).

Символічні знаки-обереги писанкарства:

Рослинні:

- Квітка у вазоні, або дерево – символ життя.
- Дубовий листок – сила.
- Вишня – символ дівочої краси, причаровує любов і щастя.
- Гілка смереки – символ вічного життя.
- Виноград – братерство, вірна любов.
- Троянди – обличчя ненароджених дітей (їх зображали бездітні матері, щоб Бог послав дитину).
- Барвінок – символ життя.
- Яблуко – символ кохання.

Тваринні:

- Півник – символізує сонце, є початком дня, охоронець добра, традицій, житла.
- Олень – символ сонця, досконалості, щастя, сили, довголіття.
- Кінь – символізує тривалість, силу, працьовитість, віщуна віри.
- Рибка – символ здоров'я.
- Птах – символ вічності душі, посланець Бога, пробудження природи.
- Бджоли – символ, який впливав на роїння бджіл, душевна чистота.
- Вівця, коза – символ життя, господарювання.
- Зозуля – символ кохання.
- Павук – наполегливість, терплячість та художній промисел.

Послідовність виконання роботи.

Писанку можна писати на вареному яйці: пролежати певний час в одному положенні, вона з середини засохне і зберігатиметься роками. Пишуть писанку і на сирому яйці, а потім видувають середину, пробивши в шкаралупі маленькі отвори з протилежних боків.

Перед початком роботи потрібно підготувати всі необхідні інструменти і матеріали: писачок, віск, свічку. Фарби, розчини фарб (в окремих склянках), сушарку, серветки.

На знежирену розчином оцту (1:2 частини води) поверхню яйця наносять лінії основи. Для цього нагрівають писачок над полум'ям свічки і занурюють у віск. Відразу ж наносять візерунок. На початок лінії основи можна легенько позначити простим олівцем.

Спершу наносять візерунок, який має залишатися білим. Тоді занурюють яйце у розчин жовтої фарби. Послідовність кольорів визначають окремо у кожному випадку, але завжди керуються принципом «від найсвітлішого – до найтемнішого».

Потім яйце витягують, підсушують 10-15 хвилин, наносять візерунок, який має бути жовтим, і занурюють у розчин червоної фарби. Потримавши яйце 10-15 хвилин у червоній фарбі, його витягують і добре просушують на сушарці. Тоді наносять узор, який має бути червоним, і занурюють яйце в зелену фарбу. Далі яйце знову обов'язково просушують і наносять візерунок, який має бути зеленим. Насамкінець яйце занурюють у чорну фарбу. Тепер писанка готова, але вона чорна і неприваблива. Добре підсушивши писанку (не менше 10 хвилин), акуратно нагрівають її над полум'ям і витирають віск м'якою тканиною (байка, бавовна). Щоб не закоптити візерунок, яйце потрібно тримати не над свічкою, а трохи збоку.

Нарешті робота завершена. Тож котися, писанко, і світ людям на добро, на щастя, на долю!

Фізхвилинка.

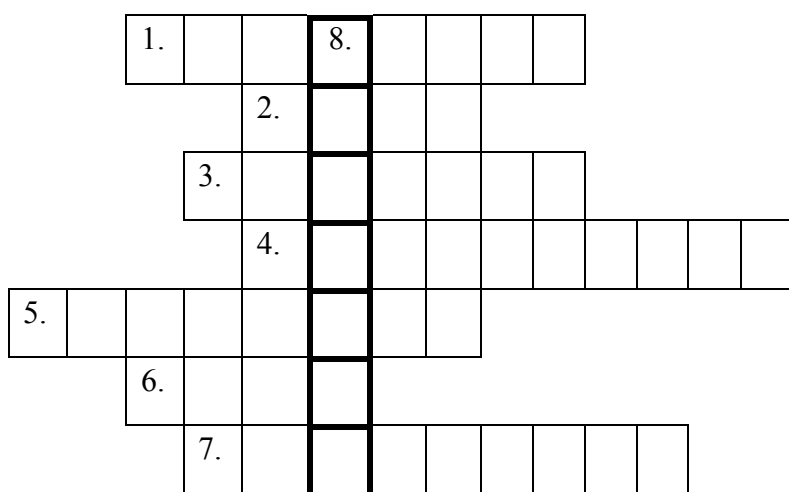
IV. Практична робота.

А сьогодні ми зробимо писанку-витинанку.

I. Інструктаж учителя.

1. Доберіть сюжет.
2. Підготуйте кольоровий папір та картон, гарне за кольоровим контрастом тло.
3. Складіть аркуш навпіл кольором всередину, а потім вчетверо, залежно від малюнка.
4. Нанесіть малюнок на кольоровий папір (малювати треба тільки на зворотному боці паперу), залежно від осі симетрії.
5. Охайно виріжте за малюнком усі елементи писанки.
6. Покладіть під прес або випрасуйте усі елементи писанки.
7. Наклейте витинанку на кольоровий картон.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Пофарбоване яйце, на яке краплями воску наносять візерунок іншого кольору чи кольорів.
2. Символ здоров'я в писанкарстві.
3. Інструмент, за допомогою якого воском наносять візерунок на яйце.
4. Яйце, яке розмальовують фарбами з допомогою пензлика.
5. Яйце, на пофарбованій поверхні якого гострим предметом видряпають узор.
6. Матеріал для розпису писанок.
7. Символ життя в писанкарстві.
8. Символ Великодніх свят.

Відповіді: 1. Крапанка, 2. Риба, 3. Писачок, 4. Мальованка, 5. Дряпанка, 6. Віск, 7. Барвінок, 8. Писанка.

VI. Підсумок уроку.

Аналіз учнівських робіт.

VII. Домашнє завдання.

Подаруйте писанку своїм рідним.

П-29.

УРОК 29 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) ВЕСНЯНКИ ТА ГАЇВКИ. ДЕРЕВО ЖИТТЯ

Мета.

1. Навчальна – стимулювати емоційно-цілісне і художньо-практичне ставлення учнів до тем і образів, пов'язаних з весняними обрядами;
2. Виховна – виховувати вміння сприймати, інтерпретувати та оцінювати музичні твори, висловлювати особисте ставлення до них;
3. Розвиваюча – збагачувати емоційно-почуттєву сферу.

Тип уроку – тренувальний.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійну дошка, аудіозаписи – українська народна пісня „Журавель”, автентична веснянка „Весняночко-паняночко”, українська народна пісня „Вийди, вийди, Іванку”, П. Чайковський – концерт для фортепіано з оркестром, фінал, відеозапис гри-хороводу „Кривий танець”, таблиці „Ярило” та Івана Купала із підбірки наочностей „Усна народна творчість”, ілюстрації весняних пейзажів, образів природи, тексти пісень „Журавель”, „Вийди, вийди, Іванку”, „Ой на Купала”, портрет російського композитора П. Чайковського.

Методи і засоби роботи: організація сприймання музичного твору, стимулювання ігрової та виконавської діяльності, вербальний, наочний, ретроспективи.

Види діяльності учнів на уроці: слухання, виконання музичних творів, участь у бесіді, аналізування, спів з нот, пластичне інтонування, гра.

Терміни і поняття: веснянки, гаївки, ягільки, маївки, купальські пісні.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання аудіозапису української народної пісні „Журавель”.
2. Музичне вітання.
3. Актуалізація опорних знань.
4. Відомості про веснянки (*повідомлення, пошук групи*), українська народна пісня „Весняночко-паняночко” – слухання, перегляд відеозапису гри-хороводу „Кривий танець”.
5. Виконання музики:
 - 1) укр. нар. пісня „Журавель” – пластичне інтонування.
 - 2) Опитування д/з.
 - 3) Укр. нар. пісня „Вийди, вийди, Іванку” – продовження розучування пісні, карооке пісні.
6. П. Чайковський, концерт для фортепіано з оркестром №1, фінал – слухання, аналізування.
7. Відомості про свято Івана Купала.
8. Купальська пісня „Ой на Купала” – спів з нот.
9. Гра „Струмочок”.
10. Узагальнення.
11. Підсумки та оцінювання.
12. Д/з – згадайте улюблені весняні або літні календарно-обрядові пісні та заспівайте їх рідним і близьким.
13. Вихід під звучання укр. нар. пісні „Журавель” (*аудіозапис*).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання у.н.п. „Журавель” (аудіозапис) учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Актуалізація опорних знань:

Учитель:

- Діти, пригадайте, будь ласка, загальну тему наших занять.

Учні:

- „Дзвони минулого, шляхи майбутнього”.

Учитель:

- Добре. Давайте разом пригадаємо назву мелодії, під звучання якої ви щойно заходили до класу.

Учень:

- Це відома всім нам веснянка – укр. нар. пісня „Журавель”.

Учитель:

- Молодці. Сьогодні на уроці ми ще повернемося до цієї пісні, бо тема нашого уроку (*учитель разом з учнями читає з дошки*): „Веснянки та гаївки. Дерево життя”.
- Весна – це магічна, казкова пора. Природа прокидається від довгого зимового сну – усе оживає, росте, розквітає. Весною навіть людина змінюється: їй хочеться радіти, співати. Ми теж будемо радіти, веселитись і співати! Найкращим подарунком буде наш гарний весняний настрій! А як би ви зустріли прихід весни? (*відповіді учнів*)

Учитель:

- Згода! А тепер заслухаємо цікаве повідомлення „пошукової групи”.

III. Відомості про веснянки.

Учень 1:

- Весною, із пробудженням природи, наші предки слов'яни починали новий рік. Вони закликали її особливими піснями-веснянками.

Українська народна пісня „Весняночко-паняночко” – слухання учнями автентичної веснянки.

Учень 2:

- Веснянка – це хорова народно-обрядова пісня на честь приходу весни і наближення польових робіт, ва якій оспівується пробудження природи, кохання, надії на врожай. (*показ ілюстрацій пробудження природи та початку польових робіт*). Напевно, не дарма існує така народна приказка (*учні зачитують вислів хором*) „Що весною посієш, те восени пожнеш”.

Учень 3:

- Земля прокидається, одягається в розкішну сукню з квітів і зелені – все оживає навколо: сади, луки, ліси, поля, діброви – і виходить головний герой цього свята – Ярило – сонце – наречений красуні Весни (*показ відповідної таблиці „Ярило” із підбірки наочності „Усна народна творчість”*).

Учень 4:

- У вбрання Весни вдягали красиву дівчину, а Ярила – хлопця. Їх голови прикрашали вінками. Весна мала вінок із весняних квітів, а Ярило – з маків, що горіли червоним цвітом. У правій руці Ярило тримав серп, а в лівій – сніп пшениці.

Учитель:

- Де Ярило ступить ногою –
Ярина виросте,
Як подивиться на поле –
Квіти зацвітуть,

А на кого з людей гляне –

У того серце коханням спалахне...

Бо весною всі повинні бути в парі – і пташки, і тварини, і риби... І співала молодь увесь вечір, а то й усю ніч.

DVD Перегляд відеозапису гри-хороводу „Кривий танець”.

Учитель:

- Щойно ви могли переконатися, як органічно поєднуються у веснянках слово, рух і мелодія. Залежно від місцевості, веснянки мали різні назви: гаївки, маївки, ягілки, гагілки, тощо. А які веснянки знаєте ви? (відповіді учнів: „Вербовая дощечка”, „Соловєсчку, сватку, сватку”, „Край долини мак”, „Ой на горі льон”, „Журавель”...)

Учитель:

- Молодці! Ось ми й повернулися до знайомої вже нам мелодії. Пропоную заспівати цю пісню з рухами.

IV. Виконання музики.

1. **Пластичне інтонування. Укр. нар. пісня „Журавель”** – аудіозапис, учні згадують текст пісні та повторюють рухи за вчителем. Потім самостійно виконують пісню з рухами.

Учитель:

- Молодці! Вмієте відчувати музику, поєднувати рухи зі співом. Здається домашнє завдання було аналогічним?

Учень:

- Так, додому нам було задано придумати власний варіант інсценізації пісні „Вийди, вийди, Іванку”.

2. **Опитування домашнього завдання** (показ учнями декількох кращих варіантів інсценізації укр. нар. пісні „Вийди, вийди, Іванку”)

3. Укр. нар. пісня „Вийди, вийди, Іванку” – продовження розучування пісні.

- В якій формі написана пісня?

- Повторіть мелодію веснянки „Вийди, вийди, Іванку”. Вивчіть слова всіх куплетів.

4. Кароке української веснянки „Вийди, вийди, Іванку”.

Учитель:

- Петро Ілліч Чайковський (показ портрету) – відомий російський композитор – часто бував в Україні і захоплювався її народною музикою. Мелодії народних пісень, що найбільше припали йому до душі, композитор використовував у своїх творах. Сьогодні ми послухаємо фінал його Концерту для фортепіано з оркестром №1 (учні зачитують хором визначення) „Концерт – музичний твір для одного або кількох інструментів та оркестру”.

V. СММ – П. Чайковський. Концерт для фортепіано з оркестром №1. Фінал – слухання, аналіз прослуханого твору:

- Яку знайому вам пісню використав П. Чайковський?

- Якого нового звучання набула мелодія укр. нар. пісні? (відповіді учнів).

VI. Відомості про свято Купала.

Учитель:

- Слов’янські племена, від яких почався наш родовід, обожнювали сили природи. Вони вірили, що Земля, Сонце, Небо – це живі істоти, яким потрібно поклонитися, звертатися до них за допомогою, славити та звеличувати.

Наші пращури створювали театралізовані дійства – обряди з піснями, танцями, грою на музичних інструментах і перевдяганнями. Одне з найдавніших свят, що дійшло до нас від предків – Івана Купала (учитель показує відповідну таблицю із підбірки наочностей „Усна народна творчість”).

Це свято було відоме багатьом народам – німцям, литовцям, фінам, монголам. Навіть стародавні греки та римляни влаштовували гуляння, під час яких запалювали вогнища і стрибали через вогонь.

В Україні свято Івана Купала супроводжують співом купальських пісень. Заспівайте пісню „Ой на Купала”.

VII. Спів із нот. Текст купальської пісні „Ой на Купала” – учні називають ноти в ритмі, сольфеджують, співають мелодію зі словами.

Учитель:

- У купальську ніч хлопці та дівчата збиралися веселими гуртами, купалися, обливалися водою... Увесь день та ніч молодь ворожила, плела вінки, проводила у забавах та іграх. До вашої уваги гра «Струмочок».

VIII. Гра „Струмочок” – діти у віночках стають парами одне за одним, піднявши руки вгору, утворюють „ворота”. Той, кому не вистачило пари, проходить через „ворота” і забирає собі будь-кого з гравців, проводячи на початок колони та обмінюючись віночками. Гравець, що залишився без пари, повторює аналогічну дію. *(вчитель супроводжує гру текстом):*

- Ой, на Івана, ой, на Купала,
Красна дівчина зілля копала,
Квіти збирала, віночки плела,
Далі водою їх пускала.
Плинь, віночку по синій хвилі,
Поплинь, віночку, де живе милий.

IX. Узагальнення:

- Які обряди і пісні наші предки пов’язували з природою?
- Яким змістом наповнив календарно-обрядові пісні наш мудрий народ?

X. Підсумки та оцінювання.

Учитель:

- Діти, сьогодні на уроці ми пригадали, що таке веснянки, довчили й виконали пісню „Вийди, вийди, Іванку”, послухали цю веснянку у фіналі Концерту для фортепіано з оркестром №1 П. Чайковського, ознайомилися з автентичною укр. нар. піснею „Весняночко-паняночко”, переглянули відеозапис гри „Кривий танець”, згадали укр. нар. пісню „Журавель” та виконали її з рухами, дізналися багато цікавого про свято Купала – співали з нот купальську пісню „Ой на Купала” та були активними учасниками гри-забави „Струмочок”... Дякую за працю. Отже, оцінки такі... *(учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів).*

XI. Домашнє завдання.

Згадайте улюблені веснянки або літні календарно-обрядові пісні та заспівайте їх рідним та близьким.

XII. Вихід.

Під звучання укр. нар. пісні „Журавель” *(аудіозапис)* учні виходять із класу.

УРОК 29 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) «МИ ДІТИ ТВОЇ, РІДНА ЗЕМЛЕ!» (КОЛЕКТИВНА ВИТИНАНКА)

Мета:

Навчальна: ознайомити учнів з історією виконання витинанки, дати поняття про оберегові символи у витинанці, навчити створювати колективну композицію «Дерево життя».

Розвивальна: розвивати уміння працювати в техніці витинанки.

Виховна: виховувати повагу до народних традицій.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: витинанки «дерев життя».

Музичний ряд: «Родина» муз. О.Злотника, сл. В.Крищенко.

Матеріали та інструменти: кольоровий папір, ножиці, клей, фотографії учнів.

Методи і засоби роботи: розповідь, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Симетрія – дзеркальне відображення однієї частини витинанки в іншій.

Декоративно-прикладне мистецтво – створення художніх виробів, що мають практичне призначення.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Станьте, дітки, з думками зберіться,
Один одному привітно посміхніться.
На урок увагу і старання не забудьте взяти,
Сядьте всі зручно, починаємо працювати.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

- Які види образотворчого мистецтва ви знаєте? (*Декоративно-прикладне мистецтво, живопис, скульптура, архітектура, дизайн, графіка*).
- Що таке декоративно-прикладне мистецтво? (*Це створення художніх виробів, що мають практичне призначення*).
- Назвіть види декоративно-прикладного мистецтва. (*Вишивка, ткацтво, розпис, різьба, килимарство, лозоплетіння, витинанка*).

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми будемо працювати в техніці витинанки. А що будемо витинати, дізнайтеся із загадки:

Ріжуть – не кричить, рубають – не пишчить, а скрізь воно потрібне (*Дерево*).

На літо одягається, на зиму роздягається (*Дерево*).

А яке дерево будемо створювати підкаже пісня (*Звучить «Родина» муз. О.Злотника, сл. В.Крищенко*).

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

З листка паперу дерево злилося,
І дивно якимось все переплелось:
Минувшина людська і майбуття.
Його назвали – дерево життя.
Землі коріння, крона в небо пнеться.
Хто зна, чого вже так воно ведеться –
Нитки незримі все буття сплели,
В мінливості щось стеле ми знайшли.
Вмирає щось, щоб знову відродитись,
Живим дощем через віки пролитись.
Зернята правди, мудрості, добра
Народна витинанка зберегла.

Ажурні витинанки відомі ще з Vст. до н.е. Це були вироби із шкіри і хутра. Перші паперові прикраси, які можна вважати аналогами традиційних українських витинанок виникли в Китаї і пов'язані з винаходом там паперу.

У XVI ст. у Німеччині витинанки використовували для оздоблення книг. В середині XIX ст. в українських селах народними паперовими прикрасами селяни оздоблювали хати. Виготовляли витинанки перед Новим роком або навесні. Коли за звичаєм білили стіни й

поновлювали внутрішнє оздоблення хат. Це були переважно одноколірні зображення з народних легенд – дракони, квіти, виноград, метелики, риби та інші.

Сьогодні ми будемо створювати колективну композицію «Дерево життя».

У витинанці дуже рідко дерево виглядає, як звичайна рослина, тобто з корінням, стовбуром, гіллям, листям. Крім цього вити нанкове дерево може мати ще й квіти, ягоди, птахів, тварин, людей і уособлювати в собі всі фантазії і мрії витинала.

Наші предки уявляли життя всіх людей на Землі, як велетенське Дерево Роду. Дерево починалось від Адама і Єви, які за легендами дали життя всьому людському родові. На дереві розміщені гілки, що символізують їх дітей, внуків, правнуків і так до нашого часу. Немає такого народу чи роду, який би не мав на Дереві Роду своєї гілки чи гілочки. Люди завжди берегли пам'ять про своїх прадідів. Дехто міг нарахувати сім або більше колін свого роду коліно – це одне покоління. Наприклад, кожен із нас це перше коліно, тато і мама – друге і так далі. Хто назве сім і більше колін, той дуже добре знає свій родовід, а якщо хто назве 64 коліна – то це вже безсмертя.

2. Перегляд ілюстративного матеріалу.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

1. Повторення правил ПТБ.

2. Інструктаж учителя.

Дерево виходить завжди, коли скласти папір навпіл. Композиція «Дерево» відрізняється від інших тим, що має вертикальну вісь симетрії, відносно якої справа і зліва розташовані дві частини. Воно завжди має верхівку і низ – основу.

- Що таке симетрія? (Симетрія – дзеркальне відображення однієї частини витинанки в іншій).

Послідовність роботи над витинанкою:

1. Один із вас виріже і наклеїть на великому білому аркуші стовбур дерева.
2. Всі інші виріжуть квіти витинанки, в серединку яких ви вклеїте свої фотографії.
3. Ваші квіти розквітнуть на спільному дереві, яке буде зображати дерево роду вашого класу.
4. Прикрасить дерево зеленим листям, адже зелений колір, це колір життя.
5. Віріжте і наклейте зелену травичку біля коріння дерева.

3. Самостійна робота учнів.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- Що означає дерево-життя?
- Що таке симетрія?
- Чи сподобалось вам ваше класне родинне дерево?

VII. Підсумок уроку.

- Молодці, ви добре попрацювали. Я бажаю вам зберегти ваше родинне дерево. Пролетять роки, можливо на ньому з'являться нові квіти – нові учні, що прийдуть до вас у клас. З великою цікавістю і користю для себе ви будете дивитися на нього в 9 чи 11 класі, або через багато років на зустрічі випускників.

VIII. Домашнє завдання.

Розкажіть своїм рідним про сьогоднішній урок та створіть разом з ними своє родинне дерево.

П-30

УРОК 30 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО МИНУЛОГО

Мета:

1. Навчальна – формувати уявлення про своєрідність і неповторність музичного мистецтва минулого.
2. Виховна – виховувати здатність сприймати музичні твори минулого та сучасну їх інтерпретацію.
3. Розвиваюча – стимулювати художньо-образне мислення, виявів уяви та інтуїції.

Тип уроку: пізнавальний.

Обладнання: музичний центр, мультимедійну дошка;

аудіозаписи – Л. Боккеріні. Менует, Л. Дакен „Зозуля”, Ш. Рамо „Тамбурін”, Е. Гріг. Концерт №1 для фортепіано з оркестром, вступ, Д. Маруні „Музика космосу”, Й. Бах. Прелюдія до мінор у виконанні фортепіано та синтезатора, М. Багема „Танець дружби”, укр. нар. пісня „Журавель”, Є. Адамцевич „Запорізький марш”, вірш І. Січовика „Барвінкова веселка”, ноти та слова 1-го куплету пісні М. Балеми „Танець дружби”;

ілюстрації клавесину та його різновидів, тамбурину, роялю, синтезатора, фортепіано, мандоліни, гітари, кобзи, ліри, бандури та бандуристів-лірників.

Методи і засоби роботи: організація сприймання музичного твору, показ засобів, порівняльний аналіз, стимулювання виконавської діяльності.

Види діяльності учнів на уроці: пізнавальна, слухання, участь у бесіді, імітація рухів та прийомів гри, виконання музичних творів, пластичне інтонування.

Терміни і поняття: клавесин, тамбурін, рондо, фортепіано, рояль, синтезатор, прелюдія.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання аудіозапису менуету Л. Боккеріні.
2. Музичне вітання.
3. Повідомлення теми уроку.
4. Відомості про клавесин: Л. Дакен „Зозуля”, ознайомлення.
5. Ж. Рамо „Тамбурін” – слух, аналізування.
6. Творче завдання №1 – імітація рухів старовинних танців та прийомів гри на тамбуріні.
7. Відомості про рондо. Творче завдання №2 – виконання учнями рондо за кольоровою схемою під поезію Ігоря Січовика.
8. Відомості про синтезатор – Е. Гріг. Концерт для фортепіано з оркестром №1 та Д. Маруні „Музика космосу” – ознайомлення.
9. Й. Бах. Прелюдія до мінор (у виконанні фортепіано та синтезатора) – відомості про прелюдію, слухання, порівняльний аналіз.
10. ХТД: 1) М. Балема „Танець дружби”, показ, розучування 1-го куплету; 2) укр. нар. пісня „Журавель” – пластичне інтонування.
11. Узагальнення – розповідь про старовинні музичні інструменти.
12. Підсумки і оцінювання.
13. Д/з. Складіть кросворд, використовуючи назви музичних інструментів сучасності та минулого, які зустрічались на уроці.
14. Вихід під звучання аудіозапису „Запорізького маршу” Є. Адамцевича.

Хід уроку

I Організаційний момент.

1. Під звучання аудіозапису менуету. Боккеріні учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Повідомлення теми уроку.

Учитель:

- Діти, уявімо, що наш мистецький корабель – це машина часу, щоб подорожувати в минуле та майбутнє. Сьогодні ми побуваємо в мистецтві минулого, адже саме воно протягом багатьох століть супроводжувало людину на її життєвому шляху, а життя віддзеркалювалось у мистецтві. Змінювалося життя – змінювалося мистецтво. Цікаво виходить: завдяки мистецтву, можна зазирнути в життя! Ви можете уявити своє життя як витвір мистецтва? (відповіді учнів – книга, архітектурна споруда, твір візуального чи музичного мистецтва.)

III. Відомості про клавесин.

Учитель:

- Щоб поринути в атмосферу минулого, потрібно заграти на старовинному музичному інструменті твір одного з видатних композиторів. Пригадаємо один із найстаріших музичних інструментів, який відомий понад п'ятсот років (учні розглядають на мультимедійній дошці зображення клавесину та уважно слухають аудіозапис).

Л. Дакен „Зозуля” – д.2 м.л. №9 (аудіозапис) – ознайомлення.

Учитель:

- У різних країнах, де він був популярний, його називали по-різному. Наприклад, англійці називали його „шаховою дошкою” або „верджінель”, тобто „дівочий”, італійці – „чембало”, а німці – „клавір”, тобто „клавішний”. Однак, найвідомішим виявилось французьке ім'я цього древнього музичного інструмента – клавесин.

Зовні клавесин не дуже відрізняється від сучасного маленького рояля.

Відмінність полягає у тембрі звучання.

IV. СММ Ж Рамо . П'єса „Тамбурін”.

Учитель:

- Послухаймо звучання клавесина! Звучить п'єса французького композитора Жане Рамо „тамбурін”. Що означає ця назва?

Учень:

- В Італії та Франції так називають бубон (ілюстрація тамбурину)

Учитель:

- Так, вірно. Отож, клавесин намагатиметься відтворити звучання бубна (аудіозапис)

Аналіз прослуханого твору

- Як саме музика зобразила ударний інструмент тамбурін?
- Який характер музики?

V. Творче завдання №1.

Учень 1:

- Ми згадували танцювальну музику Жана Рамо, коли були у Франції. Під п'єсу „Тамбурін” також можна танцювати!

Учень 2.

- Ми хочемо виконати під музику легкі кроки на місці з граціозними напівприсіданнями та заграти на уявному тамбуріні.

Учитель.

- Ну що ж, прошу до танцю (під повторне звучання аудіо запису п'єси Ж. Рамо «Тамбурін» учні імітують граційні напівприсідання та гру на уявному інструменті).

VI. Відомості про рондо.

Учень.

- Музика рухалася ніби по колу: одна й та сама мелодія повторювалася знову і знову, як у хороводі, однак. Інколи звучали дещо інші музичні фрагменти.

Учитель.

- Таку музичну форму називають рондо, що в перекладі означає «коло».

Учні. (зачитують визначення нового терміну на мультимедійній дошці):

Рондо – це музична форма, яка складається з кількохразового чергування головної теми (рефрену) з побічними, де початком і кінцем завжди є саме головна тема.

Учитель (записує на дошці)

R-A-R-B-R

Запам'ятайте умовне позначення форми рондо літерами. Хто може дати пояснення?

Учень.

- Все зрозуміло: літера R – це рефрен, а всі інші літери – епізоди.

Учитель.

- Так, все вірно. Сьогодні ми спробуємо створити композиції у формі рондо.

VII. Творче завдання №2.

Учитель.

- Зверніть увагу на схему рондо у формі намиста. Як ви її зрозуміли?

Учень.

- Кожна намистинка – це мелодія. Якщо повторюється її колір, повторюється і мелодія.

Учень 2.

- Частина рондо, яка постійно повторюється, називають рефреном, а нові мелодії – «намистинки» - епізодами.

Учитель.

- Молодці. Поділіться на групи. Кожній групі потрібно обрати віршик для рефрену та придумати до нього мелодію (*вірші І. Січовика – на мультимедійній дошці*):

Барвінкова веселка

В райдуги-веселки

Є сини веселики.

У них барви-скарби,

З яких творять фарби.

Їсть білий хліб, п'є біле молоко.

Мабуть, тому і білий кіт Мурко.

Зелене листя, трави... На лататті

Зелена жабка у зеленім платті.

Червоні вишні, яблука червоні,

Червона квітка на моїй долоні.

Жовті груші, лимонад, сорочка.

І курчата жовті біля квочки.

В Тані сині очі, як волошки,

В Олі – сині бантики, синя брошка.

Учитель.

- А тепер нехай кожна група в класі обере віршик для епізоду і створить мелодію до нього. Виконайте ваші рондо за літерною схемою.

VIII. Відомості про синтезатор.

Учитель.

- Діти, мені приємно, що від процесу творчості ви отримали неабияке задоволення. А зараз настав час вислухати повідомлення «пошукової групи», яка хоче познайомити нас із музичним інструментом сучасності.

Учень 1.

- Музичні інструменти з плином часу вдосконалюються і змінюються. З часом клавесин змінив його наступник – рояль (*показ ілюстрації*). Та не можна сказати, що від цього комусь стало гірше. У рояля набагато більше звукових можливостей – звуки дзвінкіші, він може звучати від піанісімо до фортисімо. Клавесин цього не вмів.

♪ **Е. Гріг. Концерт для фортепіано з оркестром №1** – початок, фрагмент (*аудіо запис*) – ознайомлення.

Учень 2.

- Нещодавно з'явився ще один «родич» клавішних інструментів – синтезатор (*показ ілюстрації*). Це музичний комп'ютер з величезними можливостями. Синтезатор може відтворювати будь-які звуки, тембри та динаміку; в його арсеналі – розмаїття ритмів, темпів та інших засобів музичної виразності.

♪ **Д. Маруані «Музика Космосу» - ознайомлення.**

Учитель.

- Так. Щойно ви ознайомилися із звучанням синтезатора, слухаючи твір «Музика космосу» сучасного композитора Дід'є Маруані. А я приготувала для слухання у виконанні синтезатора твір, написаний приблизно триста років тому. Спочатку його виконують так, як передбачав сам композитор Йоганн Бах – на клавірі, тобто фортепіано. А потім твір прозвучить на сучасному синтезаторі.

♪ **С. М. М. Й. Бах. Прелюдія до-мінор** (фортепіано).

Й. Бах, Прелюдія до-мінор (синтезатор).

- Прослухайте та порівняйте два варіанти виконання.

Аналіз прослуханого твору.

- Чим відрізняється виконання музичного твору різними інструментами?

- Чи вплинули зміни інструментів на характер твору? (*відповіді учнів*)

Відомості про прелюдію

Учитель.

- Так. Молодці! Прослуханий твір називають прелюдією.

Учні (*вголос зачитують хором визначення прелюдії – мультимедійна дошка*):

- Прелюдія – це невелика інструментальна п'єса.

Учитель.

- Особливість прелюдії в тому, що музика відтворює лише один настрій, один душевний стан. Музиканти говорять, що такий твір написаний в одночастинній музичній формі.

ІХ. Показ пісні «Танець дружби».

Учитель.

- Діти, як ви вважаєте, що допомагає людям зберігати таємниці минулого?

Учні.

- Доброта, благородство, чесність, дружба...

Учитель.

Так. Ви маєте рацію: без дружніх стосунків не було б і спілкування – це вагомий чинник у передачі інформації. Існує пісня про дружбу – «Танець дружби». Зверніть увагу на тембри інструментів, що її супроводжують.

1. ♪ М. Балема «Танець дружби» - слухання.

Розучування пісні «Танець дружби».

Учитель.

- Виразно прочитайте текст першого куплету. При розучуванні зверніть увагу на кількість фраз, їх подібність і відмінність.

2. Українська народна пісня «Журавель» - пластичне інтонування пісні.

Х. Розповідь про старовинні музичні інструменти.

Учитель.

- У різні часи прихильність шанувальників музики переходила від одних музичних інструментів до інших. Наприклад, колись дуже популярною була мандоліна (*показ ілюстрації*). Про неї майже забули, а зараз такою ж улюбленицею є гітара (*показ ілюстрації*).

Учень.

- В Україні колись грали кобзарі й лірники (*ілюстрація кобзаря, лірника*).
Нині колісну ліру можна побачити лише в музеї (*ілюстрація колісної ліри*).

Учень 2.

- На кобзі також мало хто грає, а от бандура в наш час – один із улюблених українських народних інструментів (*показ ілюстрації бандури*).

♪ Є. Адамцевич. «Запорізький марш» - аудіозапис, ознайомлення.

Учитель.

- Старовинні музичні інструменти удосконалили. Нові моделі мають більше можливостей звучання. Саме це дає нам змогу насолоджуватися новою, сучасною музикою.

Із плином часу відбуваються зміни й у музичному мистецтві. Усе змінюється, набуває нової форми та інших значень. Незмінною лишається тільки наша любов до музики. Головне – пам'ятати це і вона віддячить вам тим самим!

XI. Узагальнення.

- Які назви мав клавесин? - Яких старовинних композиторів ви знаєте?

- Які музичні інструменти популярні в наш час?

XII. Підсумки й оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці «Музичне мистецтво минулого» ми дізналися багато цікавої інформації про старовинні та сучасні музичні інструменти: клавесин, тамбурин, фортепіано, рояль, синтезатор; ознайомилися з їх звучанням. Виконуючи творчі завдання, пригадали граційні рухи танців минулого, прийоми гри на тамбурині, визначили форму рондо та опрацювали її. Зустрілися з новим музичним жанром – прелюдія, слухали прелюдію Й. Баха до-мінор у двох варіантах виконання, аналізували та порівнювали звучання фортепіано та синтезатора. Ознайомилися з новою піснею М. Балеми «Танець дружби» та розучили її; засобами пластичного інтонування пригадали звучання української народної пісні «Журавель»...

Отже, оцінки такі... (*учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів*).

XIII. Домашнє завдання.

Складіть кросворд, використовуючи назви музичних інструментів сучасності та минулого, які зустрічались на уроці.

XIV. Вихід.

Під звучання аудіо запису «Запорізького маршу» Є. Адамцевича учні виходять із класу.

УРОК 30(ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) АРХІТЕКТУРНИЙ ПЕЙЗАЖ. РІДНЕ МІСТО У МИНУЛОМУ. ЗОБРАЖЕННЯ ХРАМОВИХ СПОРУД

Мета:

Навчальна: формувати поняття про єдність законів світобудови, відтворених у різних мистецтвах, формувати уявлення про розвиток мистецтва в різні історичні часи, епохи, навчити дітей малювати з натури.

Розвивальна: розвивати конструкторські, креслярські навички.

Виховна: виховувати гордість за історичне минуле України.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації храмів.

Матеріали та інструменти: олівець, фарби.

Методи і засоби роботи: спостереження, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Пленер – живопис на відкритому просторі.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Підготовка інструментів та матеріалів для роботи на пленері.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

- Що називаємо пейзажем? (*Зображення природи*)
- Які пейзажі малюють художники? (*Весняні, зимові, морські тощо*)
- Якими художніми матеріалами користуються при зображенні пейзажу? (*Фарби: гуаш, акварель; графічні: фломастери, простий олівець, вугіль, туш і перо; аплікація*)

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні наш урок відбудеться не в класі, а на природі. Ми пройдемо алеями парку, виберемо зручне місце, щоб намалювати сонцесяйні куполи нашого храму.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Ми поговоримо про церковні архітектурні споруди. Здійснимо заочну екскурсію до Києва. Понад півтора тисячоліття височіє на Дніпром овіяний легендами Київ – «матір міст руських», одне з найдавніших міст Європи. Мальовничий ландшафт, величезна кількість парків і скверів, видатні архітектурні ансамблі принесли йому славу одного з найкрасивіших міст Європи.

Андріївська церква — барокова церква Св. Андрія у Києві. Збудована в 1744—1767 роках (за іншими даними 1749—1754) за проектом архітектора Бартоломео Растреллі на Андріївській горі в пам'ять відвідин Києва імператрицею Єлизаветою Петрівною, на місці Хрестовоздвиженської церкви. Крім цієї роботи, в Україні є ще одна споруда авторства Б. Растреллі — Маріїнський палац. Висота церкви з хрестом — 46 м (зі стилобатом — 60 м); довжина — 30 м, ширина — 23 м. На будівництво церкви витратили 23 500 штук цегли, 28 970 пудів цвяхів. У 1978—1979 рр. провели чергову реставрацію храму.

Всесвітньо відомий шедевр архітектури та мистецтва – Софійський собор – споруджено близько 1037р. повелінням князя Ярослава Мудрого. Грандіозна споруда оточена двома рядами галерей і завершена 13 верхами. Після перебудов XVII-XIX ст. собор має 19 поверхів. Софія Київська являє собою довершений взірець синтезу мистецтв. Стінопис та декоративне оздоблення складають нерозривне ціле з архітектурою храму. До нашого часу збереглося близько 260м² давніх мозаїк та 3000м² фресок.

Третьою частиною стародавнього Верхнього міста була мальовнича Михайлівська гора, що отримала свою назву від Михайлівського Золотоверхого монастиря. В історичній літературі також вживають назву «місто Ізяслава-Святополка», за іменами великих князів київських, які у XI-XII ст. побудували тут свої патрон альні монастирі.

На Подолі за півстоліття до офіційного прийняття християнства діяв перший на Русі православний храм. На місці древнього храму стоїть сучасна Іллінська церква.

Одна з найдавніших мурованих споруд Києва (1132 – 36), зведена за князювання сина Володимира Мономаха – Мстислава – Церква Богородиці Пирогощі.

В середині XI ст. на південній околиці Києва преподобні Антоній та Феодосій заснували печерний монастир, навколо якого згодом утворилася славнозвісна Києво-Печерська лавра. Архітектурний комплекс монастиря складається з трьох пов'язаних між собою ансамблів: Верхньої Лаври, Ближніх та Дальніх печер. Найдавнішими пам'ятками Лаври і найбільшою її святинею є підземні лабіринти Ближніх та Дальніх печер з багатьма нетлінними мощами святих угодників.

Найвідомішою околицею старого Києва були мальовничі Видубичі, розташовані на крутому схилі Дніпра. У другій половині XI ст. князь Всеволод Ярославич заснував тут монастир. На його території у 1070 р. розпочалося будівництво Михайлівського собору. На межі XVII-XVIII ст. поряд з ним звели Георгіївський собор і трапезну, а в 1727-1733рр. – дзвіницю. Так склався архітектурний ансамбль Видубицького монастиря, що по праву вважається шедевром українського бароко і залишається однією з чудових окрас київських берегів.

2. Перегляд ілюстративного матеріалу.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

Храми є майже в кожній місцевості і сьогодні ми будемо малювати храм Івана Богослова, що знаходиться перед вами. Малювання на природі називається пленер – живопис на відкритому просторі.

1. Обираємо формат листа для створення композиції малюнка.
2. Намічаємо лінію горизонту.
3. Малюємо дерева та кущі на передньому плані.
4. Зображуємо архітектурну споруду храму Івана Богослова, яка розташована на середньому плані композиції.
5. Слідкуємо за дотриманням симетрії при зображенні будівлі.
6. Виконуємо роботу в кольорі, дотримуючись правил повітряної перспективи.

Самостійна робота учнів.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- З яким містом ви сьогодні глибше ознайомилися?
- Які храмові споруди ви запам'ятали?
- Що таке пленер?

VII. Підсумок уроку.

Оцінювання та аналіз учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Дізнайтеся історію виникнення храмової будівлі вашої місцевості.

П-31.

УРОК 31 (МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА) ЛЮДИНА – ГОЛОВНИЙ ОБРАЗ МИСТЕЦТВА. ТАНЕЦЬ У МУЗИЦІ

Мета:

1. Навчальна – формувати уявлення про особливості музичного мистецтва у різні часи.
2. Виховна – плекати почуття симпатії та толерантності до образу Людини як головного образу мистецтва.
3. Розвиваюча – стимулювати художньо-творчі прояви учнів з метою втілення індивідуального естетичного досвіду.

Тип уроку – урок поглиблення теми.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійна дошка;
аудіо записи – рок-н-ролу, В. Косенко «Етюди у формі старовинних танців».

«Менует», М. Балема «Танець дружби»;

відеозаписи – фрагменти художнього фільму «Три мушкетери» та «Чіпполіно»;
портрет композитора В. Косенка; ілюстрації виконавців рок-н-ролу.

Методи і засоби роботи: вербальний, ретроспективи, пояснювально-ілюстративний, розповідь, коментар, дослідницький.

Види діяльності учнів на уроці: участь у бесіді, слухання, аналізування, виконання, пізнавально-пошукова.

Терміни і поняття: сюїта, етюд, рок-н-рол.

Структура уроку:

1. Вхід піж звучання аудіо запису рок-н-ролу.

2. Музичне вітання.

3. Вступ. Повідомлення теми уроку.

4. Відомості про сюїту, етюд – перегляд фрагменту к/ф «Три мушкетери».

5. В. Косенко «Етюди у формі старовинних танців». «Менует» - слухання, аналізування.

6. Опитування домашнього завдання.

7. М. Балема «Танець дружби» - хоровий спів, продовження розучування, караоке пісні.

8. Фрагмент к/ф «Чіпполіно» - перегляд.

9. Розповідь про сучасну музику.

10. Рок-н-рол (аудіозапис) – слухання з рухами.

11. Узагальнення.

12. Підсумки і оцінювання.

13. Домашнє завдання.

Створити танцювальні образи героїв української народної казки «Колобок» (добрати відповідні танці та музичну форму).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання рок-н-ролу (*аудіозапис*) учні заходять до класу.

2. Музичне вітання.

II. Вступ. Повідомлення теми уроку.

Учитель.

- Людство протягом усього свого існування творило мистецтво. І саме людина була і є головним образом мистецтва: одна чи багато людей; у праці чи на відпочинку... Якщо ми вже згадали про відпочинок, то проведемо урок танцюючи. У різні часи були популярними різні танці. Стиль і темп життя відображалися у музиці, зокрема, в танцювальному мистецтві.

III. Відомості про сюїту, етюд.

Учитель.

- Розпочнемо ми з королівських часів. Надаю слово «пошуковій групі».

Учень 1.

- Розмірене і спокійне життя королів, принців та їх придворних зумовило неспішні й витончені танці. Пригадаємо знайомий нам з минулих уроків відео фрагмент к/ф «Три мушкетери».

С. К. М. Фрагмент к/ф «Три мушкетери» - повторний перегляд.

Учень 2.

- Колись давно на королівських балах звучали вишукані танці – французькі менуети, іспанські сарабанди, англійські жиги.

Учитель.

- Їх виконували в певній послідовності: повільні – жваві. Так виник музичний твір – сюїта.

Учні (*зачитують хором визначення жанру сюїти та етюду з мультимедійної дошки*).

Учень 1.

- Сюїта – музичний твір, що складається з різнохарактерних танців різного темпу (алеманди, куранти, сарабанди, жиги, менуету тощо) за принципом контрасту.

Учень 2.

- Етюд – музична п'єса, призначена для вдосконалення технічних навичок гри на музичних інструментах.

Учитель.

- Український композитор В. Косенко (*показ портрету*) створив сюїту «Етюди у формі старовинних танців».

Послухайте один з етюдів В. Косенка. Визначте, які риси в ньому старовинні танцювальні, а які – віртуозні й показують можливості інструмента.

IV. Слухання. В. Косенко «Етюди у формі старовинних танців». «Менует».

Аналіз прослуханого твору:

- Які риси етюду віртуозні й показують можливості інструмента?
- Які риси менуету ви почули в музиці?
- Поміркуйте, чому танцювальна музика минулого дуже відрізняється від сучасної? (*Відповіді учнів*).

Учитель.

- Добре! На минулому уроці ми познайомилися з великою кількістю нових термінів, які знадобилися вам для виконання домашнього завдання.

Учень.

- Так. Дома ми склали кросворди. Використовуючи назви музичних інструментів сучасності та минулого.

Учитель.

- Отже, поглянемо на ваші роботи.

V. Опитування домашнього завдання (*учні розглядають кросворди на мультимедійній дошці та визначають кращі варіанти*).

Учитель.

- Дякую, друзі! Щоб ми робили без друзів?... Про це навіть пісню склали – «Танець дружби». Ми почали її вивчати на минулому уроці.

VI. Хоровий спів. М. Балема «Танець дружби».

1. Продовження розучування пісні:

- Повторіть мелодію і текст пісні.
- Виконайте її канонем.
- Дотримуйтеся правил співу в ансамблі (*учні виконують завдання*).

Учитель.

- А тепер кожен, хто цінує справжню дружбу, заспіває з нами! Усім нашим друзям присвячуємо «Танець дружби»!

2. Караоке пісні «Танець дружби».

Учитель.

- Молодці. Перегляньте фрагмент із кінофільму, де оживають і танцюють старовинні статуетки. Уважно прислухайтесь до музики!

VII. С. К. М. – перегляд фрагменту к/ф «Чіпполіно».

- Опишіть характер танцю.
- Поміркуйте, які риси в ньому старовинні, а які сучасні (*відповіді учнів*).

VIII. Розповідь про сучасну музику.

Учитель.

- Сучасні танці дуже відрізняються від стародавніх. Наш бурхливий і стрімкий час відобразився в ритмічних і швидких танцювальних композиціях.

Вальс з'явився ще в минулому столітті, як і багато інших танцювальних напрямів. А потім народився рок-н-рол (у перекладі з англійської – крутитися, вертітися під музику). Він донині є дуже популярним. Існують навіть конкурси виконавців рок-н-ролу! (*Показ ілюстрацій виконавців*).

Крім того, у XX столітті набула популярності ритмічна танцювальна музика диско (саме від цієї назви утворилося слово «дискотека»). На цьому розвиток танцювального мистецтва не припинився. І в наш час з'являються нові танці та пісні танцювального характеру.

Ми теж улаштуємо дискотеку! Послухайте музику і потанцюйте під неї.

IX. Слухання музики з рухами – аудіо запис рок-н-ролу або іншого сучасного танцю.

Аналіз прослуханого твору.

- Що спільного та відмінного в танцювальній музиці різних часів?
- Чому так швидко відбуваються зміни в танцювальній музиці? (*відповіді учнів*).

Учитель.

- Добре. А тепер настав час гри, яка допоможе вам пригадати танці, що згадувались на минулих уроках.

X. Гра «Знайди відповідність».

Учитель.

- Отже, чи правильно розміщено назви народних танців відповідно до країн де вони виникли? Знайдіть відповідність.

-

Полька – Україна

Халлінг – Угорщина

Козачок – Чехія

Гопак – Німеччина

Камаринська – Польща

Чардаш – Норвегія

Полонез – Росія

Мазурка – Україна

Лезгінка – Іспанія

Фламенко – Грузія

Учитель.

- Дякую за вірні відповіді! Сьогодні в нас вийшов гарний танцювальний калейдоскоп із різних видів танцю! Настав час узагальнити наші знання.

XI. Узагальнення.

- Що називають сюїтою?
- Що таке етюд?
- Які особливості танців минулого?
- Які особливості сучасних танців?
- Під яку музику вам подобається танцювати? (*Відповіді учнів*)

XII. Підсумки й оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми формували уявлення про особливості музичного мистецтва у різні часи; намагалися сприймати образ Людини, як головний образ мистецтва, порівнювали музичні засоби виразності для вираження танцювальних образів. Отримали цікаві відомості про сюїту та етюд – повторно переглянули фрагмент к/ф «Три мушкетери»; слухали та аналізували «Менует» В. Косенка із сюїти «Етюди у формі старовинних танців»; продовжили розучувати пісню В. Балеми «Танець дружби», виконали її канонам та караоке. Переглянули фрагмент к/ф «Чіпполіно» та визначили старовинні та сучасні риси танцю; дізналися про походження термінів «рок-н-рол» та «дискотека», слухали та аналізували музику сучасного танцю,

імітували танцювальні рухи; згадали назви народних танців у грі «Знайди відповідність».

Отже, оцінки такі... (учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів).

ХІІ. Домашнє завдання – створіть танцювальні образи героїв казки «Колобок» (доберіть відповідні танці та музичну форму).

ХІІІ. Вихід.

Під звучання аудіо запису рок-н-ролу учні виходять із класу.

УРОК 31(ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА) ПРО ЩО РОЗПОВІВ СТАРОВИННИЙ ПОРТРЕТ?

Мета:

Навчальна: повторити з учнями матеріали про портрет, як жанр образотворчого мистецтва, його види, навчити дітей уважно розглядати картини портретного жанру і вміти складати за ними невелику зв'язну розповідь.

Розвивальна: розвивати спостережливість, увагу, вміння виділяти головне і другорядне в картині.

Виховна: виховувати любов до творів мистецтва.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: відеоряд портретів, таблиці із зображенням обличчя людини.

Музичний ряд: музичні композиції Дядюлі.

Матеріали та інструменти: олівці, фарби.

Методи і засоби роботи: порівняльний аналіз, спостереження, наочний, розповідь.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Портрет – жанр образотворчого мистецтва, що зображає людину або групу людей.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Станьте струнко, схаменіться,

Один одному всміхніться,

Приготуйте без мороки,

Все, що треба до уроку.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Протягом століть художники різних епох з великою зацікавленістю зверталися до образу людини. Через образи людей вони висловлювали свої роздуми про людське життя. Втілювали свої уявлення про кращі риси людської натури – щирість, довіра, духовна чистота, прагнення до доброти та краси. Сьогодні на уроці ми також намалюємо портрет.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Портрет – це зображення не просто людини, але людини конкретної, єдиної у своєму роді, не схожої ні на кого іншого, крім себе. Звернімося до образотворчої спадщини Т. Г. Шевченка. Людина має ім'я та прізвище, наприклад: портрет Є.Кейкуатової(1847р.), М.Максимович(1859р.), А.Лагоди(1839р.), але в мистецтві часто можна зустріти портрети людей, імена яких ми не знаємо. Ім'я могло не зберегтися, забутися з часом, а може, і той, хто позував для портрета, не хотів його сказати: «Портрет невідомої» (1837р.), «Портрет невідомого» (1837р.).

Мистецтво портрета народилося кілька тисячоліть тому і завжди захоплювало художників. Протягом деяких епох цей жанр розквітав з особливою силою. Так було у стародавньому Єгипту. Фаюмські портрети (кінець 1ст.н.е.) – це перші відомі нам портрети

станкового живопису. Їх відрізняє помітно великий інтерес до особистості того, кого малювали, прагнення виявити його індивідуальні риси, духовну напругу.

В епоху Відродження портретний жанр розвинувся з новою силою. Найбільший представник цієї епохи – Леонардо да Вінчі, який створив добре знайомий вам шедевр – картину «Джоконда» (1506р.).

Особливого розквіту набув портретний живопис у XVIIст., яке подарувало світові великих майстрів: Рембранта Гармеса ван Рейна, Франса Гальса, Веласкеса Родрігеса де Сільва.

В Україні портрет став одним із найпопулярніших жанрів образотворчого мистецтва вже в XVIIст.

2. Перегляд ілюстративного матеріалу.

3. Зразок розповіді за картиною (Леонардо да Вінчі «Джоконда»).

4. Робота в групах.

Учитель об'єднує учнів у групи, роздає їм портрети певних людей. Завданням учнів є визначити, що може розповісти кожен портрет, про саму людину, її зовнішність і характер, настрій, становище в суспільстві, думки. *(Відповіді учнів).*

Фізхвилинка.

IV. Практична робота.

1. Бесіда з учнями.

І ми з вами сьогодні будемо вчитися створювати портрет людини з урахуванням власного бачення, а для цього ми ознайомимося з пропорціями елементів голови людини.

- З чого ж починати малювати портрет людини?

Основне правило, без додержання якого неможливо ніколи навчитися малювати голову людини, - це постійне і довготривале виконання начерків з натури, але це стосується не тільки людини, а й будь-якої форми.

Запам'ятайте. Що малювати треба від загального до часткового.

- Що це означає?

Зараз ми намалюємо голову людини, прямо розташовану перед нами, на рівні очей, і повернуту обличчям до глядача так, щоб було видно обидва вуха. При створенні ескізу звертаємо увагу на виявлення характеру людини, її настрою.

2. Робота за таблицею «Обличчя людини».

3. Самостійна робота учнів під музичний супровід.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

Інтерактивна гра «Мікрофон» *(Учні по черзі розповідають про характер зображених ними портретів).*

VI. Підсумок уроку.

Вчитель організовує виставку робіт, підводить підсумки та оцінює діяльність учнів на уроці.

VII. Домашнє завдання.

Намалюйте автопортрет.

П-32.

УРОК 32 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) РЕЧІ НАВКОЛО НАС. ВІД ШАРМАНКИ ДО КОМП'ЮТЕРА

Мета:

1. Навчальна – формувати уявлення про виникнення та особливості приладів звукозаписувальної техніки;
2. Виховна – виховувати вміння сприймати, інтерпретувати та оцінювати музичні твори різних етапів розвитку технічних пристроїв, висловлювати особистісне ставлення до них;

3. **Розвиваюча** – збагачувати емоційно-почуттєву сферу, стимулювати художньо-образне мислення.

Тип уроку – пізнавальний.

Обладнання: музичний центр, мультимедійна дошка;

аудіо записи – Д. Шостакович «Шарманка» (виконання на піаніно та комп'ютері); В. Бистряков пісня «Давайте розбудимо радість», В. Балема пісня «Танець дружби», Ж. Масне «Елегія», В. Висоцький «Ранкова гімнастика», композиція у виконанні групи «Роллінг стоунз»;

відеоряд – фрагмент к/ф «Золотий ключик» та документального фільму «Громкое дело»;

ілюстрації – музичних скриньок, баштових курантів, воскових валиків, цинкових дисків, патефону, грамофону, платівкового програвача, магнітофону, CD програвача, музичного центру, комп'ютеру;

ноти «Італійської пісеньки» П. Чайковського;

ілюстрація до схеми рондо за сюжетом казки «Колобок», цитати до музичної гри «Згадай пісню».

Методи і засоби роботи: наочний, вербальний, ретроспективи, організація сприймання музичного твору, коментар, стимулювання ігрової та виконавської діяльності учнів.

Види діяльності учнів на уроці: слухання, участь у бесіді, аналізування, виконання музичних творів, гра.

Терміни і поняття: шарманки, музичні скриньки, грамофони, магнітофони, комп'ютерні музичні програми.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання «Італійської пісеньки» П. Чайковського (гра вчителя)
2. Музичне вітання
3. Повідомлення теми і мети уроку.
4. Перегляд фрагменту к/ф «Золотий ключик»
5. Розповідь про шарманку
6. Д. Шостакович «Шарманка» (піаніно, комп'ютер) – імітація рухів під музику.
7. В. Бистряков «Давайте розбудимо радість» - показ пісні, розучування першого куплету.
8. В. Балема «Танець дружби» - караоке.
9. Опитування домашнього завдання.
10. Відомості про історію звукозаписувальної техніки - Ж. Масне «Елегія» (ознайомлення).
11. Перегляд відео фрагменту документального фільму «Громкое дело» - В. Висоцький «Ранкова гімнастика» (ознайомлення)
12. Екскурсія «Речі навколо нас» - усні повідомлення учнів про прилади звукозаписувальної техніки.
13. Музична гра «Згадай пісню»
14. Узагальнення.
15. Підсумки й оцінювання.
16. Домашнє завдання. Назвіть поетичні, музичні та живописні твори, де згадуються звукозаписувальні пристрої.
17. Вихід під звучання п'єси Д. Шостаковича «Шарманка» (піаніно, аудіозапис).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання «Італійської пісеньки» «Дитячий альбом» П. Чайковського (гра вчителя) – учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

Учитель.

- Любі діти, чи впізнали ви мелодію, яка щойно прозвучала?

Учні.

- Так, це відома всім «Італійська пісенька» із «Дитячого альбому» П. Чайковського.

Учитель.

- Правильно. Ця п'єса асоціюється із звучанням старовинного музичного інструменту. Якого? *(варіанти відповідей учнів)*

Учитель.

- Телевізор, магнітофон, радіоприймач – прості речі, але без них ми не уявляємо свого життя. Відколи виникла музика, люди намагалися створити чарівну річ, яка б сама грала музику. Таких «граючих» речей або приладів, або інструментів вигадано багато: від музичних скриньок до баштових курантів *(показ ілюстрацій)*.

III. СКМ. Х/ф «Золотий ключик» *(фрагмент)*.

- На якому інструменті-приладі грає Карло – тато Буратіно? *(відповіді учнів)*.

IV. Розповідь про шарманку.

Учитель.

- Майже 300 років тому в Італії з'явився музичний інструмент для тих, хто не вмів грати – шарманка *(показ ілюстрації)*. Достатньо лише крутити ручку, щоб залунала музика. До речі, про виникнення цієї назви. У ті часи найпопулярнішою піснею була «Прекрасна Катерина», французькою це звучало «Шарман Катрін». Саме її грала перша шарманка. Отже, слово «шарман» (тобто «прекрасна») стало назвою музичного інструмента – шарманки.

У середині шарманки (так само, як в органа чи баяна) є клапани, труби та міхи, що нагнітають повітря. У музиканта лише одна ручка. Саме за її допомогою повертається валик, на якому нанесені зубчики-шрифти.

Отже, це запрограмована музика. Так і російський композитор Дмитро Шостакович «запрограмував» одну п'єсу для пальчиків юних піаністів.

V. Слухання. Д. Шостакович П'єса «Шарманка» (піаніно).

Учитель.

- Нині шарманки можна побачити тільки в музеях. Сучасний комп'ютер може підібрати тембр, подібний до звучання шарманки. Ми послухаємо п'єсу Д. Шостаковича у виконанні комп'ютера з тембром шарманки. Спробуйте зімітувати рухи гри на цьому інструменті.

VI. Творче завдання. Імітація рухів під музику.

Учитель.

- Як композитору вдалося зімітувати звучання шарманки? *(відповіді учнів)*.

VII. ХТД.

Учитель.

- Молодці! А зараз послухайте пісню «Давайте розбудимо радість» і визначте, який супровід вона має: музичного інструмента чи комп'ютера.

1. ♪ Показ пісні В. Бистрякова «Давайте розбудимо радість».

Учень 1.

- Супровід пісні «Давайте розбудимо радість» має дуже незвичний тембр.

Учень 2.

- Так акустичні музичні інструменти не звучать.

Учитель.

- Так, вірно. Це супровід із синтезованих звуків, створених комп'ютером. Пропоную вивчити цю пісню.

2. ♪ Розучування пісні «Давайте розбудимо радість». *(учні виразно читають текст першого куплету, визначають кількість фраз, їх подібність та відмінність)*.

3. ♪ Караоке пісні В. Балєми «Танець дружби» - виконання пісні учнями.

Учитель.

- Дякую за активну участь у виконанні музики. А тепер пригадаємо домашнє завдання.

Учень.

- На минулому уроці ми розглянули різноманітні танці та повторили знайомі нам музичні форми – зокрема сюїта, рондо.

Учитель.

- Вам було задано придумати танцювальні образи героїв казки «Колобок» відповідно до обраної музичної форми.

VIII. Опитування домашнього завдання (*учні пропонують варіанти відповідей та обирають кращий*).

Учитель.

- Молодці! Мені приємно, що ви так вірно відчули музичну форму казки «Колобок» (*показ ілюстрації*). Саме форма рондо якнайкраще відтворює образний зміст твору. А самі танці героїв казки – це вияв вашої необмеженої фантазії.

Дякую за працю...

IX. Відомості про історію звукозаписувальної техніки.

Повідомлення «пошукової групи».

Учень 1.

- Знаменною датою в історії музики став 1877 рік. У цьому році винайшли звукозапис на воскові валики та телефон (*ілюстрації*).

Учень 2.

- Ці два винаходи започаткували нову еру звукозапису, яку можна назвати «аналоговою». І лише століття потому почали застосовувати цифровий звукозапис, яким переважно користуються в наш час (*ілюстрація*).

♪ «Елегія» Ж. Масне у виконанні Ф. Шаляпіна – аудіозапис, ознайомлення.

Учитель.

- Нас уже нічим не здивуєш: прогрес рухається неймовірними темпами, і його не спинити. Лише уявіть: трохи більше ста років тому з'явилися пристрої, які відтворювали записані на платівку музичні твори. Для людей того часу це було фантастичне явище». Такі пристрої називали грамофонами, а першими грамплатівками були цинкові диски, вкриті воском.

X. СВМ. Перегляд фрагментів відео «Громкое дело», (*учні зачитують хором визначення із мультимедійної дошки*).

- Грамофон – пристрій, що відтворює записані на платівки музичні твори.

Учень 1.

- Щасливою для любителів музики стала середина ХХ століття, коли винайшли магнітофони, CD – програвачі та комп'ютери (*ілюстрації*). Ми вже почули сьогодні чарівні перетворення музики за допомогою комп'ютера.

♪ В. Висоцький «Ранкова гімнастика» - аудіозапис, ознайомлення.

Учень 2.

- З появою комп'ютерів значно розширилися можливості створення та запису музики. За допомогою спеціальних програм можна відтворити звучання різних музичних інструментів і співацьких голосів, навіть оркестру чи хору.

♪ Карміна Бурана «Призрак опери», «Роллінг стоунз».

XI. Екскурсія «Речі навколо нас» (*учитель здійснює показ звукозаписувальної техніки, що вивчалася по темі: воскові валики, цинкові диски, патефон, грамофон, платівковий програвач, магнітофон, CD-програвач, музичний центр, комп'ютер*)

Спочатку учні класу оглядають всю «галерею» разом. Потім учитель ділить клас на групи, де кожна група отримує лише один із наведених приладів звукозаписувальної техніки. Завдання:

1. Який прилад зображено?

2. Повідомте класу про особливості цього звукозаписувального приладу.

Учитель (після відповідей учнів).

- Добре, дітки, ви гарно попрацювали, а зараз настав час гри.

XII. Музична гра «Згадай пісню» (учні класу діляться по три-чотири особи на групи, кожна група отримує індивідуальні завдання – цитату із тексту пісні, що вивчалася на попередніх уроках по темі «Дзвони минулого, шляхи майбутнього».)

Учитель.

- Уважно прочитайте цитату із пісні. Пригадайте як вона звучить (особливості мелодії, ритму, характеру, музичної форми). Намагайтеся якомога точніше проінтонувати знайому вам пісню, передайте її художній образ:

1) «Гарна писанка у мене –

Мабуть кращої нема!

Мама тільки помагала,

Малювала ж я сама»;

2) «Занадився журавель, журавель

До бабиних конопель, конопель...»;

3) «Ой на Купала, Купалочка

Не виспалася Наталочка...»;

4) «В райдуги-веселки

Є сини веселики.

У них барви-скарби,

З яких творять фарби...»;

5) В. Балемс «Танець дружби»;

6) В. Бистряков «Давайте розбудимо радість».

XIII. Узагальнення.

- Які інструменти-пристрої минулого ви знаєте?

- Які звукозаписувальні пристрої вам відомі?

- Що можна створити за допомогою комп'ютерних музичних програм?

XIV. Підсумки й оцінювання.

Учитель.

- Діти, сьогодні на уроці ми збагатили знання про речі навколо нас, зокрема дізналися багато цікавого про виникнення та особливості звучання інструментів-пристроїв минулого, від шарманки до комп'ютера, переглянули відеофрагменти х/ф «Золотий ключик» та документального фільму «Громкое дело», слухали п'єсу Д. Шостаковича «Шарманка» у виконанні піаніно та комп'ютера, імітували гру на цьому інструменті, ознайомилися та розучили перший куплет пісні В. Бистрякова «Давайте розбудимо радість», виконали караоке пісню В. Балемс «Танець дружби». Дякуючи повідомленню «пошукової групи», ми отримали цікаві відомості про історію звукозаписувальної техніки – прослухали «Елегію» Ж. Массне та пісню «Ранкова гімнастика» В. Висоцького, комп'ютерну композицію групи «Роллінг стоунз», екскурсія «Речі навколо нас» та музична гра «Згадай пісню» - допомогли узагальнити отримані знання. Отже, оцінки такі...

XV. Домашнє завдання.

Назвіть поетичні, музичні та живописні твори, де згадуються звукозаписувальні пристрої.

XVI. Вихід.

Під звучання п'єси Д. Шостаковича «Шарманка» (піаніно) – аудіозапис – учні виходять із класу.

УРОК 32(ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) НАТЮРМОРТ З ФРУКТАМИ

Мета:

Навчальна: закріпити знання і навички при створення композиції натюрморту, навчити створювати натюрморт з фруктів, вдосконалити знання про локальний та зумовлений кольори, форму, специфіку реалістичного та декоративного вирішення натюрморту.

Розвивальна: розвивати творче мислення, уміння, аналізувати свою діяльність, здійснювати само- і взаємоконтроль.

Виховна: виховувати почуття краси, колективної праці.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: відеоряд натюрмортів в різних техніках (живопис, аплікація, графіка), учнівські роботи, елементи для постановки натюрморту.

Музичний ряд: музика В. Моцарта.

Матеріали та інструменти: фарби, олівці, кольоровий папір, ножиці, клей.

Методи і засоби роботи: порівняльний аналіз, наочний, інформаційно-рецептивний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Терміни і поняття:

Натюрморт – жанр образотворчого мистецтва – зображення неживих предметів (предметів побуту, праці, творчості, квітів і плодів), розміщені у реальному побутовому середовищі й організованих у єдину групу.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Ось закінчилась перерва,
Тихо ви зайшли у клас.
Підготуйте олівці,
Працювати будем всі.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

- Пригадайте, що таке натюрморт?
- Які бувають натюрморти?
- Які натюрморти ми з вами малювали в попередніх класах?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Сьогодні ми будемо створювати натюрморт, ви самостійно оберете техніку, в якій будете створювати натюрморт. Це може бути графічний натюрморт, акварельний, виконаний гуашшю або в техніці аплікації.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Натюрморт (франц. «мертва природа») – жанр образотворчого мистецтва – зображення неживих предметів (предметів побуту, праці, творчості, квітів і плодів), розміщені у реальному побутовому середовищі й організованих у єдину групу. Сьогодні ми розглянемо натюрморти Катерини Білокур.

Ім'я Катерини Білокур – видатної художниці з народу, яка змалювала у своїх картинах нев'янучу красу і багатство української природи, щедро родючість її землі – назавжди увійшло в історію українського народного мистецтва. Її твори зачаровують глядача щедрістю райдужних фарб, захоплюють радісним світосприйняттям. Натюрморт, як відомо, перекладається з французької як «мертва природа». Якби Катерині Василівні сказали, що квіти можуть бути мертвим об'єктом живопису, вона, мабуть, простодушно здивувалася. На її полотнах квіти, овочі і фрукти живі, соковиті, яскраві. (Демонстрація робіт художниці та аналіз її творів).

Натюрморт, як самостійний жанр, виник у XVII ст. в Голландії та Іспанії. До цього він розвивався як частина або елемент картини. В історії мистецтва склалося два основних види натюрморту. В одному – речі говорять насамперед не про себе, а про свого власника.

Людина незримо присутня на полотні, і часом здається, ніби вона тільки-що відійшла і зараз повернеться. Композиція речей тут природна, життєва.

У другому типі натюрморту речі зображуються як щось самоцінне. Вони говорять насамперед про себе, наче пропонують глядачеві помилуватися красою їхнього вигляду, форми, кольору. Такі натюрморти розкривають своєрідність людського смаку, сприймання світу та відношення до нього. Але робиться це поза зв'язком з конкретною людиною, тільки через зображення людей самих по собі. Композиція тут начебто виставочно декоративно організована і чітко продумана через зображення речей, які оточують людину, майстер завжди виражає характерні риси їх певної історичної епохи. Розгляньте натюрморти, виконані в різних техніках.

2. Перегляд відеоряду.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

Перед вами натюрморт, створений із посуду і фруктів. Самостійно оберіть техніку виконання натюрморту. Ви можете працювати в техніці аплікації, гуаші та акварелі.

1. Робота в техніці аплікації.
 - Визначаємо основні елементи композиції.
 - Вирізаємо симетричні деталі, склавши вдвоє папір та намалювавши лише одну половинку (ваза, яблука, груші).
 - Наклеюємо на основу колір площини столу.
 - Розміщуємо елементи композиції відповідно постановки натюрморту.
 - Приклеюємо всі деталі.
2. Робота в техніці живопису.
 - Обираємо формат.
 - Намічаємо лінію площини столу.
 - Створюємо ескіз композиції натюрморту олівцем.
 - Уточнюємо деталі.
 - Виконуємо роботу в кольорі в техніці акварелі чи гуаші.

Самостійна робота учнів під музичний супровід.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- Що таке натюрморт?
- Де виник натюрморт?
- Про що може розповісти натюрморт?
- В яких техніках можна виконати натюрморт?

VII. Підсумок уроку.

Оцінювання та аналіз учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Створіть натюрморт із фруктів до обіднього столу.

П-33.

УРОК 33 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) МУЗИКА КОСМОСУ

Мета.

1. Навчальна – формувати уявлення про мистецтва майбутнього.
2. Виховна – через сприймання інструментальних композицій на електронних інструментах виховувати вміння інтерпретувати та оцінювати музичні твори;
3. Розвиваюча – активізувати розвиток варіативності мислення, збагачувати емоційно-почуттєву сферу.

Тип уроку: узагальнюючий.

Обладнання: музичний центр, DVD, мультимедійна дошка; портрет Ю. Щуровського; аудіозаписи – В. Бистряков «Давайте розбудимо радість», Ю. Щуровський «Хода роботів»; відеофрагменти к/ф «Про Червону шапочку» та м/ф «Таємниця третьої планети», «Титан»; ілюстрації космічного корабля, ходи роботів, космічних пейзажів, зоряного неба; запитання-тести до гри «У світі музики».

Методи і засоби роботи: організація сприймання музичного твору, вербальний, ілюстративний, стимулювання виконавської творчості та творчої діяльності, аналіз, узагальнення.

Види діяльності учнів на уроці: слухання та аналіз музичного твору, рухи під музику, участь у бесіді, виконання музичних творів, аналіз відео фрагментів, виконання тестових завдань; відгадування тем музичної вікторини.

Терміни і поняття: кіномистецтво.

Структура уроку.

1. Вхід під звучання аудіо запису пісні В. Бистрякова «Давайте розбудимо радість».
2. Музичне вітання.
3. Повідомлення теми і мети уроку.
4. Хоровий спів – В. Бистряков «Давайте розбудимо радість» - продовжування розучування та караоке пісні.
5. Бесіда про космічні пейзажі.
6. Сприймання кіномистецтва – фрагменти кінофільму «Про Червону шапочку» та м/ф «Таємниця третьої планети», «Титан» - перегляд, аналізування.
7. Ю. Щуровський «Хода роботів» - слухання, аналізування, рухи під музику.
8. Гра «У світі музики» - виконання тестових завдань.
9. Музична вікторина.
10. Підсумки й оцінювання.
11. Домашнє завдання. Слухати музику за власним вибором.
12. Вихід під звучання п'єси Ю. Щуровського «Хода роботів» (аудіозапис у виконанні електронних інструментів).

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання аудіо запису пісні В. Бистрякова «Давайте розбудимо радість» учні заходять до класу.
2. Музичне вітання.

II. Повідомлення теми і мети уроку (на дошці епіграф: *«Справжнє мистецтво не має часових меж. Воно – вічне».*

(П. Майборода)

Учитель.

- І квіт зорі, і спалахи півонії,
Космічний гул, і мовчазний туман.
Усе довкруг в довершеній гармонії
Звучить урочим ладом, як орган.
(«Ода музиці» Б. Олійник)

- Доброго дня, юні мандрівники! Раді вітати вас на борту нашого чарівного корабля! Сьогодні наша мандрівка відбудеться в часі; нас чекає прекрасне майбутнє!
Отже, тема уроку (учні читають хором напис з дошки) «Музика Космосу. Прекрасне майбутнє».

Учитель.

- Речей у подорож потрібно брати не багато – лише найнеобхідніше. Пропоную взяти з собою пісню. Це нелегкий вибір, адже вона має бути на всі випадки життя. Ми візьмемо з собою пісню «Давайте розбудимо радість», яку почали розучувати на минулому уроці.

III. Хоровий спів.

1) В. Бистряков. Пісня «Давайте розбудимо радість» - продовження розучування пісні (*учні повторюють мелодію та текст пісні і вивчають її до кінця*).

Учитель.

- Якщо ми всі разом заспіваємо, радість точно прокинеться!

2) Караоке. Пісня «Давайте розбудимо радість».

IV. Бесіда про космічні пейзажі.

Учитель.

- Людина завжди мріяла досягнути незвідане. Мандрівники, шукачі пригод відкривали нові землі, підкоряли пустелі, джунглі, крижані простори Півночі. Але, дивлячись уночі на зоряне небо, людям найбільше хотілося знати, що ж приховує загадковий небосхил.

V. СКМ. Перегляд відео фрагментів:

1. К/ф «Про Червону шапочку» (*фрагмент*).

Учитель.

- Мрії людства почали втілюватися лише у другій половині ХХ століття, коли були запущені перші космічні кораблі (*показ ілюстрацій*). У космічній безодні ще дуже багато невідомого.

2. М/ф «Таємниця третьої планети», «Титан» (*фрагменти*)

Аналіз переглянутих відео фрагментів:

- Яка музика прозвучала в мультфільмах?

- Які засоби виразності створили фантастичний ефект? (*відповіді учнів*).

VI. С. М. М. Ю. Щуровський. П'єса. Рухи під музику.

Учитель.

- Композитори також створювали музичні твори фантастичного змісту; вони мріяли, фантазували про майбутнє. Наприклад, український композитор Ю. Щуровський (*показ портрету*) створив п'єсу... а от її назву спробуйте відгадати.

Підберіть назву п'єси.

♪ Ю. Щуровський. «Хода роботів» (*аудіозапис*).

Питання:

- Як ви назвали п'єсу Ю. Щуровського?

- Для якого інструмент написаний цей твір? (*відповіді учнів*)

Учитель.

- Усі ваші версії цікаві, але насправді ця інструментальна композиція має назву «Хода роботів».

Учень.

- Ми послушали твір Ю. Щуровського у виконанні фортепіано.

Учитель.

- Так. А тепер послушайте п'єсу Ю. Щуровського «Хода роботів» у виконанні електронних інструментів.

Уявіть себе роботами і виконайте їх рухи під музику (*учні імітують рухи роботів*).

Учитель.

- Вражаючий танець вийшов у нас під музику Ю. Щуровського! Уявіть, незабаром ми дійсно зможемо спілкуватися з іншими мешканцями Галактики, будемо обмінюватися музичними надбаннями і художніми цінностями.

А поки що дамо відповідь на питання:

- Які особливості музики майбутнього?

- Які мультфільми та кінострічки про майбутнє ви знаєте? (*відповіді учнів*)

Учитель.

- Вивчаючи тему «Дзвони минулого, шлях майбутнього», ми глибше пізнали світ. А допомогло нам МИСТЕЦТВО!

Ви почули багато цікавого, а що вдалося запам'ятати, зараз побачимо.

VII. Гра «У світі музики».

Дайте відповіді на запитання та перевірте свої знання (*учні отримують запитання-тести*).

1. Оберіть правильне твердження:

- а) народне мистецтво – вид синтетичного мистецтва, творцями якого є представники народу, аматори, люди, які не мають професійної підготовки;
- б) професійне мистецтво – вид мистецтва, яке створюють митці-професіонали;
- в) старовинне мистецтво – мистецтво, створене в давнину;
- г) сучасне мистецтво – мистецтво, створене нашими сучасниками.

2. Риси, притаманні весняним хоровам:

- а) спокій, ліризм;
- б) маршовість, бадьорість;
- в) танцювальність, грайливість.

3. У наведеному переліку танців вкажіть їх національну належність:

а) менует -	е) бульба -
б) рок-н-ролл -	ж) кек-уок –
в) сиртакі -	з) полонез –
г) вальс -	й) жига -
д) аркан -	і) гавот –

4. Музична форма, де основна тема звучить з різними змінами у фактурі, тональності, гармонії:

- рондо;
- три частинна форма;
- варіації;
- куплетна форма.

5. Знайдіть у наведеному переліку визначення канону:

- а) одноголосний твір;
- б) багатоголосний твір, в якому всі голоси виконують одну мелодію, вступаючи по чергово;
- в) багатоголосний твір, в якому кожен голос має свою мелодію.

6. Українська народна пісня, мелодію якої П. Чайковський використовував у фіналі концерту №1 для фортепіано з оркестром:

- «Вийди, вийди, Іванку»;
- «Два веселих гуся»;
- «Журавель».

7. У наведеному переліку оберіть прізвища українських композиторів:

М. Лисенко	К. Дебюссі
М. Глінка	Л. Дичко
П. Чайковський	В. Косенко
Ж. Рамо	Г. Майборода
Є. Адамцевич	Д. Шостакович

Учитель.

- Ви молодці! Гарно впоралися з попереднім завданням! А тепер за допомогою музичної вікторини ми здійснимо віртуальну подорож. Пам'ятаймо, що музична мова зрозуміла без перекладу, вона інтернаціональна.

VIII. Музична вікторина – (*учні слухають уривки музичних творів, визначають їх назву, автора та приналежність до певної країни. На карті з'являються прапори тих держав, куди приведе музика*).

IX. Підсумки й оцінювання.

Діти, сьогодні на уроці ми формували уявлення про мистецтво майбутнього: переглянули відео фрагмент к/ф «Про Червону шапочку» та фрагменти м/ф «Гаємниця третьої планети», «Титан» ; слухали інструментальну композицію на електронних інструментах Ю. Щуровського «Хода роботів» та вгадували назву цього твору, імітували рухи роботів; виконували тестові завдання гри «У світі музики» та впізнавали теми музичної вікторини, довчили пісню «Давайте розбудимо радість» та співали її караоке. В процесі спілкування Ми провели різні вікторини і ще раз упевнилися, що без мистецтва світ був би одноманітним і нецікавим. А допомогли нам в цьому наші творчі уроки. Отже, оцінки такі...

X. Домашнє завдання.

Слухайте музику за власним вибором, акцентуючи увагу на тембральній оригінальності сучасних електронних музичних інструментів.

До побачення, до творчих зустрічей у новому навчальному році.

XI. Вихід під звучання п'єси Ю. Щуровського «Хода роботів» (*аудіозапис у виконанні електронних інструментів*).

УРОК 33(ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) УЯВНА ПОДОРОЖ У МАЙБУТНЄ НАШОЇ ПЛАНЕТИ. ДИВОВИЖНІ МАШИНИ

Мета:

Навчальна: закріпити з учнями знання про скульптуру, як вид образотворчого мистецтва, її види, пригадати матеріал, вивчений на попередніх уроках, ознайомити їх з новими досягненнями техніки, розповісти про роботів-машин, навчити дітей створювати скульптурне зображення машини-робота.

Розвивальна: розвивати інтерес до вивчення техніки, її застосування.

Виховна: виховувати старанність та акуратність в роботі.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: ілюстрації, учнівські роботи.

Музичний ряд: музика з кінофільму «Гості з майбутнього».

Матеріали та інструменти: пластилін, дощечки, стеки.

Методи і засоби роботи: інформаційно-рецептивний, наочний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Продзвенів уже дзвінок.

Починаємо урок!

Ви за парти всі сідайте,

Й пластилін свій діставайте.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Бліц-вікторина:

- Що таке скульптура?
- Якою буває скульптура?
- Якими бувають рельєфи?
- З яких матеріалів митці створюють скульптури?
- Назвіть зразки скульптурних зображень, які ви бачили?
- Яку скульптуру ми створювали на уроках мистецтва?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Мудрий учень

Є руки і ноги, і є голова,

Та тільки – чи він не залізний буває?

Ступає по бруку – поважна хода,

І раптом до школи малюк загляда.

- Хоч люди для мене – то тільки зразок.

Я хочу із вами піти на урок,

Учитися разом дозвольте мені,

Я хочу пізнати науки складні.

Будь ласка, для мене програму складіть

І в мозок мій мудрий мені закладіть,

Включайте систему – ось цей важілець,

Я стану розумний, як справжній мудрець (Робот).

- Про якого мудрого учня говориться в загадці?

Сьогодні ми дізнаємося багато цікавого про роботів і навчимося їх ліпити.

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь учителя.

Робот (від чеськ. *robot*) — пристрій, керований за допомогою електронної плати або комп'ютера, який можна запрограмувати на виконання певних операцій.

Перше креслення людиноподібного робота було зроблене Леонардо да Вінчі близько 1495 року. Записи Леонардо, знайдені в 1950-х, містили детальні креслення механічного лицаря, здатного сидіти, розсовувати руки, рухати головою і відкривати забрало. Дизайн швидше за все заснований на анатомічних дослідженнях, записаних у Вітрувіанській людині. Невідомо, чи намагався Леонардо побудувати робота.

Першого працюючого робота — андроїда, що грає на флейті, — створив в 1738 році французький механік і винахідник Жак де Вокансон. Він також виготовив механічних качок, які, як то кажуть, вміли клювати корм і випорожнюватися.

У 1981 році Кензі Урада, робочий заводу Kawasaki став першою офіційною жертвою, загиблою від руки робота. З того часу число жертв роботів росте, не зважаючи на впровадження вдосконалених механізмів безпеки.

У більшості випадків сучасні роботи — це «руки», маніпулятори, закріплені на основі і призначені для виконання одноманітної роботи типу складання, переміщення. До роботів також відносяться пристрої, що працюють у важких для людини середовищах і керовані дистанційно, наприклад роботи, що виконують роботи на великих глибинах, у космосі, пристрої для доставки снарядів та ін., а також роботизовані іграшки.

Робот це електромеханічний, пневматичний, гідравлічний пристрій або їх комбінація, призначений для заміни людини в промисловості, небезпечних середовищах та ін. Прийнятий зараз у всьому світі термін був винайдений чеським письменником Карелом Чапеком та його братом Йозефом і вперше використаний в п'єсі Чапека «Р.У.Р.» («Росумські універсальні роботи» 1921). Спочатку для позначення істот було запропоновано слово похідне від латинського "labor" (робота), але потім Карел Чапек зупинився на похідній від чеського *robot*.

У сучасному світі, коли домінуючою течією є конвергенція технологій та наук, у керуванні роботами цікавих результатів досягають застосуванням знань людства з біології та моделей поведінки тварин.

Радянський місяцехід

Робот на гусеничному ході

Навчальний робот-маніпулятор

Робот-гуманоїд

Серед найпоширеніших дій, що здійснюються промисловими роботами можна назвати наступні:

- переміщення деталей і заготовок від верстата до верстата або від верстата до систем змінних палет;
- зварка швів і точкова зварка;

- фарбування;
- виконання операцій різання з рухом інструменту по складній траєкторії.

«Робот» взагалі — поняття невизначене, і тому до класу роботів можна віднести багато автоматичних пристроїв.

Промислові роботи є важливими компонентами автоматизованих гнучких виробничих систем, які дозволяють збільшити продуктивність праці. На жаль, повну і економічно виправдану автоматизацію виробництва ще не досягнуто.

Роботи, що працюють в спеціальних умовах (висока радіація, тиск, температура, підводний світ, космос) дозволяють, не ризикуючи життям людей, здійснювати різні операції як дослідницького, так і рятувального і антитерористичного характеру.

2. Перегляд відеоряду.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

Ваше завдання – зліпити власного робота, продумавши які функції він буде виконувати, в якій сфері діяльності працюватиме. Ваш робот може бути схожим на фігуру людини або ні.

1. Обміркуйте форму робота.
2. Зліпіть основний корпус, змонтувавши екран, кнопки управління.
3. Продумайте, яким чином ваш робот буде рухатися (за допомогою ніг, на колесах, на гусеницях).
4. Створюючи ноги і руки робота не забувайте про елементи з'єднання на плечах, ліктях, кистях рук, колінах та стопах ніг.
5. Придумайте, яким чином робот сприйматиме сигнали керування.
Вмикайте фантазію і до роботи!

Самостійна робота учнів під музичний супровід.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- Хто такий робот?
- Звідки пішла його назва?
- Хто першим зобразив конструкцію робота?
- Які функції виконують роботи?

VII. Підсумок уроку.

Оцінювання та аналіз учнівських робіт.

VIII. Домашнє завдання.

Подаруйте свого робота молодшому братику або найкращому другу.

П-34.

УРОК 34 (МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО) ДЗВОНИ МИНУЛОГО, ШЛЯХИ МАЙБУТНЬОГО

Мета:

Навчальна – формувати уявлення про розвиток музичного мистецтва в різні історичні епохи, осмислення понять «старовинне мистецтво» і «сучасне мистецтво»

Розвиваюча – розвинути образне мислення, творчу уяву, фантазію.

Виховна – виховувати любов та почуття толерантності до творів мистецтва.

Тип уроку: підсумковий.

Обладнання: портрети композиторів – Л. Дичко, П. Чайковського, Ж. Рамо, Е. Грига, Й. Баха, В. Косенка, Д. Шостаковича, Ж. Массне, Ю. Щуровського; аудіозаписи – М. Вербицький «Ще не вмерла України», П. Чайковський. Фінал концерту №1 для фортепіано з оркестром, Ф. Ліст «Угорська рапсодія №2», білоруський танець «Бульба»,

М. Леонтович «Щедрик», Ф. Шуберт «Серенада», Ж. Бізе – Р. Шедрін «Кармен-сюїта», К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок», грецький танець «Сиртакі», Е. Григ «Пер Гюнт», Й Бах «ДТК», Є. Адамцевич «Запорізький марш».

Методи і засоби роботи: вербальний, ілюстративний, організація сприймання та аналізу музичних творів.

Види діяльності учнів на уроці: слухання та аналіз музичних творів, аналіз відео фрагментів, участь у бесіді, відгадування тем музичної вікторини.

Терміни і поняття: варіації, веснянки, гагілки, гаївки, ягілки, маївки, купальські пісні; клавесин, тамбурін, фортепіано, рояль, синтезатор; рондо, прелюдія, сюїта, етюд, рок-н-рол; шарманки, музичні скриньки, грамофони, магнітофони, комп'ютерні програми, кіномистецтво.

Структура уроку:

1. Вхід під «Запорізький марш» Є. Адамцевича (аудіозапис).
2. Музичне вітання.
3. Актуалізація опорних знань.
4. Повідомлення теми і мети уроку.
5. Музична гра «Згадай мелодію» - інтонування учнями знайомих пісень (за наведеними цитатами).
6. Екскурсія «Портретна галерея митців» - повідомлення про творчість обраного митця (усно)
7. Інтелектуальна гра «Спікер» (перелік вивчених термінів).
8. Музична вікторина «Мистецькі подорожі планетою Земля» (аудіозапис) – визначення епохи, автора та назви музичного твору.
9. Підсумки й оцінювання.
10. Домашнє завдання – скласти концертну афішу багатонаціонального карнавалу, використовуючи вивчені музичні твори.
11. Вихід під аудіозапис - «Запорізький марш» Є. Адамцевича.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

1. Під звучання аудіозапису - «Запорізький марш» Є. Адамцевича – учні кроком заходять до класу.
2. Музичне вітання.

Учитель:

Добрий день, я всіх вітаю
І до праці закликаю.
Музику і спів шануєм,
Бо по світу ми мандруєм.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Учитель:

- Любі діти, сьогодні в нас останній урок музичного мистецтва в 4 класі.
- Який урок вам найбільше запам'ятався?
- Які нові поняття та терміни ви опанували?
- Які музичні твори вас найбільше вразили? Чому?
- Чи сподобалося вам мандрувати країнами і континентами?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

Учитель:

Озветься в музиці душа –
Її тривоги і бентежність.
Її солодких мрій безмежність
І відгук щирого вірша.

Протягом століть музиканти різних епох з великою зацікавленістю зверталися до образу людини. Через музичні образи вони висловлювали свої роздуми про людське життя. Сьогодні на підсумковому уроці «Дзвони минулого, шляхи майбутнього» ми пригадаємо наші віртуальні подорожі до музичного мистецтва різних історичних епох та намагатимемося осмислити поняття «старовинне мистецтво» і «сучасне мистецтво»

IV. Музична гра «Згадай мелодію».

Учні класу діляться по три – чотири особи на групи, кожна група отримує індивідуальне завдання – цитату із тексту пісні, що вивчалась на попередніх уроках по темі «Дзвони минулого, шляхи майбутнього».

Учитель:

- Уважно прочитайте цитату із пісні. Пригадайте, як вона звучить (особливості мелодії, ритму, характеру). Намагайтесь якомога точно проінтонувати знайому вам пісню, передайте її художній образ:

- 1) «Вийди, вийди, Іванку,
Заспівай нам веснянку...»
- 2) «Занадився журавель, журавель
До бабиних конопель, конопель...»
- 3) «Вербовая дощечка, дощечка,
По ній ходить Насточка, Насточка...»
- 4) «Соловєчку, сватку, сватку,
Чи бував же ти в нашім садку...»
- 5) «Ой на Купала, Купалочка,
Не виспалася Наталочка...»

Учитель:

- Молодці, дітки! Ви не лише вірно визначили пісню, знайому вам за наведеною цитатою, але намагалися якомога емоційно передати її художній образ.

А тепер запрошую вас до «Портретної галереї митців».

V. Екскурсія «Портретна галерея митців».

Учитель здійснює показ портретів композиторів, що вивчалися по темі: Л. Дичко, П. Чайковського, Ж. Рамо, Е. Грига, Й. Баха, В. Косенка, Д. Шостаковича, Ж. Массне, Ю. Щуровського.

Спочатку учні класу оглядають всю «галерею» разом. Потім учитель ділить клас на групи, де кожна група отримує лише один із наведених портретів.

Завдання:

1. Хто зображений на портреті?
2. Повідомте класу про творчість цього митця.

Учитель (після відповіді учнів):

- Добре, діти. Ви гарно попрацювали, а зараз настав час інтелектуальної гри.

VI. Гра «Спікер».

Учні класу умовно діляться на дві ланки та по чергово намагаються давати точні, лаконічні відповіді-терміни, що вивчалися протягом теми, яким вчитель надає поширену характеристику. Перемагає та ланка, що назве більшу кількість вивчених понять.

Перелік термінів:

варіації	рондо
прелюдія	сюїта
етюд	веснянки
гагілки	гаївки
маївки	ягілки
клавесин	купальські пісні
фортепіано	тамбурин
синтезатор	рояль

шарманка
магнітофон
кіномистецтво

рок-н-рол
грамафон

Учитель:

- Ви молодці! Ваші відповіді свідчать, що всі нові терміни і поняття, які вивчались на уроках, гарно вам запам'ятались. А тепер за допомогою музичної вікторини ми здійснимо віртуальну подорож до країни музичного мистецтва.

VII. Музична вікторина «Мистецькі подорожі планетою Земля» (тема-аудіозаписи).

Учитель:

- Послухайте уривки музичних творів, визначте їх назву, автора та належність до певної епохи, країни. На карті з'являтимуться прапори тих держав, куди приведе нас музика.

1. М. Вербицький «Ще не вмерла України»,
2. П. Чайковський. Фінал концерту №1 для фортепіано з оркестром,
3. Ф. Ліст «Угорська рапсодія №2»,
4. Білоруський танець «Бульба»,
5. М. Леонтович «Щедрик»,
6. Ф. Шуберт «Серенада»,
7. Ж. Бізе – Р. Щедрін «Кармен-сюїта»,
8. К. Дебюссі «Ляльковий кек-уок»,
9. Грецький танець «Сиртакі»,
10. Е. Григ. «У печері гірського короля» з сюїти «Пер Гюнт»,
11. Й Бах «ДТК», прелюдія До-мажор,
12. Є. Адамцевич «Запорізький марш».

VIII. Підсумки й оцінювання.

Діти, сьогодні на уроці ми узагальнили знання по темі «Дзвони минулого, шляхи майбутнього»: у конкурсному виконанні пісень ви створювали власний художній образ, удосконалювали виконавську та сценічну майстерність; в процесі ігор «Портретна галерея» та «Спікер» згадали творчість окремих митців та значення різноманітних термінів і понять; теми музичної вікторини спонукали вас до сприймання кращих зразків багатонаціонального мистецтва планети Земля, що надало можливість нам усім сформулювати уявлення про розвиток музичного мистецтва в різні історичні епохи, осмислити поняття «старовинного» та «сучасного» мистецтва.

Отже, оцінки такі... (учитель індивідуально обґрунтовує оцінки учнів).

IX. Домашнє завдання.

Складіть концертну афішу багатонаціонального карнавалу планети Земля, використовуючи вивчені музичні твори.

Учитель:

- Любі діти, сподіваюсь, що сьогодні на уроці всі отримали задоволення, оскільки завдання мали не лише інформаційний, але й творчий характер. Маю надію, що знання, отримані в іграх, знайдуть своє продовження у вашому житті.

Дякую вам за працю.

До нових зустрічей!

О музико моя!

Для мене ти – одна зоря

Заполоняєш весь мій час.

До тебе я лечу на крилах,

Ти чарівніша всіх прикрас.

Без тебе жити б не змогла я,
Для мене ти – неначе рай.
До тебе всі шляхи здолаю,
З тобою – хоч на світу край.

Х. Вихід.

Під звучання «Запорізький маршу» Є. Адамцевича (аудіозапис) – учні, крокуючи, виходять із класу.

УРОК 34 (ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО) КОРОВАЙ, КОРОВАЙ, КОГО ХОЧЕШ ВИБИРАЙ!

Мета:

Навчальна: дати поняття про витинанку як художню творчість, про орнамент і його призначення, види орнаменту, навчити дітей створювати фризову антропоморфну композицію у смужці та колі.

Розвивальна: розвивати творчі здібності, практичні навички, естетичні смаки.

Виховна: виховувати поняття колективізму.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання уроку:

Візуальний ряд: виставка учнівських робіт, таблиця «Витинанка».

Музичний ряд: пісні у виконанні дитячих колективів.

Матеріали та інструменти: кольоровий папір, ножиці, клей, лист паперу А2

Методи і засоби роботи: евристичний.

Види діяльності учнів: практична робота.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Рік навчальний ми провчилиось,

Працювати всі навчилиось.

Малювати й вирізати

І сьогодні на уроці зможем вміння показати.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

Сьогодні в нас останній урок образотворчого мистецтва в 4 класі.

- Який вам урок найбільше запам'ятався?
- Які техніки зображення ви опанували?
- Чи сподобалось вам мандрувати країнами і континентами?

III. Повідомлення теми і мети уроку.

У білому світі є скільки краси!

Її як розкрити? Не знаю.

Беру шмат паперу, і враження всі,

Мов чудо якесь, оживають.

Є пісні про квіти,

Є про вишиванку,

Та чомусь немає

Їх про витинанку.

А колись, бувало,

У кожній оселі

Стіни прикрашали

У свята веселі.

Чистий лист паперу

У руках я маю,

Відпускаю думку,
Хай собі гуляє.
Ножиці – за нею!
Посиджу до ранку,
Щоб не загубилась
Рідна витинанка.

Сьогодні на уроці я познайомлю вас із казковим світом витинанки, з її різновидами і ви власноруч зможете створити чудову роботу про дружбу, ігри та забави, веселий танок.

IV. Вивчення нового матеріалу.

Розповідь учителя.

Майже кожне село мало своєрідні обряди при випіканні і прикрашуванні короваю. Але скрізь коровай був круглої форми і його оздоблювали різними „фігліками” – прикрасами з тіста, а саме: пташками, шишками, різного виду плетінками, китицями винограду і калини. Все це в народному уявленні символізувало багатство, плодovitість, подружню вірність.

Коровай – символ плодучості, продовження роду, єднання, Сонця, Бога, з'єднання молодих у сім'ю, щастя, спільної долі. Коровай у східних слов'ян – символ родучості, обрядовий круглий хліб. Для його приготування існував цілий комплекс обрядів: зерно для короваю мололи на спеціальних жорнах, його пекли спеціальні жреці. При виготовленні короваю до Бога зверталися з молитвою, щоб він спустився з неба та допоміг пекти. На Україні й зараз коровай для обрядів печуть жінки-коровайниці. Цілком очевидний зв'язок його з Богом в українських назвах обрядового хліба – Дивень, Дивний коровай, “Божий коровай”.

У весільних обрядах дві половинки короваю символізують наречену і нареченого. У різних регіонах України є свої особливості випікання та оздоблення короваю. З давніх часів збереглися й ритуальні дії при цьому – спів величальних пісень, танок та ін.

Коровай у наш час – це також символ єднання родини, прикраса весільного столу, справжній мистецький витвір.

Існувало повір'я, що вдало спечений коровай принесе молодим щастя, тріснутий віщує розлучення, а покручений - злу долю. Тому коровайниці „улещували” коровай приказками та піснями.

Крім весілля коровай застосовується при зустрічі дорогих гостей. А ще є дитяча гра «Коровай, коровай, кого хочеш вибирай» і ми створимо колективну фризіву витинанку на цю тему.

Фізхвилинка.

V. Практична робота.

1. Інструктаж роботи.

- Повторення ПТБ.
- Перегляд зразків витинанок.

2. Виготовлення фризівної витинанки.

Беремо аркуш кольорового паперу, вирізаємо смужку висотою 5-10см, згинаємо її навпіл, вирівнюючи краї. Потім ще раз згинаємо вдвічі так само. На 1/8 частині простим олівцем наносимо малюнок. Це зображення дівчинки й хлопчика, що взялися за руки, де кожна з фігур розділена віссю симетрії навпіл і на малюнку залишається лише половина зображення (пів дівчинки і пів хлопчика, які взялися за руки. Вирізаємо зображення, розгортаємо смужку та приклеюємо її до спільного аркуша паперу формату А3, створюючи композицію хороводу.

3. Виготовлення круглої витинанки.

З кольорового аркушу паперу вирізаємо великий квадрат. Складаємо його за схемою вирізання сніжинки. Олівцем наносимо малюнок – зображення половинки хлопчика і половинки дівчинки, що взяли за руки та лінії землі, на якій вони стоять. Вирізаємо, розгортаємо витинанку та наклеюємо на нашу колективну роботу.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

- Які види витинанок ви сьогодні створювали?
- Яку дитячу народну гру вони нагадують?
- В яких народних звичаях використовують коровай?

VII. Підсумок уроку.

(Аналіз учнівських робіт та оцінювання).

Нам вдалося створити велику красиву колективну витинанку, де діти танцюють у веселому колі. Бажаю вам за літо знайти багато хороших друзів.

VIII. Домашнє завдання.

Малюйте ескізи. Начерки, створюйте композиції.

Список використаних джерел:

1. Вербицька З. В., Калашник Н. М. Витинанки. Уроки і заняття гуртка. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 112с.+ ілюстр.
2. Журнали «Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура)» за 2009р., 2010р.
3. Калуська Л.В. Народні ремесла у дитячому садку: Методичний посібник для вихователів дошкільних закладів. – Х.: Видавництво «Ранок-НТ», 2004. – 64с.
4. Кара-Васильєва Т. Українська сорочка: Альбом. – К.: Томіріс, 1994. – 32с.
5. Климова Л.В. Наочний довідник з образотворчого мистецтва. 5-11 класи. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. – 112с.
6. Коломієць І. А. Інна Коломієць: Альбом. - К. : Мистецтво, 1983. – ст.5-20.
7. Лесняк Н.В., Мельничайко О.І. Твір за картиною. Методичні рекомендації. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 88с.
8. Марчук Ж.С., Ночвікова О.В. чарівний пензлик. Книга для вчителя: Авторські уроки з образотворчого (візуального) мистецтва в 5-7 класах. – Х.: Видавництво «Ранок», 2005. – 192с.
9. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Художньо-естетичний цикл 5-11 класи». – К.: Ірпінь, 2005.-240с.
10. Світ мистецтва. Популярна дитяча енциклопедія. - Харків: Син текст, 2001.- (Серія „Що? Як? Чому?”).- ст.59, 61, 139.
11. Сердюк І. І. Образотворче мистецтво. 6 клас: Тематичне планування та розробки уроків. - Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. – 256с.
12. Трач С.К. Уроки образотворчого мистецтва. 4 клас. Посібник для вчителя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 120с.
13. Трач С.К. Уроки образотворчого мистецтва. 2 клас. Посібник для вчителя. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 96с.
14. Трач С. К. Уроки образотворчого мистецтва. 3 клас. Посібник для вчителя. - Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 104с.

15. Цветы – часы. 16 открыток. Издательство «Изобразительное искусство». Москва. 1986 г.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПООП
Зам. № 1209 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1